

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-וחמישים-ותשע של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 12) (חישוב פיצויים ותיקונים שונים), התשנ"ד–1994	
(קריאה ראשונה)	
הצעת חוק התכנון והבנייה (ייעול וקיצור הליכים) (תיקון מס' 40), התשנ"ה–1994	
(קריאה ראשונה)	
הודעת יושב-ראש הכנסת	
הצעות לסדר-היום	
ניסיון אנשי ה"חמאס" לחדור ליישוב נצרים	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 94), התשנ"ה–1994	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – גמלה לחבר אגודה שיתופית), התשנ"ה–1994	
(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 94) (פטור מתשלום דמי ביטוח למקבל קצבת נכות וסמכות בית-הדין לעבודה), התשנ"ה–1994	
(קריאה ראשונה)	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
שאלות בעל-פה	
ייבוא תפוחי אדמה	
הצעה לסדר-היום	
מצב האוכלוסייה הבדואית בנגב	
הצעה לסדר-היום	
המשבר בענף הלול	
הצעת חוק להגנת הצומח (נזקי עצים) (תיקון – איסור תפיסת עצים), התשנ"ד–1994	
(הצעת חבר הכנסת ט' אלסאנע)	

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שלישי, י"ג בחשוון התשנ"ה, 18 באוקטובר 1994.

הודעה למזכיר הכנסת.

אני מבקש לשבת. ייתכן שהמזכיר מוסר הודעה שהיא חשובה להמשך הישיבה, וחבל שמישהו לא ישמע.

אדוני המזכיר, בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה, הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 7) (העדפות וחובת שיתוף פעולה עסקי), התשנ"ה-1994. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 12) (חישוב פיצויים ותיקונים

שונים), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה, ולפני ההצבעה דברים קצרים מפי שר המשפטים, בהצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 12) (חישוב פיצויים ותיקונים שונים), התשנ"ד-1994, קריאה ראשונה.

אדוני השר, אתה תדבר על שני החוקים יחדיו? על אחד. אחר כך נעבור לשני. בבקשה, כבודו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, לסיכום הדיון בהצעת החוק, חברי כנסת העלו כאן שאלות טובות בקשר לפרטי ההצעה. שאלו אם אין בנמצא דרכים אחרות לאזן את עלות החוק בלי לפגוע בפיצויים לנפגעים כאלה או אחרים, האם פגיעות מסוימות הן ראויות או צודקות. בדברים שאמרתי כשהצגתי את הצעת החוק לא ניסיתי להעלים את העובדה, שאין בהצעת החוק נוסחת פלאים שיכולה להביא לייצוב הכלכלי של החוק בלא לגרום פגיעות מסוימות. ולכן אמרתי, ואני חוזר ואומר, שמן הראוי שכל פרט ופרט ייבחן ויישקל שוב בוועדה שתכין את הצעת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. אנחנו לא רואים כל פרט ופרט כמקודש. בסך הכול אנחנו מחפשים תשתית כלכלית כדי שכל השיטה של פיצוי נפגעי תאונות דרכים לא תתמוטט.

נכבדי היושב-ראש, אני מבקש מהכנסת לקבל את הצעת החוק בקריאה ראשונה, ובשל – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, יש לי אליך בקשה. יש לנו שתי דקות עד להצבעה, מכיוון שצריך לצלצל חמש דקות עד להצבעה. במשך שתי דקות אתה יכול עוד לשכנע שניים או שלושה חברי כנסת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני אבקש לקבל את הצעת החוק בקריאה ראשונה, ובשל המורכבות המשפטית והכלכלית שבה, להעביר אותה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית לוועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

היו"ר ש' וייס:

עד שאתה תשב במקומך יעבור בדיוק הזמן ונוכל לערוך את ההצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

הצעה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

מה זאת אומרת הצעה לסדר, לפני הצבעה?

דוד מגן (הליכוד):

כן, אדוני. מייד אסביר.

היו"ר ש' וייס:

יש לך חצי דקה. בדיוק נגיע לחמש דקות מהצלצול.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לדיון בהצעה זו קדם דיון בהצעת חוק פרטית. בהסכמת שר המשפטים הסיכמה הכנסת לערוך הצבעה משולבת לשתי ההצעות, הצעתה של הממשלה והצעת החוק הפרטית, אשר מדגישה ניואנסים אחרים ושונים. מטבע הדברים, כך הבינו כל הנוכחים, בשלב ההצבעה יצביעו על שתי ההצעות והן ילוו זו את זו.

להעלות את ההצעה הממשלתית תוך התעלמות מההצעה הפרטית, במועד הזה, יש בזה משום פגיעה בכוונות הטובות שהיו בשבוע שעבר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אדוני שר המשפטים, תקנונית אין לנו בעיה. יש לנו פה בעיה של הבנות. תואיל בטובך להגיב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש להבהיר. חבר הכנסת דוד מגן העלה הצעת חוק פרטית משלו, ואמרתי שאני מוכן לבחון גם אותה. הצעת החוק הפרטית הובאה על-ידי פעם נוספת לוועדת השרים לענייני חקיקה, כדי לחזור ולדון בה ולשמע תגובות. לאחר שראינו שהיא סותרת את הצעת החוק הממשלתית ואת בעיותיה, לא ראתה ועדת השרים אפשרות לתמוך בה.

מובן שמבחינתנו היא ראויה ויכולה לעמוד להצבעה. אנחנו לא מתערבים בנושא הזה ולא אני קבעתי סדר-יום. לכן העניין יובא להצבעה. תמיכת ממשלה להצעה זו לא יכולה להיות.

מה עוד אמרתי, כיוון שראיתי את גישתך, אמרתי שאני כשר המשפטים אהיה מוכן לכנס קבוצה של מומחים וגופים שיש להם עניין לדיון נוסף בהצעה, כדי לראות אם ניתן להגיע למכנה או למכנים משותפים. זאת אני מתכוון לעשות בעוד כשבועיים-שלושה שבועות. אבל זה לא מותנה בכל דבר אחר. כלומר, הצעת החוק הממשלתית, מן הראוי שתעבור לוועדה כדי שהדיון בה יהיה ענייני. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה.

אנחנו עוברים להצבעה. נא לשבת. חברי הכנסת, נא לשבת. אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת בא-גד, עכשיו הצבעה. חבר הכנסת מצא, נא לשבת.

אני מעמיד להצבעה את הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 12) (חישוב פיצויים ותיקונים שונים) התשנ"ד-1994, קריאה ראשונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 38

נגד – 15

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 12) (חישוב פיצויים ותיקונים שונים), התשנ"ד-1994, לוועדה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

38 תומכים, 15 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק זו אושרה בקריאה ראשונה, והיא עוברת לטיפול של ועדת – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

ועדה משותפת של ועדת החוקה, חוק ומשפט וועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

ועדת הכנסת צריכה להחליט על כך. זה היה חלק מההחלטה, נכון? ועדה משותפת כהצעת שר המשפטים, ועל ההרכב יהיה לנו דיון.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מערער על זה. אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. כל המרכיבים בחוק הזה קשורים לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ש' וייס:

מייד נפתור את זה. החוק אושר, שלא תהיינה בעיות. נפתור את זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני ביקשתי, על דעת יושב-ראש ועדת החוקה ויושב-ראש ועדת הכספים, שבנושא הזה, משום שהוא נושא מורכב משפטית וכלכלית-פיננסית, תהיה ועדה משותפת. כך הבאתי וכך זה הוצבע. מובן שאם יש פה שאלות, אפשר להעביר את זה תמיד לוועדת הכנסת, ויושב-ראש ועדת הכנסת ייתן את דעתו על הנושא.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שזה ממילא עובר לוועדת הכנסת לצורכי הרכב, נעלה הגיגים בנושא.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

אל תמריץ אותי. יש פה חברי כנסת שבאים לשלוש דקות וממריצים אותי. מה יש פה? מגיעים לבניין לשלוש דקות – ממריצים.

הצעת חוק התכנון והבנייה (ייעול וקיצור הליכים) (תיקון מס' 40), התשנ"ה-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעת חוק התכנון והבנייה (ייעול וקיצור הליכים) (תיקון מס' 40), התשנ"ה-1994, בקריאה ראשונה. דברים של שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, בשבוע שעבר, ב-11 באוקטובר 1994, הצגתי בפניכם את הצעת חוק התכנון והבנייה (ייעול וקיצור הליכים) (תיקון מס' 40), התשנ"ה-1994. קיימנו דיון בהצעת החוק וההצבעה נדחתה להיום. בטרם נצביע אומר רק זאת, שהיתה אחידות דעים בין כל דוברי הבית, ורובם היו מן האופוזיציה, שהתיקון המוצע הוא נדרש וחשוב.

היו וייתכנו חילוקי דעות בדבר היקף התיקון והצורך להכניס בו שינויים. אך מטבע הדברים דבר זה ייעשה בוועדה, לאחר הקריאה הראשונה.

אני רוצה להדגיש את אשר אמרתי, שעם פקיעת תוקף הול"ל בסוף החודש מתחייב שינוי דחוף בחוק התכנון והבנייה. הוספתי ואמרתי, כי בוועדת הפנים נציג את עמדת נשיא בית-המשפט העליון, שאני שותף לה, שהסמכות בענייני תכנון ובנייה תישאר בידי בתי-המשפט המחוזיים, ולא רק בבית-המשפט המחוזי בירושלים. כל זה – לדיון בוועדת הפנים.

אבקשכם אפוא לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעבירה לוועדת הפנים לדיון ולהכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ש' וייס:

יושב-ראש ועדת הפנים. מהמקום, אבל מהר.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני חייב להעיר הערה אחת.

קריאה:

לא שומעים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, בריצה, בבקשה למיקרופון. סוף-סוף זו ועדה שלך.

רון נחמן (הליכוד):

ישבנו עד אחת בלילה ואף אחד לא בא בריצה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני, כיוון ששר המשפטים הסביר את דבריו, שהחוק הזה בא בדחיפות להחליף חוק אחר שקיים היום, חוק הול"לים, אני חייב להבהיר לבית, שממשלת ישראל הגישה את החוק הזה מאוחר, מאוחר, מאוחר. חוק הול"לים יפוג תוקפו בעוד 12 ימים. הדיון בחוק הזה ייקח לפחות – אם הוא יתנהל בצורה טובה עם המרצה, ודיונים נוקבים שצריך לקיים – שלושה חודשים. כלומר, אנחנו נימצא במצב, שכיוון שהממשלה לא הגישה את החוק לפני שישה חודשים ותשעה חודשים, נדון בחוק הזה לאחר שחוק הול"לים יפוג תוקפו והוא לא יתקיים עוד.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, אני עומד כאן בשם שר הפנים. משרד הפנים טרח על ההצעה. זו הצעה לא פשוטה. סיימנו את הכנתה לפני הפגרה, לא יכולנו להניח אותה על שולחן הכנסת עד תום הפגרה, ואני סמוך ובטוח שטובת העניין גם בפני יושב-ראש הוועדה, שהוכיח לא אחת שהוא ענייני ויטפל בעניין הזה בצורה עניינית, בזמן הנדרש ובמהירות האפשרית.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

הממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, הניסיון מלמד שאתה מאוד קונסטרוקטיבי.

אנחנו עוברים להצבעה.

אני מעמיד להצבעה את הצעת חוק התכנון והבנייה (ייעול וקיצור הליכים) (תיקון מס' 40), התשנ"ה–1994, בקריאה ראשונה, והיא אמורה לעבור לוועדת הפנים, אם תעבור.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 37

נגד – 9

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק התכנון והבנייה (ייעול וקיצור הליכים) (תיקון מס' 40), התשנ"ה–1994, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

37 בעד, תשעה נגד, אחד נמנע. אני קובע שהחוק אושר בקריאה ראשונה ועובר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להמשך טיפול.

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה למסור לכם הודעה קצרה ביותר, ומייד נעבור לעניינים שעל סדר-היום, שמופנים אל סגן שר הביטחון.

היום ביקרתי בשמכם בבית משפחת וקסמן. העברתי להם את הפרוטוקול של הדיונים שקיימנו אתמול בכנסת. אני מבקש בשם המשפחה להודות לחברי הכנסת על הדיון ועל המידה הרבה של ההזדהות עם האבל הכבד שלהם, מידה שיש לנו כלפי כל הקורבנות וכל חיילינו וכל הנופלים, אבל היא באה לידי ביטוי בשבוע האחרון בנסיבות מיוחדות, מודגשות מאוד.

נתבקשתי על-ידי אבי המשפחה להודות לחברי הכנסת, ואני עושה זאת ברצון.

הצעות לסדר-היום

ניסיון אנשי ה"חמאס" לחדור ליישוב נצרים

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. הנושא הראשון – הצעות לסדר-היום מס' 5011, 5015, 5023, 5044, 5066, 5068 ו-5070: ניסיון אנשי ה"חמאס" לחדור ליישוב נצרים. יש לנו שמונה בעלי הצעות. כל אחד ידבר עד שבע דקות. אם תוכלו קצת לקצר, אני פונה אליכם בפנייה מעבר לתקנון, אודה לכם, וזאת כדי לאפשר לסגן שר הביטחון לענות, אבל גם למלא משימה נוספת שיש לו היום מחוץ לבית. אני מודה לכם מראש.

חבר הכנסת עובדיה עלי, מציע ראשון.

בבקשה להקשיב. חבר הכנסת רן כהן, חברת הכנסת לימור לבנת, חבר הכנסת דדי צוקר, חברת הכנסת נעמי חזן, סגנית יושב-ראש הכנסת ענת מאור; חברת הכנסת ענת מאור, סגנית יושב-ראש הכנסת ענת מאור, פניתי אלייך שלוש פעמים. גם את מנהלת לפעמים ישיבות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההתרחשות בצומת-נצרים שלשום והמצור שהוטל על היישוב עקב כך הם סימן לבאות, ומכאן חומרת העניין. אקדים ואומר, אדוני סגן שר הביטחון, שכל מה שאני הולך לומר כעת – מזכיר הכנסת, סגן שר הביטחון אומר שלא שומעים היטב – מובן שכל הפרטים שאני אומר כאן לקוחים מהתקשורת. אין עובדות ופרטים מעבר לכך. אשמח לשמוע האם הדברים שנמסרו בתקשורת אכן משקפים את המציאות כפי שהיתה.

מכל מקום, ההתרחשות בצומת-נצרים שלשום והמצור שהוטל על היישוב עקב כך הם סימן לבאות, ומכאן חומרתם.

מאות רבות של סטודנטים ואנשי "חמאס" השתתפו בהתפרעות באין מפריע, תוך שהם מטילים בפועל מצור על היישוב ומונעים כניסתם של אנשים לתוכו ויציאתם של תושביו מתוכו.

היו שם דברים חמורים נוספים, כמו הסתלקותם של חיילי צה"ל מעמדתם תוך שהם מפקירים אחריהם ארגז עמוס בציוד אינתיפאדה, שכלל רימונים, מפות ומשקפת צה"לית. אבל לא על החיילים אני בא להלין, אלא על הממשלה הזאת, הכובלת את ידיהם ודורשת מהם לעמוד כך בידיים כבולות מול מאות ואלפי מתפרעים.

המתפרעים יידו אבנים לעבר חיילי צה"ל, דבר שגרם לפציעתם של שניים מהם בלי שאלה יוכלו להתגונן, שכן הם יודעים שירי יגרום להעמדתם לדין, לחקירות ולהסתבכויות, כלשונם.

אדוני היושב-ראש, מצב זה הוא בבחינת הפקרת חייהם של חיילינו, וחובת מערכת הביטחון להתייחס אליו ולהגדיר ביתר דיוק כיצד על החיילים לנהוג במצבים כאלה. במקרה דנן הגיע אלוף הפיקוד מתן וילנאי, הראוי לכל מלות השבח על תפקודו הכולל, והורה לחיילים לסגת ליישוב נצרים. אך מה היה קורה ומה היו צריכים לעשות החיילים הללו באותה שעה על-פי שיקול דעתם – לירות במתפרעים? לברוח? לנוס על נפשם? אלה הם מצבים בלתי נסבלים, והדרג המדיני, בתיאום עם מערכת הביטחון, צריכים לתת את המענים והתשובות על כך.

ברicht חיילים והפקרת עמדה אינן נורמות שצריך להשריש בקרב חיילי צה"ל. אומנם בימים האחרונים החלו פוליטיקאים לחפש פחדנים בקרב יחידות העילית, שיהיו הסמנים וקובעי הנורמה, אך חלקי אינו עמם. ואוי לו לצה"ל אם פוליטיקאים אלה יהיו לו למופת ולמורי דרך. צה"ל צריך גיבורים, פחדנים יש די והותר בקרב הפוליטיקאים.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש כאלה ויש כאלה בכל מקום.

עובדיה עלי (הליכוד):

סלח לי, היו כמה פוליטיקאים, בהם חבר כנסת שהתבטא – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסכים אתך, אני רק אומר שיש כאלה ויש כאלה בכל מקום.

עובדיה עלי (הליכוד):

בסדר. אני מתייחס לכאלה. אתה מתייחס לאחרים, וכשתדבר כאן תתייחס לאחרים. בכל מקרה, אתה בוודאי מסכים אתי, שכנורמה לא היית מחפש ולא היית מטיף שבין חיילי העילית שלנו ימצא

איזה פחדן שיסרב לפקודה, שיערער על פקודות וכיוצא באלה, כפי שמישהו מבין חברי הבית הזה הטיף והשמיע בכלי התקשורת. על כך בוודאי אתה לא תחלוק עלי.

בנימין טמקין (מרצ):

עובדיה עלי (הליכוד):

הזמן שלי מוגבל. אם היושב-ראש יאפשר לי, אני מוכן לדבר כמה שאתם רוצים ולהשיב. הרי אלה לא שאלות "הכה את המומחה". אם היושב-ראש יאפשר לי, אשמח להשיב.

בנימין טמקין (מרצ):

זמן מוגבל, גם האמת מוגבלת.

עובדיה עלי (הליכוד):

מישהו ששייך למפלגתך, אם אתה רוצה לדעת.

ועניין חמור נוסף בפרשת ההתפרעות הוא העובדה, שאיש מבין המתפרעים האלימים לא נעצר ולא הובא לחקירה. תארו לכם, אם היה מדובר באיזו הפגנת נשים בשחור, נשים חסודות, הנושאות שלטים בזכות השלום, איך היינו נוהגים אתן; ואיך היו נוהגים במקרה שקבוצה, מה שנקרא מהימין, היתה מפגינה. איך מתייחסים אליהם, ואיך התייחסו לאותם אנשי "חמאס".

אדוני היושב-ראש, עמדו שם מאות רבות של מתפרעים שיידו אבנים וזרקו רימונים שצה"ל הותיר אחריו, והמשטרה הפלשתינית שהגיעה לא מצאה לנכון לעצור איש ולחקור איש.

מידע שהגיעני מתוך היישוב מלמד, שהדיעות כאילו החיים ביישוב התנהלו כסדרם לא היו נכונות. היה מתח רב ביישוב, היו חששות, האנשים לא יצאו כמובן לעבודתם אלא נשארו במקומם להגן על בתיהם ועל בני משפחותיהם. כאשר היה צורך להסיע יולדת לבית-חולים, הדבר לא נסתייע ונדרש מסוק על מנת לחלצה ולהביאה לבית-החולים.

אלה, אדוני היושב-ראש, אינם חיים כסדרם. אך כל שאמרתי עד כה אינו העיקר, שכן עיקר העיקרים הוא שההתרחשות הזאת היא סימן נורא לבאות, שכן לא בהכרח כך יתחילו ויסתיימו האירועים, ועל כך אני מבקש להתריע ומפני זאת אני מבקש להזהיר.

הנה לפנינו תרחיש שהריאליות שלו אינה פחותה לעומת מה שקרה שם שלשום. הנה מאות מתפרעים מגיעים לאותו צומת, מולם עומדת קבוצת חיילים, ותוך כדי התכתשות ותוך כדי התגוננות של החיילים נהרג מפגין אחד מאש חיילינו. אלה עולים בהמוניהם על עמדת צה"ל, והחיילים יורים אל עבר המתפרעים מתוך הגנה עצמית. אך מספר המתפרעים הוא מאות, והשמועות מזרימות לשם עוד אלפי מתפרעים. מה יקרה לחיילי צה"ל אז? איני רוצה להמשיך. ומה יתרחש על גדרות היישוב? שוו אתם בנפשכם.

אדוני היושב-ראש, מה שקורה בקרב ה"חמאס" ועובדת התחזקותו – זו תוצאה של סיבות ומשתנים רבים החוברים יחדיו, ובתוך אלה גם מחדלנו הגדול, שאין אנו נוקטים יוזמות ופעולות נגדו. צה"ל במלחמתו בטרור אינו צבא יוזם, אינו מסכל, אינו תוקף. זהו צבא סביל, המגיב על התרחשויות והולך בעקבותיהן. כמה אנשי "חמאס" חוסלו באחרונה בפעולות יוזמות? כמה מעצרים של מנהיגי ה"חמאס" בוצעו באחרונה? ואני מדבר על שטחים שהם בשליטתנו ובתחומי אחריותנו, ביהודה, בשומרון ובירושלים.

אדוני היושב-ראש, הסיפור של נצרים הוא סמל, והוא צריך להדיר שינה מעינינו. אני מקווה שהוא, כמו גם ההתרחשויות הקשות האחרות בירושלים ובמקומות אחרים, יעירו אותנו מתרדמתנו ומן האשליות, על מנת לתקוף את ה"חמאס" בפעילות יזומה, שיטתית ולאורך זמן. אם לא נעשה זאת נכה על חטא, אבל אז זה יהיה מאוחר מדי.

אנו נדרשים לתקיפות ולנחישות בפעולותינו נגד ה"חמאס", ובמסגרת זו אני מבקש לברך את ראש הממשלה על האומץ שהוא גילה בהחליטו על הפעולה בביר-נבאלה, ודוחה את הביקורת הבלתי-נסבלת של חכמים לאחר מעשה שהוטחה כלפיו.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

חבר הכנסת משה פלד. אחריו – חבר הכנסת שאול גוטמן. רבותי, נא להקפיד מאוד על הזמן, עד שבע דקות.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, סגן שר הביטחון, חברי הכנסת הנוכחים, חוכמתם ותבונתם של מנהיגים אינן נמדדות במתן תשובות נכונות ומתאימות על אירועים שקרו, אלא ביכולתם להבין תהליכים, לצפות התהוות של אירועים חריגים ולגרום לכך שלא יקרו.

ב-7 ביולי 1993, לפני שנה וחודשיים בערך, העליתי במליאת הכנסת הצעת חוק שדיברה על נסיעת חינוך לחיילים בתחבורה הציבורית. הצעת החוק שהעליתי באה בעיקר בעקבות ההבנה והידיעה, שחיילים בטרמפיאדות הם המטרה האטרקטיבית ביותר לארגוני הטרור.

בתשובתו על הצעת החוק ענה לי שר התחבורה מר ישראל קיסר, ואני מצטט קטע מתשובתו: "הממשלה מתנגדת לחוק, שעלותו למעלה מ-35 מיליון שקל, ואין מקור תקציבי לכיסויו". מאז עברו מים רבים בירדן. אירועי טרור ממשיכים ללוות אותנו, והתנהגות הממשלה מוכרת וידועה.

וכך קרה שהשבוע, לאחר חטיפתו ורציחתו של נחשון וקסמן, זיכרוננו לברכה, החליטה הממשלה בצורה שאיננה משתמעת לשתי פנים: חיילי צה"ל יוכלו לנסוע חינם בתחבורה הציבורית.

אינני מזכיר את החוק ההוא בשביל לזכות בזכות יוצרים. הזכרתי את החוק על מנת להדגיש ולהבליט את החשיבות בראיית הנולד, את החשיבות בהבנת תהליכים והבשלתם של אירועי טרור, והעיקר – את חשיבות ההכנה אליהם. ואת כל זאת אני קושר לנושא הדיון, שהוא השתוללות ה"חמאס" ברצועת-עזה וניסיונותיו לתקוף את נצרים ומורג.

לפני כשלושה חודשים, כשהיינו רפול ואני במחסום ארז בעת ההתפרעות הגדולה, באותה התפרעות שבה נשרפו 120 אוטובוסים, אמרתי כי האירוע הבא יהיה השתלטות על אחד מיישובי רצועת-עזה, ואז גם אמרתי אפילו את שם היישוב. לא צריך להיות רמטכ"ל לשעבר, אפילו לא חבר כנסת, כדי לקרוא את הכתובות שעל הקיר.

התהליכים הנרקמים ברצועה, התעצמותו של ה"חמאס", הקצנת פעילותו הטרוריסטית וההתנגדות הבסיסית לכל מה שהוא יהודי וישראלי הם הם התנור החם שבו מתבשלים האירועים המסוכנים הבאים.

לא תוכלו לומר אז, האחריות מוטלת על כוחות הביטחון הפלשתיניים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, לפי הכתוב אני רואה שזה תשע דקות, אז בחלק אולי – – –

משה פלד (צומת):

כמה יש לי? שמונה.

היו"ר ש' וייס:

יש לך שבע דקות, נשארו עוד שלוש דקות וחצי.

משה פלד (צומת):

לא תוכלו לומר אז: האחריות מוטלת על המשטרה הפלשתינית. כי זאת עליך להבין, מר רבין, העם בישראל סבור שאתה כראש הממשלה ושר הביטחון אחראי לביטחונו. ערפאת וקלינטון אינם יכולים להסיר מעל כתפיה את האחריות הזאת.

ייתכן שיש מי שינצלו את אירועי נצרים ומורג על מנת להדגיש את מסובכות הבעיה הביטחונית ואת הכספים הרבים הדרושים לפתרונה. אולם, אני חוזר ואומר דברים שכבר אמרתי מעל דוכן זה: הציונות היתה הדבר הכי פחות כלכלי שקרה בארץ הזאת. יתירה מזאת, מעולם לא נמדדו בעיות הביטחון של מדינת ישראל בפרמטרים כספיים. מאז ומעולם נשמר העיקרון האומר: במקום שבו חיים יהודים, שם צה"ל יגן עליהם.

כל מי שחושב שהמשטרה הפלשתינית בהנהגתו של ערפאת תמנע בעתיד מה"חמאס" לבצע את זממו, איננו אלא טועה ומטעה. כל מי שמצפה מכוחות הביטחון הפלשתיניים, שהיו עד לא מזמן חבורת רוצחים, שישנו את הקוד המוסרי שעליו חונכו וגדלו, קוד מוסרי שכל כולו רצח, הרג ודם, גם הוא איננו אלא טועה ומטעה.

אנשי נצרים ומורג, כמו גם אנשי חברון, בית-חג'י וגוש-עציון, זכאים לאותו ביטחון כפי שזכאים לו אנשי מנרה, משגב-עם ומעוז-חיים. אין הבדל בין מתיישבי 1944 למתיישבי 1994. זו הזיה ורעות-רוח, ההבדלה הזו בין מתיישבים ביטחוניים למתיישבים פוליטיים.

זהו רגע קשה ונקודת החלטה לא קלה, אני יודע זאת, אולם ההחלטה חייבת להתקבל, ורק אצלך, כבוד ראש הממשלה: שלום עם חלוצים ציונים, שלום עם המתישבים, או שלום עם ערפאת וחבר מרעיו. כנראה יחד זה לא הולך, ומוטב להבין זאת ולהחליט לפני האסון הבא.

אני חייב להעיר הערה קצרה לדבריו של חבר הכנסת עובדיה עלי על חיילי צה"ל. אני חייב לומר, שחיילי צה"ל לא ברחו מהעמדה. לחיילי צה"ל תדריכים ברורים: למנוע חיכוך, לא להיכנס לעימותים. וכך הם עשו. זו כבר לא בעיה של הגדרות. זו בעיה מנטלית, זו כבר בעיה של מהות, כיצד מגינים חיילי צה"ל על אזרחי מדינת ישראל. אבל זאת לא הבעיה של חיילי צה"ל. זאת בעיה של נותני הפקודות לחיילי צה"ל, היינו הדרג המדיני. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת משה פלד.

אני מזמין את חבר הכנסת שאול גוטמן. אחריו – חבר הכנסת גדעון שגיא.

שאל גוטמן (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מקובל היה בארצנו, כי המדינה השנייה שתחתום אתנו על חוזה שלום היא ירדן, וכך אומנם קרה. בכך אין חידוש ואין הפתעה. ואולם, המחיר שאנו משלמים עבור פיסת נייר והאצת התהליך ללא בחינה מדוקדקת מלמדים, כי ראש הממשלה מנסה לחפות על ביזיון הסכם אוסלו בהסכם מהיר אך מפוקפק לא פחות.

לא אחר מאשר ראש הממשלה קבע, כי ביסוד הסכם אוסלו מונחת הבנה כי ערפאת יילחם בטרור בלי בג"ץ ובלי "בצלם", וכי ללא ביטחון אישי לא יחזיק הסכם אוסלו מעמד. והנה, הפרשה המזעזעת של חטיפת החייל נחשון וקסמן, השם ייקום דמו, הציגה את ראש הממשלה באור מגוחך, ואת יאסר ערפאת, יימח שמו, כיקיר המדינה, הלוחם לכאורה ב"חמאס".

אך מה הן העובדות? בפועל, יאסר ערפאת מעודד את הטרור. זוכרים את תרועת התקשורת כי "בשבוע הבא" תתכנס המועצה הלאומית הפלשתינית ברצועת-עזה כדי לבטל את האמנה הפלשתינית? הלא ביטול האמנה היה מונח ביסוד הסכם אוסלו.

אך לא דוברים ולא יער. ה"חמאס" ממלא את המאוויים הכמוסים ביותר של הרחוב הפלשתיני ושל יאסר ערפאת. קיימת חלוקת עבודה ביניהם. יאסר ערפאת מקבל את דרישותיו במלים, וה"חמאס" בטרור. והטרור יימשך. הספירה לאחור לקראת הפיגוע הבא החלה.

רבותי חברי הכנסת, אין כל בעיה להיכנס מרצועת-עזה לכל מקום בישראל עם אמצעי לחימה. הסרת הסגר מלמדת, כי ראש הממשלה משלים עם המשך הטרור, שילך ויגבר, תוך שהוא קורס תחת הבועה של המשך תהליך השלום עם ערפאת, שהוא עצמו יצר.

הגילוי המזעזע כשלעצמו, כי חיילים מפקירים עמדה בנצרים ובורחים מהמון פלשתיני, אינו חדש. ראינו זאת במחסום ארז בעבר הלא-רחוק, אך גם בתקופת האינתיפאדה, כשבראש צבאות ישראל עמד, כמו היום, יצחק רבין. כבר אז הטביע את "הראש הקטן" בקרב מפקדי צה"ל, וכבר אז גמלה בלבו ההחלטה לברוח מהתמודדות ולהתקפל. התקפלות זו הפכה למנוסה ולקריסה, שבה כל זב, כל מצורע וכל מנהיג ערבי מקבל את ליטרת הבשר שלו בדמות שטחים ומים. כך בירדן, כך יהיה בסוריה וכך ביש"ע, לב לבה של ארץ-ישראל, כשגם ירושלים בתור.

בנימין טמקין (מרצ):

מה אתה מציע? אולי תגיד לנו מה אתה מציע?

שאל גוטמן (מולדת):

הנה, הנה אתה מקבל תשובה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני טמקין, זו לא חובה תקנונית, וזה גם ייקח הרבה זמן.

שאל גוטמן (מולדת):

הוא קרא את הנאום שלי, והוא יודע שבדיוק בשורה הזאת – – –

היו"ר ש' וייס:

יש לו תשובה. אתם מתואמים – – –

שאל גוטמן (מולדת):

– – – הוא יודע שבדיוק בשורה הזאת באה התשובה.

בנימין טמקין (מרצ):

אפילו באוניברסיטה – – –

היו"ר ש' וייס:

הוא בטכניון, הוא לא באוניברסיטה.

שאל גוטמן (מולדת):

פרופסור טמקין, אני מבין שאתה נותן לי ציון גם בטכניון. נו באמת, מגיע לך.

בנימין טמקין (מרצ):

מה לעשות.

שאל גוטמן (מולדת):

הנה התשובה, טמקין.

מהי האלטרנטיבה לסטנדרדים המפוקפקים שמציב ראש הממשלה? חבר הכנסת טמקין, הנה התשובות: א. סגר מוחלט על רצועת-עזה. אין לנו כל אינטרס להאכיל את ערביי הרצועה. שידאגו לעצמם. ב. פגיעה במרכזי הטרור שקיימים ברצועה על-ידי צה"ל. המקומות ואנשי הטרור מוכרים לנו.

בנימין טמקין (מרצ):

לחזור לשם.

שאל גוטמן (מולדת):

תקשיב לי, תקשיב. ג. — — —

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע לו, באמת.

בנימין טמקין (מרצ):

מה העניין? מותר לקרוא קריאת ביניים.

היו"ר ש' וייס:

קריאת ביניים – זה סביר. אבל שניים-שלושה חברי כנסת כל הזמן קוראים קריאות ביניים.

בנימין טמקין (מרצ):

אבל מותר לי להגיד שהוא מציע לחזור לעזה ולשלוט – – –

היו"ר ש' וייס:

מותר לי לפנות אליך ולבקש לא להפריע לו.

שאול גוטמן (מולדת):

אני אומר, אני אומר. כי אני מבין שאתה וידיך יוסי שריד, שניכם בוגרי סיירת מטכ"ל ואתם מומחים גדולים לביטחון. אני מציע לחזור לרצועת-עזה. נכון.

בנימין טמקין (מרצ):

מה אתה מבלבל את המוח.

שאול גוטמן (מולדת):

תקשיב אלי.

היו"ר ש' וייס:

הוא לא חייב גם להקשיב, אתה תמשיך.

שאול גוטמן (מולדת):

ג. חינוך החיילים מחדש. חייל אינו מפקיר עמדתו. בעת סכנה מפעילים אש חיה גם מול צדיקי ה"חמאס". ד. פיתוח אמצעי לחימה – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אפשר להוסיף פצצות אטום.

היו"ר ש' וייס:

אבל אני רוצה להמשיך לקיים דיון מסודר בכנסת.

שאל גוטמן (מולדת):

ד. פיתוח אמצעי לחימה כנגד טרור. ראש הממשלה, ההורס את התעשייה הביטחונית לכל רוחב החזית, ייטיב לעשות אם יטיל על מדעני רפא"ל לפתח אמצעים מיוחדים, שאינם הורגים, אך מוציאים אנשים מכלל פעולה לתקופה מוגבלת.

בנימין טמקין (מרצ):

אולי ואליום.

שאל גוטמן (מולדת):

לא יעלה על הדעת שמדינת ישראל, שחיה שנים ארוכות בצל הטרור, תפקיר חזית חשובה זו. נכון, הגישה שהופעלה בניסיון לשחרר את נחשון וקסמן, השם ייקום דמו, היתה שיטת הלחימה הצה"לית הנפוצה של הליכה עם הראש בקיר, כשברמה הכללית יותר היא נקראת אצלנו "הבקעת שריון". לאחר שמדעני רפא"ל הוכיחו ביוזמתם ובכשרונם כי קיימת גם אופציה של איגוף טכנולוגי, ממשיך ראש הממשלה ומתעקש שלא להאיץ את הפיתוח וההצטיידות של אופציה זו. כך לא נותרת לנו אלא האופציה של הסתערות ישירה של סיירת מטכ"ל.

רבותי חברי הכנסת, תמיכת ראשי האופוזיציה בראש הממשלה כשהוא הולך עם הראש בקיר ללא כל תחכום אינה מפתיעה. הלא הליכוד שותף לשיטה. הוא שותף למסירת חלקי ארץ-ישראל, לגירוש מתיישבים, להרס יישובים, להמצאת העם הפלשתיני וזכויותיו. גם הוא לא פיתח אמצעי לחימה מתקדמים ללוחמה בטרור, וגם הוא עמד בראש המדינה בתקופת האינתיפאדה.

את מטבע הלשון השחוקה "נילחם בטרור עד חורמה" אמרנו בעבר על אש"ף, והיום – על ה"חמאס". השב"כ, שאמור להיות חוד החנית בלוחמה בטרור, מפלרטט עם ראשי השב"כ הפלשתיני וממשיך ברדיפת אוהבי ארץ-ישראל. כך השב"כ שלנו מקיים את מאמר חז"ל: כל המרחם על האכזרים, סופו שמתאכזר על הרחמנים.

אזרחי ישראל, ראש הממשלה רבין מגמד את מדינת ישראל אל גבולות "הקו הירוק" בכל הגזרות. התוצאה הבלתי-נמנעת היא השתלטות דמוגרפית פלשתינית על ירדן ויצירת מדינה פלשתינית מהמדבר העירקי עד כפר-סבא וראש-העין. הטרור לא ייפסק ו"קורבנות השלום" ימשיכו ליפול. מהלכי

ראש הממשלה מסכנים את ביטחונה של המדינה, ועלינו האזרחים להורידו מעל הבמה בבחירות הקרובות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מזמין את חבר הכנסת גדעון שגיא, ואחריו – את חבר הכנסת נסים זוילי; אם הוא לא יהיה – את חבר הכנסת רן כהן.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בימים אלה אנו עומדים בפתח עידן חדש. במישור המדיני מתגלים מדי יום פירות מדיניות השלום. נפתחים בישראל משרדי אינטרסים של מדינות מצפון-אפריקה; מדינות המפרץ וסעודיה מבטלות הגבלות סחר על חברות שסחרו אתנו במסגרת החרם הערבי; עומדת להתכנס בקרוב ועידה לפיתוח אזורי בקזבלנקה; וטקס חתימת הסכם השלום עם ירדן ייערך בשבוע הבא.

אך, יחד עם האירועים הנפרסים יום יום לנגד עינינו, לא ניתן לשכוח את מחיר הדמים ואת הכאב המלווים אותנו כתוצאה מפיגועי ה"חמאס", המכוונים לפגוע באוכלוסייה היהודית בתור שכזו ולגבש חזית רחבה של מתנגדי תהליך השלום בקרב האוכלוסייה הפלשתינית.

ה"חמאס", המשמש כלי בידי התנועה הפונדמנטליסטית מחוץ לישראל, מהווה עבורנו גם סכנה מדינית וגם אתגר ביטחוני.

ה"חמאס" לא עצר מפעילותו החבלנית אף לא לרגע. מאז פינה צה"ל את הרצועה ועד היום ביצע ה"חמאס" עשרות פיגועי ירי, שמתוכם קיבלו על עצמן חוליות עז אל-דין אל-קסאם את האחריות ל-29 מקרים. מטרתם המוצהרת היא כמובן רצח יהודים וסיכול תהליך השלום.

בתחילת ספטמבר נעצרו על-ידי כוחות הביטחון הישראליים שמונה מחבלים מארגון עז אל-דין אל-קסאם, מחבלים החשודים כי ביצעו את פיגוע הירי ליד בית-חג"י, שבו נהרגו רפאל יאירי ומרגלית שוחט, זיכרונם לברכה, ונפצעה יעל שוחט באורח בינוני. הם חשודים גם בביצוע פיגוע הירי בחברון, שבו נפצע חייל צה"ל, ובפיגוע הירי לעבר מכוניתה של משפחת פריגל, שבו נהרגה בתם שרית ונפצעו אביה ואחיה. קיים חשד ששניים מהעצורים השתתפו גם בניסיון חטיפתו של יהודה רוטנר, ניסיון חטיפה שנכשל.

חוליה המשתייכת לארגון עז אל-דין אל-קסאם, המכונה הזרוע הצבאית של ה"חמאס", רצחה שני חיילים ישראלים – את שחר סימני ואת אריק פרנקנטל, זיכרונם לברכה, ומסתבר שחבריה המשיכו בפעילותם עד חטיפתו ורציחתו של נחשון וקסמן, זיכרונם לברכה.

לשיא הגיעו יחידות ה"חמאס" בפיגוע שנסתיים ברצח בדם קר של חפים מפשע במדרחוב בנחלת-שבעה בירושלים.

אך לא פחות מהאתגר שמהווה תנועת ה"חמאס" עבורנו, היא מהווה אתגר פוליטי עבור הרשות הפלשתינית בראשות ערפאת, שברצונו או שלא ברצונו נמצא במאבק עם ה"חמאס". לפני כשנה הצליחו המוסלמים וחזיתות הסירוב להכות את חברי ה"שביבה" של ה"פתח" בבחירות למועצת הסטודנטים באוניברסיטת ביר-זית. זה היה האות למאבק הפנימי הבלתי-נמנע בין הזרמים השונים מקרב הפלשתינים.

עד לאחרונה היתה תחושה, שהרשות הפלשתינית נמנעת מלהפעיל את כל כוחה נגד ה"חמאס", אך מנהיגי ה"חמאס" הגבירו את סממני הביטחון העצמי וביטאו זאת בהפגנות, בראיונות לתקשורת ובהצהרות שהחלו לערער בצורה משמעותית את שליטת הרשות הפלשתינית במצב.

לשיאו הגיע המאבק בין שני הזרמים באירוע בנצרים. תגובת הרשות הפלשתינית כלפי ה"חמאס" באירוע שהתרחש בנצרים ביום ראשון השבוע היתה תקיפה, והיא מהווה ראיה לכך שהרשות החלה אולי להבין, שדרושים צעדים קשים נגד ה"חמאס" אם הרשות הפלשתינית רוצה לשמור על מעמדה ועל מחויבותה לתהליך השלום.

על-פי המדיניות המוצהרת של ישראל, אש"ף אחראי לריסון ה"חמאס" ולחיסול פעילות הטרור של ה"חמאס", וזוהי גם, לעניות דעתי, המדיניות הנכונה. אך עם זאת עלינו לחזק את הרשות החדשה ולעזור לה בביסוסה ברצועה.

משה פלד (צומת):

האחריות שלה היא רק ברצועה וביריחו.

גדעון שגיא (העבודה):

ברצועה וביריחו.

ישראל יכולה וחייבת לסייע לרשות הפלשתינית לקיים את שלטונה בקרב האוכלוסייה הפלשתינית. עלינו לפעול לחסימת מקורות ההכנסה של ה"חמאס". מקורות אלה עוזרים להם לרכוש נשק, לגייס מחבלים ולקיים אימונים סדירים ומוסדות פוליטיים, חברתיים וכלכליים.

לפני זמן-מה ביקרה עיתונאית ישראלית במפגש הגבולות ברזיל-פרגוואי-ארגנטינה ודיווחה על ארגוני פשע וטרור אשר מסייעים לפעילותם של ארגוני הטרור באזורנו ומעבירים כספים לסניפי ארגוני הטרור בלבנון ובמזרח התיכון בכלל, לרבות ישראל.

צריך לעשות הכול, ויש לשתף פעולה עם כל הגורמים כדי למנוע ממקורות אלה להגיע לרצועה.

אנו יכולים לשתף פעולה בתחומי המודיעין, ובעיקר לעקוב, תוך שיתוף פעולה, אחרי פעילות הנהגת ה"חמאס" בשטחים ובתחומי המדינה.

"חמאס" או שלום – זו הברירה שהציב ראש הממשלה בפני ערפאת. אך זו גם הברירה הניצבת בפנינו, ועלינו לפעול לחיסולה של תנועה זו בכל דרך. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת גדעון שגיא. חבר הכנסת נסים זוילי, ואחריו – חבר הכנסת רן כהן.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כולנו עברנו שבוע עמוס במיוחד: מעבר חד מיגון – אחרי הירצחו של חייל צה"ל ואחרי מותו של חייל נוסף בקרב לשחרורו, אחרי שבוע שבו כולנו היינו שותפים בכאב לא רק של משפחה אחת, אלא של ציבור רחב מאוד במדינת ישראל – עד חתימת הסכם שלום בראשי תבואת עם ירדן אתמול.

אנחנו רגילים לעבור את המהפכים האלה, כעם וכמדינה, ואנחנו יודעים שזה חלק מהווייתנו. אבל גם אחרי שאנחנו עוברים את זה, אנחנו חייבים להישאר עם הרגליים על הקרקע ולנסות להתמודד עם בעיות יסוד, שיש לנו לפעמים נטייה להקל בהן ראש; לפעמים אנחנו חוששים מלחפור ומלהגיע ליסודות האמיתיים שלהן.

אפשר לומר, שאחרי האירועים של השבוע האחרון, ייתכן שחל שינוי במחשבה של ערפאת ושל ראשי הציבור הפלשתיני, שהגיעו למסקנה שצריך להכיר במדינת ישראל ולנהל אתה משא-ומתן לגבי הסכנה הטמונה בקיומו של ארגון טרור בקרבם, ארגון טרור פעיל. ומה שקרה בנצרים ומה שקרה בימים האחרונים ברצועת-עזה מוכיח, שערפאת וחבריו וההנהגה הצבאית או המשטרתית של החלק המתון בקרב הפלשתינים מוכנים היום לנקוט גם יוזמה וגם צעדים משמעותיים כדי ללחום ב"חמאס", כשהם רואים שהוא מסכן את עצם קיומם ואת עצם קיומו של התהליך המדיני.

אבל אנחנו צריכים להבחין היטב בדקויות. ה"חמאס" אינה תנועה זניחה בקרב הציבור הפלשתיני. לפי הערכת מומחים, היא מקיפה שליש מתושבי רצועת-עזה. ניסיון להפוך אותה לתנועה זניחה, שבמלחמה עיקשת של המשטרה הפלשתינית ושל זרועות צה"ל אפשר להביא לכך שהיא תימחק מהמפה, זו גישה מסוכנת, אשליה שאין לה שום יסוד. התנועה הזאת מושרשת בקרב הפלשתינים, היא חלק מתנועה אסלאמית קיצונית, שמקיפה יותר ויותר ארצות, ולכן ההתייחסות אליה אינה יכולה להיות רק בדרך של מלחמה וניסיונות למחוק אותה מהמפה. זה לא יעבוד כך.

הניסיון שלנו לדחוף את ערפאת למלחמת חורמה נגד שלישי מהציבור שלו – זו עלולה להיות התאבדות שלו, עם כל האחריות המוטלת עליו. אנחנו שלטנו ברצועה למעלה מ-20 שנה. האם הצלחנו לדכא את ה"חמאס"? האם הצלחנו להרוס לחלוטין את יכולת הפעולה הצבאית שלו? האם הצלחנו להקטין את השפעתו בקרב האוכלוסייה העזתית?

יצחק לוי (מפד"ל):

מה המסקנה?

נסים זיילי (העבודה):

חבר הכנסת לוי, תן לי להמשיך, אני אגיע למסקנות ואומר אותן.

האם הצלחנו להקטין את ההשפעה שלו בקרב הציבור הפלשתיני? לא ולא. כל מי שעוקב אחר התפתחות התנועות האסלאמיות הקיצוניות בעולם כולו יודע, שהמאבק נגדן איננו מאבק צבאי, הוא מאבק שצריך להתמקד בעקירת הסיבות שמביאות לצמיחתן של התנועות האלה.

ולכן, ה"חמאס" בעזה ימשיך להתקיים ולהיות פעיל בקרב הציבור הזה, כל זמן שאנחנו לא נצליח להוציא אל הפועל את השלבים הבאים בתוכניות של פיתוח האזור הזה; כל זמן שתהיה בו בורות, כל זמן שיהיה בו עוני, כל זמן שתהיה בו נחשלות, כל זמן שיהיו בו ציבורים שילכו עם הראש באדמה משום שהם לא מצליחים להבין בכלל מה עתידם. כל זמן שיהיו ציבורים מדוכאים בקרב הציבור הפלשתיני והערבי, התנועה של ה"חמאס" תמצא קרקע פורייה להמשך פעולתה.

רון נחמן (הליכוד):

נסים זיילי (העבודה):

הניסיון לחשוב שניתן, במלחמה יותר אמיצה או פחות אמיצה, במלחמה יותר עיקשת או פחות עיקשת, גם של זרועות הביטחון שלנו, גם של צבא-הגנה לישראל, גם של המשטרה הפלשתינית, ניסיון לחשוב שבזה נמצא הפתרון לבעיה הזאת, אני חושב שזאת גישה שטחית.

זה לא אומר, חס וחלילה, שאנחנו צריכים להפסיק להילחם בגופים הטרוריסטיים הקיימים בתוך ה"חמאס". צריך להמשיך להילחם ולנסות לשרש את התופעה הזאת מההתנהגות הנורמטיבית של הציבור הזה, ולהילחם בזה בכל דרך אפשרית. לכן החלטתו של ראש הממשלה שלא להיכנע היתה נכונה, ולכן צריך היה למצות את כל האפשרויות, כדי שיהיה להם ברור שבדרך הזאת הם לא יגיעו לשום מקום.

אבל, עם זאת, אסור להתעלם מהתמונה הכוללת וצריך לדעת שההתמודדות האמיתית עם התנועות הקיצוניות זו התמודדות עם שורשי התופעות האלה, ואלה אינם רק פעולות הטרור. הם הרבה יותר עמוקים מזה.

אני רוצה לומר משפט אחד לגבי נצרים. ואינני רוצה שתקשרו את הדברים אלה לאלה, ובכונה אני עושה את ההפרדה הזאת. אני מודע לכל אחד מהסעיפים של הסכם אוסלו. ולא יעזור לאף אחד, אדוני סגן שר הביטחון, המתיישבים בנצרים נמצאים שם משום שהם בחרו להיות שם. אני יודע כמה אנשים היו שם ערב חתימת הסכם אוסלו. הציבור שבא לשם בא בהכרה מלאה, מתוך גישה ערכית אמיתית, והוא מאמין שבהיותו שם הוא מציל משהו שהוא מאמין בו.

אני רוצה להזהיר מכך שאנחנו מאמלים אנשים, מתיישבים יהודים וישראלים. היישוב הזה הוקם במקום שאסור היה לו לקום. לפני עשר שנים, כשאזרחו את נצרים, שמו 10 או 15 או 20 משפחות יהודיות, ולא חשוב מה היתה המוטיבציה שלהן, בקרב 300,000 – – –

משה פלד (צומת):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

תשים אותם בתוכנית-ל" בתל-אביב. זה הפתרון שלך. אתה היית ראש חטיבת ההתיישבות.

נסים זיילי (העבודה):

חבר הכנסת רון נחמן, הייתי ראש החטיבה להתיישבות ונלחמתי עד חורמה נגד הקמת היישוב הזה. לא רק אני, גם חבריו של חבר הכנסת יצחק לוי.

רון נחמן (הליכוד):

תתיישב בתוכנית-ל". זה הפתרון, מאה אחוז. זה החזון הציוני שלך. תתמקד בתוכנית-ל".

נסים זיילי (העבודה):

גם ראשי הקיבוץ הדתי ידעו שאסור להקים את היישוב הזה שם, והם פינו אותו אחרי הסכם אוסלו.

יצחק לוי (מפד"ל):

נסים זיילי (העבודה):

הם פינו אותנו, חבר הכנסת יצחק לוי, משום שהם ידעו שהוא חסר תוחלת במקום הזה, הם ידעו שאסור היה להקים אותו שם. והיום אנחנו מעמידים 27 משפחות בלב 300,000 פליטים פלשתינים, ואנחנו מבקשים מהם את הבלתי-אפשרי, ואנחנו מבקשים מזה"ל את הבלתי-אפשרי. הפעם נמנע
אסון ---

משה פלד (צומת):

רון נחמן (הליכוד):

ממחסום קרני לנצרים זה כמו מכפר-סבא לאלפי-מנשה.

נסים זיילי (העבודה):

הרי הוויכוח בינינו ברור. ואני עושה הבחנה מוחלטת בין גוש-קטיף במצב שנוצר ברצועת-עזה אחרי ההסכם לבין נצרים. וגם אתה יודע שיש הבדל מובהק בין שני המצבים האלה. וזה שאנחנו נכנעים בצורה זו או אחרת, ושאנחנו ממשיכים להשאיר 27 משפחות יהודיות בלב לבה של אוכלוסייה פלשתינית עוינת להם בשלב הזה, 300,000, זו שגיאה לאומית ממדרגה ראשונה.

משה פלד (צומת):

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת פלד ורון נחמן, אני מבקש להפסיק.

נסים זיילי (העבודה):

ואני מתפלל כל יום שזה לא ייגמר רע. ואז על מי נטיל את האחריות? נחפש את האחראים במצב שנוצר.

לכן אני סבור, שאף שנחתם הסכם, ואני בעד כיבוד כל אחד מסעיפיו של ההסכם הזה, חייבת להיות חשיבה נכונה יותר וגישה אמיתית יותר להתיישבות שלנו באזור הזה. ואם כוחות הביטחון, לרבות כוחות הביטחון שהמליצו לפנות את היישוב הזה, ויודעים את זה, חייבים – – –

גדעון שגיא (העבודה):

אתה מתכוון שצריך לגלות הבנה לפעולת ה"חמאס"?

נסים זיילי (העבודה):

לא, לא. אמרתי שאני מבחין בין שני הדברים. עשיתי הפסקה ועברתי לנושא אחר. ואני סבור שאין שום קשר בין המלחמה ב"חמאס" לבין מצבו של היישוב נצרים.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, תהיה הזדמנות להצעה אחרת.

חבר הכנסת רן כהן, אחרי – חבר הכנסת יצחק לוי, האחרון בסדרה זאת, ולאחר מכן – סגן שר הביטחון.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, חברות וחברי הכנסת, בעודנו עטופי אבל ויגון כבדים על פעולת החטיפה הנפשעת ועל התוצאה של פעולת החילוץ בביר-נבאלה ובוכים יחד עם כל עם ישראל על נפילתם של סרן ניר פורז, זיכרוננו לברכה, וסמל נחשון וקסמן, זיכרוננו לברכה, הארץ הזאת יודעת

מטוטלות מדהימות ומשונות. ובעודנו אבלים, והנה פרץ וסוכם השלום בין ישראל ובין ירדן, ולבנו גואה משמחה ולא יודע מעצור על פרי ההילולים הזה של ההסכם עם אש"ף. כל ילד בארץ הזאת יודע, שלא היה פתח שיאפשר את מעברו של השלום הזה בין ישראל לבין ירדן זולת ההסכם שנפתח בין ישראל לבין אש"ף בראשות ערפאת. ובעודנו מצפים ומקווים, כבר בשבוע הבא תאשר הכנסת את ההסכם, ומכאן נקפוץ את קפיצת המדרגה הבאה משלום עם ירדן אל שלום עם סוריה, שכולנו מקווים ומייחלים שיהיה גולת הכותרת של סיום מצב המלחמה של מדינת ישראל עם כל שכנותיה. אלה המעברים שאנחנו עוברים ואנחנו עומדים בהם.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה, מכאן, למנוע כל לזות שפתיים וטעות, לגנות באופן הנמרץ ביותר, התקיף ביותר, ההחלטי ביותר, את הניסיון של ה"חמאס" לפרוץ דרך צומת נצרים לעבר היישוב ולנסות לפגוע בתושבים אזרחים שיושבים ביישוב הזה, בניגוד לדעתי. היום אני חושב שצריך לפנות אותם משם, אבל מה שעשה ה"חמאס" – אני לא מוכן להצטרף אליו, אני חייב לגנות אותו ורוצה לגנות אותו.

אני רוצה לומר מכאן מלת שבח למשטרה הפלשתינית, שקמה וידעה לעצור. ומוטב שגם אנשי הימין יודו סוף-סוף שיש תוצאה להסכם הזה. פלשתינים עוצרים פלשתינים שבאים ומנסים לפגוע ביהודים.

רון נחמן (הליכוד):

מחר זה יהיה כמו סברה ושאתילה, אז נראה אם תגיד מה שאתה אומר עכשיו.

רן כהן (מרצ):

העניין מבחינתי, אדוני היושב-ראש, איננו מה ה"חמאס" רוצה. כל מה שה"חמאס" רוצה אני לא רוצה, ואולי ה"חמאס" רוצה שנצרים תישאר במקומה, אבל העניין מבחינתי הוא מה ישראל רוצה בנצרים. ראש הממשלה אמר ב-26 במאי שנה זו: "אם נצרים באמצע רצועת-עזה היא יישוב, אני" – רבין – "קוגלאגר". ואני מודיע מכאן: ראש הממשלה הוא לא קוגלאגר, ונצרים איננה יישוב רציני.

יצחק לוי (מפד"ל):

אין קשר בין שני הדברים, אין שום קשר.

רן כהן (מרצ):

ומה שאנחנו רוצים הוא, שנצרים לא תהיה במקום הזה רק כאפיזודה, כאילו היא יישוב, ועל כאילו יישוב מדינת ישראל כולה תצטרך להתמקד ולשחוט את עצמה.

חצי שעה לפני החתימה על ההסכם בין ישראל לאש"ף עזב הקיבוץ הדתי את נצרים. הוא ביקש וקיבל מהמדינה 3 מיליוני שקל בעבור הבנייה של הבתים שם. הקיבוץ הדתי, הבעלים של נצרים, חושב שזה לא יישוב, וממשלת ישראל שלי חושבת שצריך להשאיר את היישוב הזה במקומו?

משה פלד (צומת):

לא בגלל זה.

רן כהן (מרצ):

זה לא יישוב. היישוב הזה, שיש לו 2,000 דונם חלקת אדמה מוקצית, מעבד בקושי 1,000. על ה-1,000 האלה צריכים להוציא 20,000 ימי מילואים בשנה? על העיבוד של האדמה הזאת צריך להוציא 15 מיליון שקל הוצאה שנתית?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מי עובד באדמה הזאת?

רן כהן (מרצ):

אני אפילו מדלג על העניין הזה של הפרזיטיות שלהם, שהם מעסיקים את הערבים בעיבוד האדמה שהם גזלו מהם.

משה פלד (צומת):

רון נחמן (הליכוד):

הקיבוצים הם פרזיטים. 5 מיליארדי שקל – זה לא פרזיטים?

רן כהן (מרצ):

הם לא פרזיטים.

משה פלד (צומת):

רן כהן (מרצ):

אבל הם לא פרזיטים, גמרנו.

אני לא רוצה לדבר על עניין הניצול של הערבים, שמעבדים את אדמותיהם. תיקנתי? אני חוזר בי מ"פרזיטים", תנו לי עכשיו להמשיך את הטיעונים העיקריים, כי על הטיעונים העיקריים אין לכם תשובה. על "פרזיטים" יש לכם תשובה, אבל על הטיעונים האלה אין לכם תשובה.

משה פלד (צומת):

לך לכישור, לפלך, לך לכל היישובים של הקיבוץ הארצי. איך אתה לא מתבייש להגיד את זה? דמגוג, אתה דמגוג עלוב.

רן כהן (מרצ):

תודה רבה.

משה פלד (צומת):

לך לקיבוצים של הקיבוץ הארצי. את הדברים האלה תגיד לחבר'ה של הקיבוץ הארצי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

--- מה קרה?

רן כהן (מרצ):

נצרים אינה יישוב, במובן החקלאי והכלכלי, בעל משמעות אדירה כזאת, שמדינת ישראל צריכה להקריב בגללה קורבנות אדירים. אולי קיים טיעון של ביטחון, אבל גם לא קיים טיעון של ביטחון, כי

היתה המלצה של גורמי ביטחון בכירים ביותר לראש הממשלה, שאין אפשרות להגן על היישוב המבודד הזה בלב רצועת-עזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רן כהן, היו לך קריאות ביניים, ואני נותן לך דקה להשלים.

רן כהן (מרצ):

אני אומר: זה גם לא נושא של יתרון ביטחוני. אדרבה, כל אחד פה יודע שנצרים היא נטל ביטחוני. היא יכולה להיות בתנאים מסוימים אסון ביטחוני. מה זה אסון ביטחוני? שחיילי צה"ל או תושבים, חלילה, ייפגעו או ייהרגו בפעולות, משום שנצרים יושבת, תסלחו לי, כמו קוץ בלב של ציבור פלשתיני ערבי; כמו טריז, למי שרוצה למחוק את המלה "קוץ". אז לשם מה לקיים אותה שם, אם גם ביטחון היא לא נותנת אלא ביטחון היא סופגת, היא מושכת, היא נטל?

והדבר השלישי הוא לגבי העלות שלה: רבותי, 15 מיליון שקל להוציא על קיומו של יישוב של 27 משפחות?

יצחק לוי (מפד"ל):

כבר אמרת את זה.

רן כהן (מרצ):

מישהו פה יודע כמה דירות לזוגות צעירים אפשר לבנות בזה, כמה מקומות עבודה אפשר לבנות בזה, כמה כבישים אפשר לבנות בזה, כמה ביטחון אפשר לבנות בזה?

רון נחמן (הליכוד):

הנה, הנה, המכתב – – – דירות ששילמתם 100 מיליון בשבילן. 15,000 דירות עומדות ריקות. 100 מיליון גייסתם ממשלם המסים, ואתם מחזיקים אותן ריקות. מי שמדבר על פרזיטים.

רן כהן (מרצ):

הרי לא יעלה על הדעת שנצרים, שאיננה יישוב, איננה ביטחון, שהיא נטל על הביטחון, שעלותה הכלכלית היא חמורה וקשה, תמשיך לשבת שם רק משום שקבוצת הוזים החליטה שהיא צריכה לשבת בלב יישוב ערבי צפוף ומסוכן.

רון נחמן (הליכוד):

כמה כל משפחה בקיבוץ מקבלת? ספר, ספר.

משה פלד (צומת):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אין טעם בקריאות הביניים ובשאלות, כי הוא לא יכול לענות.

חבר הכנסת רן כהן, נא לסיים.

רן כהן (מרצ):

אני מסיים במשפט אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, משפט אחד ותסיים. כבר הוספתי לך דקה.

משה פלד (צומת):

הוא מדבר על מתלהמים — — —

רן כהן (מרצ):

באמת, אני לא מדבר על מתלהמים ועל מי שמתנהג — — —

משה פלד (צומת):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פלד, אני מבקש. לחבר הכנסת רן כהן יש אפשרות להוסיף משפט אחד בלבד. נא לאפשר לו לעשות זאת.

רן כהן (מרצ):

אני ממש מבקש, מתחנן, תגידו מה שאתם רוצים – לפני שיהיו קורבנות מיותרים, לפני שיהיה נזק איום ונורא, שכולנו נכאב כאב איום ונורא, לפני שייפלו נפשות שלא יהיה אפשר להחזיר אותן, צריך להוציא את נצרים מלב רצועת-עזה, עכשיו.

משה פלד (צומת):

על אותו משקל, צריך לפנות את כל רצועת החוף.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אולי הוא יפסיק? תגיד לי, חבר הכנסת פלד, מה אתה צורח כל הזמן? כל מה שאתה יודע זה רק לצרוח. הרי אין לך דבר להגיד. שמעתי את הדברים הנבובים שלך מעל הבמה. לא אמרת שום דבר.

משה פלד (צומת):

בושה וחרפה – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אולי תתאפק שבוע, אולי תשתוק שבוע אחד? – – –

משה פלד (צומת):

בושה וחרפה באיזה נימוקים אתה משתמש.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רן כהן, אתה סיימת. אני מבקש לסגור את המיקרופון.

חבר הכנסת רן כהן, אתה מתבקש לרדת מהבמה.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

אחרי שאמרתי לך לרדת מן הבמה אתה המשכת. חבר הכנסת רן כהן, אתה סיימת.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, תפקידך הוא קודם כול להגן על הדובר. הוא מפסיק אותי באמצע משפט ואתה עוזר לו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רן כהן, אני הגנתי עליך. היו לך קריאות ביניים במשך חצי דקה והוספתי לך דקה. אתה דיברת אחרי זה שתי דקות. ביקשתי ממך להפסיק ואתה לא מפסיק. עכשיו אתה עוד בא בטענות.

רן כהן (מרצ):

בדרך כלל היושב-ראש מתחשבן כאשר מפריעים לנואם.

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעקות האחרונות של חבר הכנסת משה פלד היו כבר אחרי שאני הוריתי לסגור את המיקרופון. אני מבקש ממך לרדת מן הבמה.

רן כהן (מרצ):

אני מבקש שאת נצרים תורידו עכשיו, בלי שילחצו עלינו ובלי שיהיו קורבנות – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן. יש לי הרושם שביקשתי לסגור את המיקרופון, וזה לא פעל. הקולות כנראה יותר חזקים. בכל זאת אבקש לבדוק זאת, כי יש לי הרושם שיש קלקול כלשהו במכשור.

אחרון המשתתפים בדיון זה, חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון; חבר הכנסת רן כהן, הייתי שמח לו היית שומע גם דעה אחרת.

רן כהן (מרצ):

בכבוד.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה רבה.

בשבוע שעבר נקטה האופוזיציה צעד נכון בכך ששמרה על שתיקה ונתנה לראש הממשלה ולגורמי הביטחון להוביל את המהלך הקשה, המסובך, העדין, הרגיש, של ניסיון הצלת החייל נחשון וקסמן, השם ייקום דמו. לא הערנו הערות וחשבנו שנכון היה הדבר. לדעתי, נכון עשינו שהיינו כולנו יחד עם הממשלה באותם רגעים קשים.

היום מותר להעיר. אדוני סגן שר הביטחון, המצב היום הוא כזה, שהיישוב נצרים יושב במקומו באישור הממשלה. דבר זה מעוגן בהסכם, ולכן האחריות הביטחונית המלאה לתושבי נצרים, לתושבי מורג, היא על ממשלת ישראל ולא על ערפאת; בפירוש לא על ערפאת.

אנשי נצרים ואנשי מורג הם אזרחי מדינת ישראל ולא חברים באוטונומיה. אינני מחלק עכשיו ציונים למשטרה הפלשתינית, אני מבקש שצה"ל יגן עליהם ולא המשטרה הפלשתינית.

הייתי שמח לשמוע מסגן שר הביטחון האם בדק צה"ל את האירוע המחפיר שקרה במחסום נצרים בסוף השבוע שעבר, או בתחילת השבוע הזה; האירוע שבו חיילים נטשו עמדה, נטשו אמצעי לחימה, נטשו מפות שנפלו בידי אנשי ה"חמאס", וכפסע היה בין אירוע נצרים לבין אירוע מחסום ארז, שבו פרצו המתפרעים מתוך אנשי ה"חמאס" ושרפו 150 אוטובוסים. הפעם אולי לא היינו מדברים על אוטובוסים אלא היינו מדברים על אנשים.

צה"ל אחראי לביטחונם של האנשים האלה, ואם צריך – יעמיד צה"ל כמה פלוגות שצריך.

בנימין טמקין (מרצ):

כמה?

יצחק לוי (מפד"ל):

עד שהממשלה תחליט אחרת – כמה שצריך. אם אתה לא יכול, תבוא הממשלה ותגיד לעם: טעיתי. היא עושה זאת כל שני וחמישי. הרי אין סוף לטעויות של הממשלה. בבקשה, תבוא הממשלה, חבר הכנסת רן כהן ישכנע את ראש הממשלה לבוא ולעמוד כאן על הדוכן הזה ולהגיד: טעיתי. שיבוא ויגיד.

תיכף נראה למה תגרום הטעות הזאת ומה חומרתה של הטעות הזאת. אבל אנחנו כבר רגילים לכך שראש הממשלה טועה. אז שיגיד עוד הפעם: טעיתי.

אבל כל זמן שהוא לא אמר את זה, הוא אחראי לביטחונו ולחיינו של כל אחד ואחד מתושבי נצרים. האחריות המלאה היא על הממשלה.

בנימין טמקין (מרצ):

גם אתמול הוא טעה?

משה פלד (צומת):

אתמול הוא קיבל גיבוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אל תשאל אותי על אתמול. ההצעה שלי היא לא על מה שהיה אתמול. אני מוכן להגיש הצעה לסדר-היום ולדבר על אתמול. אתה רוצה שאני אדבר על הכול בשבע דקות? אני לא מבין. אולי אני אדבר גם על עלייתו של הרב מסוריה, שאנחנו מאוד שמחים על כך?

משה פלד (צומת):

אתמול ראש הממשלה קיבל גיבוי מלא.

יצחק לוי (מפד"ל):

אולי אני אדבר על זה שכבר חמישה ימים לא היה, ברוך השם, שום פיגוע בירושלים? אפשר לדבר על עוד דברים, אבל לא על כך ההצעה לסדר-היום שלי. תאפשר לי לדבר על מה שהצעת.

ובכן, האחריות המלאה היא על הממשלה. ולא רק שהאחריות המלאה היא על הממשלה – לביטחונם של המתיישבים, לכך שיוכלו לקיים אורח חיים נורמלי, יוכלו לצאת ולבוא, יוכלו להתפרנס ביישוב ומחוץ ליישוב; יותר מכך, המבחן העיקרי של הסכם אוסלו הוא העניין הזה.

ראש הממשלה אמר בלי סוף, מעל הדוכן הזה ומעל דוכנים אחרים, שבלא ביטחון לא יהיה שלום ושהשלום הוא רק עם ביטחון. מבחנו של הסכם אוסלו הוא, שיחד עם שלום הוא מעניק גם ביטחון. אבל אם ההסכם לא מעניק ביטחון, ההסכם נכשל. הוא לא הסכם לחצאין.

חבר הכנסת זוילי מדבר על ביטחון בעוד 200 שנה בערך. הוא מדבר על חינוך ה"חמאס", הוא מציין שמדובר על שליש מהאוכלוסייה ואומר שאי-אפשר לדכא שליש מהאוכלוסייה. הוא מדבר על כך שצריך לחנך את ה"חמאס", לדבר אתם על שורשי העניין, להתווכח אתם וכו'. אני אומר שזה עניין של 200 שנה בערך.

אם זוהי כוונת הסכמי אוסלו, תגידו. אם לא, על ראש הממשלה לבוא ולהודות שבהשגת עיקר המטרה הוא נכשל. אין ביטחון.

על כן אני מציע, בהמשך להצעתו של חבר הכנסת זוילי, לפתוח את ההסכם מחדש. הוא הציע לפתוח את ההסכם מחדש עם עם ישראל, לא כלפי הפלשתינים אלא כלפי עם ישראל, לבוא ולהגיד: בואו

תורידו יישובים. גם זאת פתיחת ההסכם, כי הממשלה התחייבה על דברים מסוימים כלפי כל עם ישראל. חבר הכנסת זוילי רוצה שהממשלה תפתח את ההסכם כלפי פנים, ואני מבקש שהממשלה תפתח את ההסכם כלפי חוץ ותגיד: בואו ונבדוק האם הסעיפים שאמורים להבטיח ביטחון אכן מבטיחים ביטחון.

המלחמה עם ה"חמאס" היא לא מלחמה של רגע. המלחמה עם ה"חמאס" היא לא מלחמה שתיגמר ביום אחד. אבל על טרור צריך להשיב בכוח, וערפאת לא יעשה זאת. ערפאת לא יפשוט על בתי מבוקשים ויעצור אותם. לערפאת אין כוח לעשות זאת, וכולנו יודעים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

למה ממשלת ישראל ניסתה לעשות זאת במשך כל שנות האינתיפאדה ולא הצליחה? למה היא לא הצליחה בכל שנות הכיבוש הישראלי? אז מה אתה בא בטענות אל ערפאת?

יצחק לוי (מפד"ל):

אתה צודק, חבר הכנסת אלסאנע. מכיוון שאני יודע את קשריך עם ה"חמאס", אולי תוכל לעזור לנו למצוא את המבוקשים? זה יכול להיות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

צריך לסיים את הכיבוש כמה שיותר מהר. זו הדרך.

יצחק לוי (מפד"ל):

הרי סיימת את הכיבוש בעזה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

יצחק לוי (מפד"ל):

סיימת את הכיבוש בעזה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

בסך הכול, 27 משפחות מול 300,000. מה זה 27 משפחות — — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, חבר הכנסת רון נחמן, אני מבקש.

רון נחמן (הליכוד):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רון נחמן וחבר הכנסת טלב אלסאנע, עוד קריאת ביניים אחת ותבוא אזהרה.

בבקשה, חבר הכנסת לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מדבר על הסכם — — —

רן כהן (מרצ):

— — —

יצחק לוי (מפד"ל):

תן לי, תן לי. חבר הכנסת רן כהן, אם היושב-ראש מרשה, בבקשה. לא על חשבון הזמן שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, אינני מרשה.

רן כהן (מרצ):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אינני מרשה. אני מוסיף לך שתי דקות על ההפרעות.

רן כהן (מרצ):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אם אתה מסכים, זה על חשבונך.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני לא מסכים. אני פשוט לא מסכים.

משה פלד (צומת):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רן כהן, הוא לא מסכים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מודיע שאני לא מסכים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

משה פלד (צומת):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אתם לא מאפשרים לו אפילו לסיים משפט.

משה פלד (צומת):

לא היה משפט אחד ---

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת משה פלד, עוד קריאת ביניים אחת ויש לך אזהרה. אני לא אאפשר שלא יהיה פה דיון.

יצחק לוי (מפד"ל):

הלוא אי-אפשר להעמיד את ערפאת בפני דבר שהוא לא יכול לעשות: להילחם בשליש מהעם שלו. צריך להבין את זה. זה בלתי אפשרי, זה בלתי אנושי, זה בלתי הומני לבקש מערפאת להילחם ב"חמאס". אתם רוצים שהוא יאבד שליטה? מי שצריך לעשות זאת זה צה"ל, ולכן צריך לפתוח את ההסכמים מחדש, וגם בלי לפתוח את ההסכמים, אם זה לא ילך. אם מדובר בחיי אזרחים ישראלים, צריך להיכנס לתוך עזה ולבוא ולעצור את המבוקשים, אם הממשלה יודעת.

מה ההבדל, למה הממשלה לא עשתה את זה עד עכשיו – אינני יודע; אבל היום הממשלה מוגבלת, היום הממשלה אינה יכולה לעשות, וזה ההבדל. מה נעשה עד עכשיו או לא נעשה, באמת אינני יכול להגיד.

ועכשיו, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לדבר קצת על נצרים.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לך דקה וחצי.

יצחק לוי (מפד"ל):

דקה וחצי, ותוסיף לי קצת בגלל ההפרעות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני הוספתי. זה אחרי התוספת.

יצחק לוי (מפד"ל):

דבר ראשון, מעולם לא מדדנו התיישבות על-פי כדאיות כלכלית, חבר הכנסת רן כהן. תוריד את זה מעל הפרק. אני יכול להגיד לך, שמדינת ישראל החזיקה יישובים שלא היו כדאיים מבחינה כלכלית. היא החזיקה אותם באופן מלא, עם שמירה, עם חיילים, עם השקעה, עם תמריצים ועם השקעת כסף, אבל הערך ההתיישבותי בארץ-ישראל היה ערך. אתה חולק על זה. אתה בא ואומר: אני לא מרוויח שום דבר מעזה, כי עזה לא שלי.

בנימין טמקין (מרצ):

יצחק לוי (מפד"ל):

תן לי לדבר עכשיו.

רן כהן (מרצ):

יצחק לוי (מפד"ל):

בסדר, אבל פשוט אי-אפשר לדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אז הכדאיות הכלכלית היא לא רלבנטית לנושא ההתיישבות, היא לא רלבנטית. השאלה פה היא שאלה ערכית, האם יש ערך בכך שנצרים נמצאת ברצועת-עזה, ומה הערך.

בנימין טמקין (מרצ):

מה הוא הערך?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני אומר מה הוא הערך. יש שני ערכים. דבר ראשון, הערך הוא ערך לאומי.

רן כהן (מרצ):

מה הערך?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני אומר. ברגע שנצרים תרד, כל ההתיישבות תרד. צריך להבין את העניין.

בנימין טמקין (מרצ):

איזו התיישבות?

יצחק לוי (מפד"ל):

ההתיישבות היהודית.

בנימין טמקין (מרצ):

כולה?

יצחק לוי (מפד"ל):

כולה, כל ההתיישבות ברצועת-עזה, שיהיה ברור. דין נצרים כדין מורג ודין – – –

רן כהן (מרצ):

— — —

יצחק לוי (מפד"ל):

תן לי רגע.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רן כהן, אתה לא יכול להפסיק אותו בכל מלה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אי-אפשר כך, כל הזמן.

רן כהן (מרצ):

יצחק לוי (מפד"ל):

טוב, תודה רבה, אני מדבר על גוש-קטיף.

משה פלד (צומת):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פלד, חבר הכנסת פלד, אני הודעת. קריאת ביניים זו היתה לגיטימית. למרות זאת, אתה מקבל אזהרה ראשונה, כי אמרתי: קריאת ביניים ראשונה – אזהרה ראשונה.

בבקשה, יש לך דקה לסיים, וזאת אחרי שניכיתי את כל ההפרעות.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מקווה שיאפשרו לי.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, יש לו דקה לסיים. נא לאפשר לו.

יצחק לוי (מפד"ל):

רבותי חברי הכנסת, אין שום הבדל בין נצרים לבין כפר-דרום לבין נווה-דקלים לבין כל היישובים בגוש-קטיף.

בנימין טמקין (מרצ):

לבין ימית, לבין – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

עוד הפעם מפריעים לי. אי-אפשר, פשוט אי-אפשר. אולי אפשר לרסן את חבר הכנסת טמקין?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אתם שמתם לב שלא בכל משפט מפסיקים אותו, אלא בכל מלה שנייה אתם מפסיקים אותו.

בבקשה, הדקה שלך שמורה. אני מתחיל לספור מעכשיו. אני מבקש לא להפריע.

יצחק לוי (מפד"ל):

אין הבדל בין נצרים לבין כפר-דרום לבין נווה-דקלים. מי שרוצה לחסל את ההתיישבות היהודית בחוף-עזה, קל לו לבוא ולהגיד: בואו נוריד את נצרים. בוודאי. היום נצרים היא בעיה ביטחונית, מחר יישוב אחר יהיה בעיה ביטחונית, מחרתיים ירושלים תהיה בעיה ביטחונית, חבר הכנסת טמקין. הרי זו הדרך, זו ההתייחסות. אם מסתכלים במשקפיים כלכליים וביטחוניים בלבד, הרי אנחנו יכולים להוריד חצי מדינה, וזה מה שיקרה. ה"חמאס" לא יסתפק בכך שתוריד את נצרים. ה"חמאס" רוצה להיכנס לירושלים. אתם לא מבינים שייחטפו חיילים כל זמן שלא נמסור להם את חצי ירושלים. מי שחושב אחרת משלה את עצמו, ולכן נפילת נצרים תהיה נפילת ירושלים ולכן הממשלה תעשה נכון בכך שהיא לא תזיז שום יישוב יהודי בארץ-ישראל. זה מה שצריך להיות.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

אולי גם וושינגטון ומוסקבה?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בני טמקין, אתה מקבל אזהרה ראשונה. חבר הכנסת טמקין, יש לך כבר אזהרה אחת.

בנימין טמקין (מרצ):

אולי תמשיך את זה? נצרים, תל-אביב, ירושלים, מוסקבה, וושינגטון, איסטנבול.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בני טמקין, היתה לו שנייה לסיים, ואתה לא אפשרת לו. אינני יכול למדוד את הזמן במילימטרים. אני קובע שיש לך חצי דקה ותו לא; ולך, חבר הכנסת טמקין, יש אזהרה ראשונה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני שמח לשמוע מפי מרצ, שירושלים ומוסקבה הן אותו דבר לגביה מבחינה לאומית. אני רוצה לציין את זה לפרוטוקול.

רן כהן (מרצ):

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, יש לך אזהרה שנייה.

רן כהן (מרצ):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

ואני מבקש. אני עדיין לא הוצאתי אף אחד. אל תגרום לי לכך. חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש. יש לו חצי דקה לסיים. תנו לו את חצי הדקה כדי לסיים.

יצחק לוי (מפד"ל):

בדיונים כאלה יוצאת האמת, בדיונים כאלה מתגלות באמת המחשבות של החברים, ואני יודע בדיוק מה יחסך לירושלים. כאשר תגיע הבעיה וזאת תהיה בעיה ביטחונית, אתה תגיד מה שאתה אומר עכשיו על נצרים. אין לי ספק בכך, אני לא מפקפק אפילו חצי רגע שזאת תהיה עמדתך בנושא ירושלים.

דבר אחרון. יש לי כמה שניות לבוא ולומר, גורמי ביטחון — — —

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הדקה-וחצי נמשכת חמש דקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה על העזרה.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל שוב, כשהוא עומד לסיים, אתה קורא קריאות ביניים.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת רן כהן, זה לא הוגן, מה שאתה עושה.

רן כהן (מרצ):

זה לא הוגן, מה שאתה עשית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אני מבקש ממך לסיים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מסיים במשפט אחד. גורמי ביטחון ברצועת-עזה אמרו כמה פעמים, שאם לא היתה נצרים, היה צריך להמציא אותה, כדי להחזיק כוחות צה"ל ליד רצועת-עזה במקרה שנצטרך להיכנס, ואני אביא לך ציטוטים כתובים בעניין הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אז כמו בכל עניין, יש מחלוקת עם גורמי הביטחון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יצחק לוי, נא לסיים.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

חגי מירום (העבודה):

זה לא נצרים, זה נצורים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת.

יצחק לוי (מפד"ל):

הממשלה נצורה בגלל – – –

חגי מירום (העבודה):

— — —

יצחק לוי (מפד"ל):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, חבר הכנסת יצחק לוי, אני מבקש.

חגי מירום (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

משה פלד (צומת):

אתם תעודדו אותם.

חגי מירום (העבודה):

אנחנו מעודדים אותם? אנחנו שונאים אותם לא פחות ממך — —

משה פלד (צומת):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

מי רוצה להפקיר את תהליך השלום? אתה וה"חמאס". אנחנו רוצים?

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מציע להפסיק את הדו-שיח. רשות הדיבור לסגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מוכרח לומר, שאני יושב פה שעה, שומע דיון, ואני שואל את עצמי, האם אני מדבר אל אותו עולם שבו אני חי, כי כך רצה הגורל שבשעת האירוע, שפה מתארים אותו בצורה כה דרמטית, אני הייתי שם. במסגרת תוכנית העבודה הרגילה הייתי בגוש והייתי במכונית של צבי הנדל, וישב אתי מפקד הכוחות שם, מפקד האוגדה, וקיבלנו דיווחים, ואף לרגע אחד לא היתה הרגשה שיישובים נופלים, ומי יודע מה קורה. והגענו אחר כך לצומת וישבנו בנצרים.

אבל מה הרעש הזה? מה השיגעון הזה? פשוט אנחנו מוכרחים להכניס את עצמנו מחדש לאיזו משמעת מינימלית של אחריות ציבורית; אחרת, אנחנו באמת נהרוס את עצמנו מבפנים.

אני זוכר טוב מאוד את הסממאות השונות בתקופת מלחמת ההתשה. מה היה הרעיון המרכזי במלחמת ההתשה? – לשבור את כוח העמידה, לשבור את רצון הלחימה, וכאשר הגזימו, פתחו את כל המחסנים, העבירו את כל היחידות. כמובן, עלתה השאלה, מי יכול לעמוד בזה לאורך זמן.

לוקחים אירוע – היה אירוע, ותיכף אדבר עליו – והופכים אותו למשבר לאומי. אני מציע, עם כל הפיתוי שכולנו עומדים בפניו, בעולם של פוליטיקה פתוחה ותקשורת פתוחה, בכל זאת קצת להיות קשורים גם לעובדות.

יוסף בא-גד (מולדת):

האם החיילים ברחו או לא ברחו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני עומד פה בשביל לענות ולא בשביל לברוח. לכן, תתאפק.

ראשית כול, אני רוצה להוריד בכלל את השאלה של פינוי. זה לא עומד על הפרק. בהסכם אוסלו מדובר על כך, שכל תקופת האוטונומיה אין פינוי יישובים. אז בשביל מה כל הצעות? בשביל מה כל הדיבורים? הוויכוח הפוליטי יכול להימשך, אולי הוא חייב להימשך, אבל לא בקשר לאירועים ביטחוניים. לא מדובר בשום פינוי יישוב.

שנית, בהסכם אוסלו מדובר על כך, שבשטחים אשר עוברים לאחריות אש"ף – שם הם אחראים לביטחון. כאשר ערפאת חתם על ההסכם הוא ידע שקיים גוף, "חמאס", הוא ידע שיש לו מתנגדים. הוא לקח על עצמו לייצג את העם הפלשתיני כולו. בעניין הזה אין פה מה להתעסק לא ברחמים ולא בהבנה. זו אחריות שהוא נטל על עצמו בהסכם, והוא חייב לעמוד בה. אנחנו מודעים לקשיים. לכל עם יש קשיים. לכל מדינה יש קשיים. לכל ציבור יש קשיים. לכל תנועה יש קשיים. ערפאת לקח על עצמו לשמור על כך שהאזור הנתון לסמכותו לא יהיה מקור של פעולות איבה נגד ישראל. על כך אנחנו עומדים.

שאל גוטמן (מולדת):

אתם לא עומדים. עובדה שזה לא מתבצע.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תיכף אגיע אליך, פרופסור גוטמן, המומחה למלחמה בטרור.

את הדבר הזה אנחנו דורשים. חבר הכנסת יצחק לוי, אני בטוח שלא התכוונת לרמוז, שממשלת ישראל עושה עבירה מוסרית בזה שהיא כביכול דורשת מערפאת להתגבר על "חמאס", מפני שהם לא יכולים.

יצחק לוי (מפד"ל):

את זה זוילי אמר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רוצה לנקות את השולחן.

יצחק לוי (מפד"ל):

לגבי הוא נקי. אבל תשאל את זוילי מה הוא אמר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תסלח לי, את המלים האלה אתה אמרת. מבחינתך השולחן נקי. מבחינתי הוא נקי.

האחריות בעניין הזה היא עליו.

ועוד, בהסכם אוסלו מדובר על כך, שיש אירועים שבהם יוכל כוח צה"ל להיכנס לתוך הרצועה ולפעול בתיאום. זה קיים. תרשו לי שלא להיכנס לפרטים, האם אנחנו מנצלים את זה או לא מנצלים, מתכננים על סמך זה או לא. תשאירו גם לנו קצת עבודה. אומנם לא כולנו פרופסורים, אבל תשאירו גם לנו קצת עבודה.

שאול גוטמן (מולדת):

מה התוצאות בשטח?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אגיע אליך. אגיע אליך.

הטרור הזה – ואני מדבר על הטרור נגד מדינת ישראל ונגד יהודים באשר הם יהודים – לא פסק כל השנים, תחת כל הממשלות, כי יש לו מוטיבציה בסיסית, נגד קיומנו. פעם יש לו צביון אחד, פעם יש לו צביון אחר. כאשר הצביון של אש"ף היה נגד עצם קיומה של ישראל, אמרנו: לא נישא וניתן. אבל אני לפחות אמרתי – המפלגה שלי אמרה, אבל אני מדבר עכשיו גם בלשון אישית, כי היה על זה ויכוח – שברגע שבאש"ף יכירו בישראל ויימנעו מטרור, ועוד שני תנאים, אבל כרגע לא כדאי להיכנס לכל הפרטים, אני אהיה הראשון שידון אתם. למה? כי אני נלחם על מנת להגיע למשא-ומתן. אני לא נלחם בשביל לנצח. אני צריך את הניצחון כבסיס לניצחון מדיני-פוליטי. זאת אומרת, הסדר של חיים נורמליים למדינה.

אפשר לחשוב שאתה, ידידי פלד, ואני נלחמנו בירושלים כי כך תוכנן במפלגות שלנו, או שבהתיישבות העובדת אז דובר על כיבוש ירושלים כי היא היתה בירת ישראל אלפיים שנה. אפילו פעם אחת לא דובר על זה. זה לא פוגע במעמדה של ירושלים כבירת העם היהודי כל השנים. יש לנו הזכות – ואמרתי זאת לכם במסדר הסיום – לנצח. נכון, צריך להיאבק גם על זה בשכל. השלום עם ירדן הוא חלק מזה. הוא לא בא במפתיע. הוא עבר הרבה מאוד שלבים. אני יכול להגיד לכם מתי בדיוק היתה הפעולה האחרונה מכיוון ירדן. אחר כך היה כל שנתיים-שלוש שנים איזה ניסיון, אבל זה בתקופת הטרור ביולי 1971. היה ספטמבר השחור. אחר כך חלפו כמה חודשים ונפסק הטרור. זה היה בזכות הפעולות שלנו ובזכות האיום של אש"ף על המשטר הירדני.

רק מלבנון לא פסק הטרור, כי שם אין ממשלה עם עוצמה. את זה הלבנונים אמרו לי, וזו לא המצאה שלי. מצרים, אחרי שהיא "חטפה" את מערכת קדש, הפסיקה את כל הטרור מהרצועה, את כל המסתננים ואת כל הפדאיונים. אשר לירדנים – דיברנו עכשיו על ספטמבר השחור. אשר לסורים, אחרי יום הכיפורים, המשפט שעליו כמעט לא היה הסכם נגע לטרור, כי הסורים התנגדו להתחייב שהם ימנעו טרור. אבל הם נתנו להבין שהם ימנעו טרור. אני כרמטכ"ל קיבלתי. אני מודה לאלוהים אלף פעמים שקיבלתי. מה זה קיבלתי? קיבלתי, המלצתי לממשלה, הממשלה החליטה, ו-20 שנה אין טרור מגבול סוריה. בלבנון אין ממשלה מרכזית אשר יכולה להתגבר ולשים קץ לטרור.

חנן פורת (מפד"ל):

גם בישראל לא.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כאשר אנחנו חותמים על ההסכם עם הפלשתינים – תקשיב, חנן פורת – ואנחנו תובעים מהם את האחריות לכך, אנחנו לא עושים זאת בחיך ושפשוף ידיים. אנחנו עושים את זה מתוך דאגה, אבל מתוך הכרה, שאם לא יהיה בידי הפלשתינים כוח מרכזי, לא יהיה אפשר להגיע לכלום. 50 שנות מלחמה כבר שבענו. מותר לנו לנסות שנים של שלום? מה הסיכון הגדול?

אנחנו מדברים עכשיו בשבוע של כאב לב נורא על נחשון, זיכרוננו לברכה. אבל אילו חודשים ושבועות עברו עלינו. בקריית-שמונה היו 18 הרוגים על-ידי מתאבדים. במעלות היו 22 ילדים הרוגים על-ידי מתאבדים. ולא שברנו את העם, והעם לא נשבר. הוא ידע לאן הוא הולך ולאן אנחנו הולכים עכשיו. אנחנו הולכים בזכות העוצמה והכוח שלנו, והם אשר הביאו את המלך חוסיין לאן שהביאו אותו, ולא שום גורם אחר. הם שהביאו את ערפאת לאן שהביאו אותו, ולא שום גורם אחר.

שאול גוטמן (מולדת):

לירושלים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ההכרה שישראל היא מדינה איתנה וחזקה, שאי-אפשר להתנכל לה בשדה הקרב, אלא יש לחיות אתה. זה מה שאנחנו עושים. הסכמים. יש, כמובן, מי שלא מאמין בשום הסכם. עם לבדד ישכון מעתה לנצח, לתמיד, לעולמי עד. אנחנו מאמינים שאנחנו יכולים לחיות בשלום בחברת עמים מכובדת.

שאול גוטמן (מולדת):

מכובדת?

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן. לכן עושים את ההבנות ואת ההסכמים. וזאת התקווה בהסכם עם הפלשתינים.

כמובן, הדרך איננה פשוטה, כי יש אצלם קבוצות שונות וצריך להתגבר על זה. אבל לקחת כל אירוע ולהפוך אותו לנקודת חולשה ישראלית, להפוך את הסכין פנימה, מה קרה לנו?

חברים יקרים, אני דיברתי עם החיילים שהיו במחסום ועם המפקדים שלהם. אמר לי מפקד הפלוגה של משמר הגבול, שמאחוריו שני ציונים לשבח. כאשר נכנסתי לחדרו ראיתי תחבושת, שאלתי אותו מה קרה. הוא אומר לי: שום דבר, תוך כדי העימות זרקו עלי בלוק, על הרגל. שום דבר... שאלתי אותו מה קרה עם החיילים. הוא אמר: יש לנו פקודות להימנע מחיכוכים מיותרים. הפקודה לחיילים, שמונה חיילים במחסום: אם מגיע ציבור קטן – הם עוצרים אותו; אם מגיע המון רב – הם עוזבים, עוברים כמה עשרות מטרים למקום שמפקד הפלוגה קבע כקו אדום, משם לא זזים. משם הם לא זזו. וכאשר אנשי ה"חמאס" ניסו להתקרב אליהם, הם ירו בהם וה"חמאס" נעצרו.

היה קשר בלתי פוסק בין מפקד הפלוגה שלנו ובין מפקד המשטרה הפלשתינית. המפקד הפלשתיני ביקש: תמשיכו באיפוק, כי אנחנו מגיעים. בשלב ראשון הגיעו כמה עשרות אנשים, ולא התגברו על ה"חמאס". בשלב שני הגיעו כמה מאות שוטרים, והם פיזרו את ה"חמאס".

זה נכון שתוך כדי המעבר מהבלוקים אל הקו, שהמ"פ קרא לו "קו אדום", שניים או שלושה חיילים השאירו את הציוד שלהם. אני מניח שזה יטופל.

אבל הפעולה היתה על-פי הנחיה, בידיעה ברורה שאוי לנו להיכנס עוד הפעם למצבים של ירי המוני. לכן אני אומר, צריך גם שכל, גם בחוכמה מנהלים מדינה, לא רק בכוח הזרוע. בקלות יכולים שמונה חיילים להכניס אותנו לעימות שלא נדע איך לצאת ממנו. מה היה רע בזה?

חנן פורת (מפד"ל):

מה היה טוב?

סגן שר הביטחון מ' גור:

היה איפוק. באו הפלשתינים, פיזרו את ה"חמאס" והלכו הביתה. איפה ניסיון התנפלות על נצרים? מנין ההמצאות האלה?

סאלח טריף (העבודה):

יש אנשים שרוצים לראות דם.

יצחק לוי (מפד"ל):

אנשים לא יכלו לצאת כמה שעות. אנשים לא יצאו לעבודה.

יוסף בא-גד (מולדת):

היתה יולדת – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

תסלח לי, חבר הכנסת לוי, אני הייתי שם. אתה צודק, בשלב של העימות בצומת, אנחנו – אני כבר אומר "אנחנו", אני כבר מזדהה עם הנמצאים שם – המפקדים בשטח, אני אומר לך, היה אתי מפקד האוגדה כל הזמן, המפקדים בשטח אמרו: אין טעם כרגע, בתוך ההמון הסוער הזה, אין טעם לעבור, נחכה כמה דקות, ייגמר העניין, נחזור לחיים נורמליים. וכך היה.

יצחק לוי (מפד"ל):

כמה זה נמשך, בסופו של דבר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

האירוע התחיל בסביבות 07:15, 07:30, ואני חושב שבסביבות 10:00 העניין הסתיים.

יצחק לוי (מפד"ל):

שלוש שעות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

משהו כזה. נו, מה, אני צריך להסתיר מכם משהו? אני שומר בסוד?

אנשים נהגו לא רק על-פי ההוראות אלא גם בחוכמה, ופה מכניסים סכין לבטן.

חנן פורת (מפד"ל):

ברשותך, שאלה. אילו הם היו עוברים את הקו האדום, מה היו החיילים עושים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת חנן פורת, אני לא צריך לחשוב מה היה אילו. אני כבר אמרתי, תקשיב, שכאשר הם עברו את הבלוקים, החבר'ה שלנו ירו. והם נעצרו.

חנן פורת (מפד"ל):

ולא חששו שמא יתפתח הדבר לעימות.

תסביר לי מדוע אותה נקודה שהם ניצבים בה – ויש לכך סיבה, כדי שהצומת יהיה פתוח ולא סגור – מדוע הנקודה הזאת לא צריכה להיחשב קו אדום?

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת חנן פורת, אני מציע, עם כל הכבוד לאולם הזה, שלא נעסוק פה בטקטיקה.

חנן פורת (מפד"ל):

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת פורת, תסלח לי. שאלת, אני עונה לך.

חנן פורת (מפד"ל):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חנן פורת, אני מבקש ממך, עד סוף דברי סגן השר לא לפתוח את הפה. שום שאלה. אתה כבר שאלת.

חנן פורת (מפד"ל):

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת חנן פורת, יש נימוס מינימלי. שאלת, אני עניתי לך. אל תיכנס אתי לוויכוח טקטי. יש מפקדים בשטח, והם קבעו שלטובת העניין המחסום יושב על הציר, ואם בא כוח מעל גודל מסוים, הם זזים על מנת שלא להיכנס לעימות. כי הכוונה העיקרית היא שלא להגיע לעימותים מיותרים ולשפך דם. אל תהפוך את הבמה הזאת לטקטיקה למבוגרים. אני מבקש ממך.

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יצחק לוי, דיברת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רוצה לומר יותר מזה. אני בא עכשיו מחברון, ישבתי בשכונת רומיידה. האמן לי, היה לי קשה מאוד לנתח באילו טקטיקות אנחנו יכולים להגן שם. זה תפקידנו, על זה אין ויכוח. כל הוויכוח שהיה פה, אם זה תפקידנו או לא תפקידנו, על מה אתם מדברים בכלל? יש לנו בנצרים כוח בהיקף של יותר מגדוד. ומה שיהיה צריך – נציב שם. אתה רוצה שעל כל נקודה נעשה כאן דיון טקטי? מה שאני מבקש זה דבר פשוט, לא לתקוע לעצמנו סכינים בבטן ולא בגב. זה הכול.

משה פלד (צומת):

אתה צריך לפנות לאגף הזה ולא לאגף הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת משה פלד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תסלח לי, אני פונה לכל מי שמסתמך על פיסת ידע של עיתון ואינו בודק. אחרי הדובר הראשון רציתי לשאול אם מותר לי על-פי הפרוטוקול לעלות וראשית כול לתת כמה עובדות, כדי למנוע סתם דיבורים. לא ביקשתי.

יוסף בא-גד (מולדת):

היתה נסיגה של פלוגה או לא היתה נסיגה? קיבלו הוראה לסגת – פעם ראשונה בתולדות צה"ל.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה אתה אומר?

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני סגן שר הביטחון – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אתם מלאים שאלות כרימון, אבל סגן השר צריך לסכם את דבריו.

יוסף בא-גד (מולדת):

סגן שר הביטחון מ' גור:

באמת, חבר הכנסת בא-גד, בוא נעשה הסכם, אני לא אהיה רב ואתה לא תהיה רב-אלוף, טוב?

יוסף בא-גד (מולדת):

בתנאי שלא ניסוג. לא היה דבר כזה – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה יודע שלא היה...

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני, יש לך כל הסיכויים להיות רב. למה לא? אתה אדם צעיר.

יהושע מצא (הליכוד):

אני שואל מדוע הנשיאות אישרה בכלל הצעות מסוג זה לשבעה חברי כנסת. הרי זה אושר בנשיאות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה רוצה שאענה לך כמו חבר כנסת?

יהושע מצא (הליכוד):

כן.

סגן שר הביטחון מ' גור:

נותנים לי אפשרות כזאת להתייחס לנושא כל כך רגיש מעל הבמה, אתה רוצה שאני אוותר עליו?

יהושע מצא (הליכוד):

אני שואל למה אושרו ההצעות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא.

סגן שר הביטחון מ' גור:

עכשיו אענה לך ברצינות.

יהושע מצא (הליכוד):

צודק סגן השר, אם זה לא מבוסס ואם זה על סמך קטע בעיתון, לא צריך – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה יודע מה, יכול להיות שכדאי לשנות את התקנון, ובנושאים מסוימים הקשורים בידע – – –

יהושע מצא (הליכוד):

יתיעצו אתכם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

נכון.

היו"ר ד' שילנסקי:

עכשיו גמרנו את כל השאלות.

יהושע מצא (הליכוד):

גדעון שגיא (העבודה):

אברהם בורג (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת. אדוני סגן השר, רק רגע. אני ארגיע את הציבור. הם לא צועקים אלא סתם מדברים. חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת בורג, נדמה לי ששניכם לא הייתם באולם כשאני הודעתי שרשות הדיבור לסגן שר הביטחון, וכנראה אתם חושבים שלכם ניתנה רשות הדיבור. אני מפנה את תשומת לבכם לכך שרשות הדיבור לסגן שר הביטחון. אתם מלאים כרימון שאלות כלפיו. את כל השאלות מיציתם. תאפשרו לו לענות בשקט. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני כבר עניתי על הכול. אני מציע שיסתפקו – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יצחק לוי, אתה כבר שאלת ושאלת.

יצחק לוי (מפד"ל):

הוא לא יכול להגיד לחבר כנסת שהידע הוא מהעיתון. פה אתה מדבר לכל העם ואומר שחברי הכנסת באים לדבר על סמך ידע מהעיתון.

היו"ר ד' שילנסקי:

אמרת. אמרת שוב, אבל בזה די.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מכיוון שאירועים כאלה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

השרה אורה נמיר. אני מבקש גם מחבר הכנסת מאיר שטרית, או תשב או תצא. אל תעמוד באמצע לנהל שיחה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מכיוון שאירועים כאלה חוזרים על עצמם, אני לא חושב שיש טעם להעביר לוועדה ואני מציע שתסתפקו בדברי התשובה. אבל אם מישהו רוצה דווקא להעביר לוועדה, בבקשה, אין לי שום התנגדות.

היו"ר ד' שילנסקי:

לאיזו ועדה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

לוועדת החוץ והביטחון. אני אומר מתוך דאגה לעניין, כל שבוע אנחנו חוזרים לזה, ואני מציע להסתפק בתשובה שלי.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה לא נכון. היה אירוע ואתה מזלזל בו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין ומתאר לעצמי שאנחנו מסיימים את הנושא. אני שואל את חבר הכנסת עובדיה עלי, אם הוא מסתפק בדברי סגן השר. הוא איננו. נלך לפי "אחרי רבים להטות". חבר הכנסת משה פלד, האם אתה מסתפק בדברי סגן השר?

משה פלד (צומת):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שאול גוטמן, האם אתה מסתפק בדברי סגן השר?

שאול גוטמן (מולדת):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גדעון שגיא, האם אתה מסתפק בדברי סגן השר?

גדעון שגיא (העבודה):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת נסים זוילי איננו. נלך גם פה לפי "אחרי רבים להטות". חבר הכנסת רן כהן איננו. חבר הכנסת יצחק לוי, האם מסתפק בדברי סגן השר?

יצחק לוי (מפד"ל):

כן.

קריאה:

אין הצעות אחרות?

היו"ר ד' שילנסקי:

אם מסתפקים בדברי סגן השר, אין הצעות אחרות.

יוסף בא-גד (מולדת):

היתה נסיגה, היה מצור, היתה יולדת שלא יכלו להוציא אותה.

היו"ר ד' שילנסקי:

גמרנו, במזל וברכה, את הנושא הזה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 94), התשנ"ה-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים להצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 94), התשנ"ה-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

חברי הכנסת, אני חושב שזו הופעה ראשונה של חבר הכנסת יוסי כץ בתור יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה. ראשית, אני מברך אותך שתצליח בתפקידך. זו ועדה חשובה מאוד, הנושא קשור מאוד בחוסן הלאומי של העם, זה קשור בלב, באישיות, ולא רק בחוק. כמובן, החוק מעל הכול. הצלחתך היא הצלחת כולנו, שתהיה לברכה. נא לאפשר לנואם, בפעם הראשונה בתפקידו, להעביר דבריו בקשב רב ובניחותא.

יוסי כץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה. רבותי חברי הכנסת, אני מביא בקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 94), התשנ"ה-1994. יוזם ההצעה הוא חבר הכנסת חיים אורון, והיא נדונה בוועדת העבודה והרווחה בתקופת כהונתו של עמיתי חבר הכנסת עמיר פרץ.

ההצעה נולדה בעקבות הערות של מבקרת המדינה בדיון-וחשבון מס' 41. מסתבר שיש ליקוי בחוק הביטוח הלאומי הקיים. בעוד מבטחים אשר אינם מרוצים מהחלטות פקיד התביעות בנושאים שונים, כגון קצבת נכות בעבודה או נכות כללית, רשאים לפנות אל ועדת ערר אשר מוסמכת לבדוק את הטענות העובדתיות באופן מלא, ורק אחר כך פונה המערער לבית-הדין לעבודה, לגבי כמה קבוצות נכים שתובעים בדרך כלל קבלת שירותים מיוחדים – השתתפות נוספת של המוסד לביטוח לאומי בהוצאות לשירותים, הוצאות לטיפול אישי ועזרה לנכה בבית – אין היום גוף שיבדוק את הטענות שלהם, אם הם אינם מרוצים מההחלטה של פקיד התביעות, והם צריכים לפנות ישירות לבית-הדין לעבודה. מובן שזה מסרביל את העניין. בית-הדין לעבודה עמוס ומוצף בתביעות, ולוקח הרבה זמן עד שהתביעות שלהן נדונות.

יתירה מכך, בית-הדין נמנע מלהיכנס לבירור עובדתי של העניין. לכן אין לו הכלים לבדוק האם הנכה תלוי באחרים – כי זה מה שקובע את הזכות שלו לקבל שירותים מיוחדים ואת ההיקף שלהם.

הוא הדין בילדים נכים, שהקצבה המיוחדת שלהם נקבעת לפי מידת התלות שלהם, לפי התשובה על השאלה האם הם לומדים בהכשרה מקצועית או לא, באיזו מידה הם תלויים בחיי היום-יום באחרים, באופן מלא או חלקי. את כל זה נבצר מבית-הדין לברר לגופו של עניין.

הצעת החוק שלפנינו בסך הכול לוקחת את המבנה של ועדות ערר, מבנה שקיים בקצבאות אחרות של הביטוח הלאומי בנושאים אחרים, בענפים אחרים, ומחילה אותה ועדת ערר גם על השירותים המיוחדים.

מי שלא יהיה שבע-רצון מהחלטת ועדת הערר, יוכל כמובן לפנות לבית-הדין לעבודה. אין שוללים ממנו את הזכות הזאת.

הצעת החוק הזאת מובאת לקריאה שנייה ושלישית ללא כל הסתייגויות. אני מבקש מהכנסת לאשר אותה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 3

בעד סעיפים 5-1 – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 5-1 נתקבלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תשעה בעד, אין נגד ואין נמנעים.

יוסי כץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אני מבקש להוסיף את הקול שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

מקובל. עשרה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שסעיפים 5-1 בחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 94), התשנ"ה-1994, התקבלו בקריאה שנייה. אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 4

בעד החוק – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 94), התשנ"ה–1994, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תשעה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 94), התשנ"ה–1994, נתקבל.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – גמלה לחבר אגודה שיתופית), התשנ"ה–1994 **(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)**

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת חגי מירום להביא לנו את הצעת חוק תנ"ה, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – החלת פרק 3 על חברי קיבוץ ומושב שיתופי), התשנ"ג–1992.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, גברתי שרת העבודה והרווחה, יש תקופה חדשה שבה, להבדיל משנים קודמות, אנחנו חיים בפחד שמא יהיה פירוק של קיבוצים. היו תקופות, חברי הכנסת, שבהן היינו בטוחים במאה אחוז ששום קיבוץ לא יתפרק ולא יאונה רע לחברי הקיבוץ מההיבט הכלכלי ומהיבטי אבטחת עתידם. אבל תקופה חדשה עוברת עלינו, כאשר בתנועה הקיבוצית, גם בשל ניהול לא לגמרי מקצועי ונכון בתוך הבית הקיבוצי, אבל הרבה מאוד בגלל התמוטטות החקלאות, בגלל קשיים של פרנסה מחקלאות ובגלל מדיניות של ריבית, אלה הביאו חלק מהקיבוצים למצב הקיים היום, שבו קיים חשש שיהיה פירוק. ובמצב של פירוק – בדקנו ומצאנו שאולי זו האוכלוסייה היחידה שאינה מבטחת על-ידי הביטוח הלאומי בפני אפשרות שלא תהיה עוד אגורה שחוקה בקופת הקיבוץ המתפרק ולא יהיה מקור כלשהו להבטחת זכויות של חברים שהשקיעו מיטב שנותיהם בקיבוץ.

בפרק ו' של חוק הביטוח הלאומי יש הוראות הקובעות כיצד מפוצה עובד במפעל בפירוק שאין בקופתו יכולת לשלם פיצויי פיטורין. אנחנו מוצאים, על-פי הפרק הזה, כיצד ניתן שהביטוח הלאומי ייתן לעובד את פיצויי הפיטורין בשיעור של משכורתו כפול מספר השנים שהוא עבד במפעל. כלומר, המדינה מצאה פתרון סוציאלי, שאם, חלילה, אין למפעל המתפרק אפשרות לשלם את פיצויי הפיטורין, בא חוק הביטוח הלאומי ובאמצעות הביטוח הלאומי נותן מרפא לעניין הזה, והאדם העובד מקבל את פיצויי הפיטורין באמצעות הביטוח הלאומי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אגב, לא המדינה, זו היתה הצעת חוק פרטית שלי – – –

חגי מירום (העבודה):

עשית חסד גדול עם עובדים, עם שכירים.

מה קורה כאשר מדובר בחבר קיבוץ? הוא הרי לא עובד במפעל, הוא הרי לא שכיר, ואז יש בעיה, שאין כל מקור שיכול, במקרה של פירוק, חלילה, לתת מרפא בגין אותן שנים שהוא היה בהן חבר קיבוץ ולתת לו את מה שחוק הביטוח הלאומי רצה לתת לכל עובד.

בדקנו ומצאנו, שבמשך שנים חברי התנועה הקיבוצית מפרישים את ההפרשה לאותו פרק, אלא שאינם מוגדרים עובד במשמעות עובד, ולכן אינם יכולים ליהנות מאותו דבר שעובד יכול לקבל במפעל.

מאיר שטרית (הליכוד):

איך משלם הקיבוץ את הביטוח הלאומי? על-פי מה?

חגי מירום (העבודה):

כיצד משלם הקיבוץ את הביטוח הלאומי תסביר השרה אחר כך, אבל אני הייתי אומר כאן, שנקבע שיעור מסוים של שכר שלפיו הוא רעיוני, כי חבר הקיבוץ אינו מקבל משכורת שלפיה משלמים את הביטוח הלאומי. על כן, מתוך חשש גדול מאוד שמא יהיה, חלילה, פירוק של קיבוצים, ושמא במקרה של פירוק קיבוץ יהיה מצב שאנשים, כתוצאה מכך שקופת הקיבוץ ריקה, וזו הסיבה שהביאה לפירוק, אנשים יישארו אפילו ללא הקצבה הקטנה הזו שמופיעה בפרק ו' לחוק הביטוח הלאומי, אנחנו באים להציע כאן תיקון שייתן מעמד לחבר הקיבוץ כמו לפועל במפעל, ואנחנו מציעים שהגמלה המשולמת לפי הפרק הזה תהיה מבוססת על משהו כמו שכר עבודה ופיצויי פיטורין שמעביד חב לעובד, ואנחנו רוצים לראות רעיונית את חבר הקיבוץ כאילו היה עובד, מפני שאנחנו לא רוצים שהם יושלכו ללא יכולת להגן על עצמם, לפחות לתקופת-מה. מדובר פה בשכר מאוד מצומצם.

חברי חברי הכנסת, על-פי תקנון האגודה, חבר קיבוץ שעוזב זכאי למענק עזיבה, ומענק העזיבה הזה הוא מענק מצטבר על-פי תקנות שאושרו גם על-ידי רשם האגודות השיתופיות. גובהו, במקרה של מענק עזיבה רגיל, הוא פי שלושה או פי ארבעה מהפיצוי שיינתן לפי הפרק הזה, מפני שבמצב רגיל, כאשר קופת הקיבוץ יכולה לתת מענק עזיבה לחבר שעוזב, היא תיתן לו והיא נותנת לו הרבה יותר.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה נותנים היום במענק עזיבה?

חגי מירום (העבודה):

מענק עזיבה היום גם הוא בנוי על תבנית כזו של ותקו של החבר, מספר השנים שהוא היה בקיבוץ וכן הלאה, בכלל זה איזה מרכיב רעיוני פנסיוני.

מאיר שטרית (הליכוד):

יש לך מושג על מה זה עומד?

חגי מירום (העבודה):

אני אומר שמדובר פה על סכום, שעל-פי חישוב שלנו הוא פי שלושה ממה שהביטוח הלאומי ייתן כאן, כאשר קופת הקיבוץ לא יכולה לשלם עוד מענק עזיבה לחברים, ואין מדובר בעזיבה, כי האירוע הוא אירוע של פירוק.

מאיר שטרית (הליכוד):

כמה כסף זה בערך? עשרות אלפי שקלים?

חגי מירום (העבודה):

אני לא יודע לתת לך תשובה, ואני לא אסתכן במתן תשובה שאיננה נכונה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בכל אופן, דירה אי-אפשר לקנות מזה.

חגי מירום (העבודה):

בפירוש לא, הרבה הרבה פחות. כשאנחנו מדברים על הפרק הזה, מדובר בשליש בערך מהגובה בכלל, אני חושב שאפילו פחות משליש. השרה תחכים אותו.

על כל פנים, חברי חברי הכנסת, אני חושב שמעבר לכל עימות פוליטי ומעבר לכל ויכוח, ואני לא רוצה להכניס כאן את תרומתה של התנועה הקיבוצית, אינני רוצה לפרוט כאן לפרוטות את המיקום שלה על מפת הארץ, אני חושב שבראייה אנושית, אנושית פשוטה, של מה קורה במקרה של פירוק, ולצדרי יכול להתחולל מקרה של פירוק בתקופה זו – בקרוב הכנסת תדון, הממשלה תדון בהסדר קיבוצים, ואין לי כל ספק שכתוצאה מהסדר כזה, שלא יהיה כל כך פשוט לתנועה הקיבוצית, עלולים להתחולל מצבי פירוק – אנחנו רוצים פה לחוקק חקיקה, שהלוואי שהיא לא תתגשם, שהיא לא תתבצע, שלא יהיה אירוע מזכה כתוצאה ממנה. אבל אם, חלילה, יהיה כזה, נוכל לשאת את עינינו אל האנשים האלה, שהקדישו את מיטב שנותיהם למפעל שלהם, לשדה שלהם, לתיירות שלהם, ומדובר בציבור של עובדים, נוכל להגיד: לפחות נתנו להם מה שהבטחנו לתת לעובד במפעל הפרטי בכל מקום.

כאמור, הצעת החוק הזאת מתייחסת לחברי הקיבוץ ולחברי המושב השיתופי בהיותם בעלים של אמצעי ייצור משותפים, להבדיל, למשל, ממושב שאינו קיבוץ או מושב שיתופי.

זוהי הצעת החוק, חברי הכנסת, ואני מבקש את תמיכתכם. תודה רבה.

עד שהשרה תעלה לדוכן, אני מבקש להעיר פה הערה פרוצדורלית קטנה. מופיע ברישום כאילו מדובר בהצעת חוק שמספרה תנ"ה. בהסכמה ובהבנה עם השרה אנחנו רוצים להסב את תשומת הלב לכך שמדובר בהצעת חוק שמספרה ברלז, כי היו פה שני נוסחים והיה כאן בלבול, אבל אנחנו מדברים בדיוק על נוסח מוסכם בין משרד העבודה והרווחה לביני.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חגי מירום, אצלי כבר מתוקן – ברלז.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה. לשבחו של מנגנון הכנסת שהזדרז לתקן.

שרת העבודה והרווחה אורה נמיר, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להצטרף, אדוני היושב-ראש, לברכות שלך לחבר הכנסת יוסי כץ להיבחר ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

כמי שהיתה שמונה שנים יושבת-ראש הוועדה, קודם כול אני רוצה לאחל לך הצלחה. לדעתי, זו אחת הוועדות החשובות ביותר של הכנסת. אני רוצה שתדע, אני למדתי את זה תוך כדי עבודה, שנושא החקיקה בעבודה ורווחה הוא אחד הנושאים המרכזיים שהוועדה מטפלת בהם. כל חוקת המוסד לביטוח לאומי, לרבות תקנות, בלי אישור של ועדת העבודה והרווחה לא ניתנות. אם רק נמנה כמה חוקים מאוד חשובים של התקופה האחרונה, אני יכולה לציין את חוק שכר מינימום, חוק ביטוח סיעוד – כשאנחנו כל כך הרבה מדברים על אנשים מבוגרים, והאוכלוסייה הזאת גדלה – חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אני מדלגת על הרבה חוקים חשובים.

אני באמת מאחלת לך הצלחה, ומצדי, כשרת העבודה והרווחה, שיתוף פעולה מלא, כי המטרות שלנו זהות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה בשמו.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה לציין, שאני בטוח שכל חברי הכנסת, מכל קצות הבית, ערים לחשיבות הנושא ומאחלים לך הצלחה. כפי שאמרנו, הצלחתך היא הצלחת כולנו.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

בראשית דברי, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להשיב על שאלתו של חבר הכנסת שטרית, איך גובים את כספי הביטוח הלאומי מחברי הקיבוצים. חברי קיבוץ משלמים דמי ביטוח לפי הכנסות הקיבוץ, הוצאות המחיה של החברים, מחולק למספר החברים בקיבוץ.

אני חייבת לומר, ברשותך, אדוני היושב-ראש, שכמי שאחראית גם – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא היה ברור, גברתי השרה, את יכולה לחזור על זה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הכנסות הקיבוץ, הוצאות המחיה של החברים – שאני מתארת לעצמי שזה מנוכה – מחולק למספר החברים החיים בקיבוץ.

עד לאחרונה חיינו כולנו בעידן שבו מצבם הכלכלי של הקיבוצים היה טוב מאוד. אני אחראית, חבר הכנסת שטרית, גם לרשם האגודות השיתופיות. עוד בהיותי יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה, נסעתי אתו בסיורים, בעיקר ליליים, להרבה מאוד מושבים שהתפרקו, שמצבם הכלכלי היה קשה. בפעם הראשונה שבאתי למשרד העבודה והרווחה נתבקשתי על-ידי רשם האגודות לחתום על פירוק קיבוץ. אנחנו שינינו את הנוסח, כי את זה היה קשה לעשות. ולאחרונה – קיבוץ שני.

יש עוד תופעה שאנחנו חייבים לדעת אותה: בחלק לא קטן מהקיבוצים, חלק מהדור הצעיר לא חוזר, ושיעור האוכלוסייה המבוגרת הולך וגדל. זה מטיל נטל חברתי קשה מאוד על הקיבוצים, בנושאים שגם הביטוח הלאומי בעבר לא טיפל בהם, בקיבוצים עצמם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

האם אני יכול להבהיר משהו?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

ברשות היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

נדמה לי שאת חתמת על צו בנושא של תשלום דמי עזיבה באחד הקיבוצים שנקלע לקשיים; לא על פירוק.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני חתמתי על מה שחתמתי, חבר הכנסת גולדשמידט, מפני שסירבתי לחתום על נוסח של פירוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

היא אמרה קודם לכן שהיא לא הסכימה לנוסח.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סירבתי לחתום על נוסח של פירוק.

אני מתכבדת, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, להשיב על הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – גמלה לחבר אגודה שיתופית), התשנ"ה–1994, מספר ב'רלז, של חבר הכנסת חגי מירום. הנוסח החדש יהיה הנוסח של המספר הזה, לפי החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה. היו לנו הרבה מאוד דיונים פנימיים על הצעת החוק הזאת.

פרק ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד, שבחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח–1968, מקנה לעובד שכנגד מעסיקו ניתן צו פירוק או צו פשיטת רגל גמלה בגובה חוב שכר העבודה שלא שולם לו על-ידי המעסיק, עד למקסימום של עשר פעמים השכר הממוצע. הסכום המקסימלי של הגמלה המשולמת היום הוא 39,210 שקל. השכר הממוצע היום במשק הוא 3,921 שקל. כלומר, אדם שעוזב, זה הסכום, נכון להיום, שהוא מקבל כדי להתחיל את חייו.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה הסכום המקסימלי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

המקסימלי. ובקריאת ביניים לחבר הכנסת חגי מירום אמרתי, שזה גם לא היה בהתחלה לגבי אנשים שעובדים במפעלים ולא משלמים להם פיצויים. אני זוכרת שהיתה הצעת חוק פרטית שלי, בהיותי חברה בוועדת העבודה והרווחה, והיא אושרה. על-פי אותו תקן אנחנו היום עובדים.

מאיר שטרית (הליכוד):

בדרך כלל משלמים מענק עזיבה בגובה משכורתו של האדם כפול עשר. כלומר, חודש משכורת כפול עשר. אם הרוויח 1,000 שקל, הוא יקבל מענק עזיבה בסך 10,000 שקל.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

עוד נקבע בפרק האמור, כי המוסד ישלם במקרה של פירוק או פשיטת רגל של מעביד גמלה לקופת הגמל בגובה חובו של המעסיק לקופת הגמל בגין אותו עובד, עד למקסימום של השכר הממוצע. ואני חוזרת: השכר הממוצע במשק כיום הוא 3,921 שקל בחודש.

ענף ביטוח זה חל על כלל השכירים במשק, ולכאורה הוא חל גם על בני הקיבוצים והמושבים השיתופיים, אשר רואים בהם עובדים שכירים לעניין זכויות וחובות לפי חוק הביטוח הלאומי.

עם זאת, אם יינתן צו פירוק כנגד קיבוץ או מושב שיתופי – ואני מקווה שלא נגיע, למרות הניסיון שכבר החל, אבל אני מקווה שלא נגיע למצב זה – כי אז לא ניתן יהיה, לפי נוסח החוק הקיים, לשלם גמלאות לבני הקיבוצים באשר לא משתלם להם שכר, ובהעדר שכר נשמת הבסיס הקבוע בחוק לחישוב הגמלה.

הצעת החוק שהוגשה על-ידי חבר הכנסת חגי מירום באה לפתור קושי זה, ומוצעים בה כללים לחישוב הגמלה שתניתן לחבר הקיבוץ או המושב השיתופי במקרה של פירוק. בסופו של דבר, הייתי צריכה להכריע בוויכוח הזה. כללים אלה נקבעו לאחר יוזמתו של חבר הכנסת חגי מירום, בהנחייתי, על-ידי המוסד לביטוח לאומי, ובהסתמך על ההכנסה המשמשת בסיס לדמי הביטוח המשתלמים על-ידי הקיבוצים והמושבים השיתופיים.

תקוותי היא, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, שהקיבוצים והמושבים השיתופיים ייחלצו מן המשבר שבו הם נתונים בשנים האחרונות. עם זאת, ראוי ונכון כי הזכות לגמלה לבני הקיבוצים והמושבים השיתופיים, במקרה של פירוק, תעוגן בחוק, בהתחשב בכך שהם מבוטחים ונדרשים לשלם את דמי הביטוח לענף זה.

לפיכך, אדוני היושב-ראש, תומכת הממשלה, וזה נעשה באמצעות ועדת השרים לענייני חקיקה, בתיקון החוק, ואני סבורה שעל כולנו לתמוך בחוק זה.

אני מבקשת, אדוני היושב-ראש, להעביר את הצעת החוק להכנה לקריאה ראשונה לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה, גברתי השרה.

חבר הכנסת מיכאל איתן ביקש להסיר את הצעת החוק. בהתאם לתקנון יש לו עשר דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי שרת העבודה והרווחה, קצת מוזר ודי נדיר פה, בבית הזה, שהצעת חוק פרטית של חבר כנסת, שכרוכה בעלויות תקציביות, מתקבלת בברכה ובהתלהבות כזאת על-ידי הממשלה.

מה קרה היום? ובכן, אנחנו יודעים יפה מאוד מה שונה הצעת החוק הזאת מכלל הצעות החוק המוגשות. הפעם מדובר במשיכת כספים נוספת מהקופה הציבורית לטובת הקיבוצים. וכאשר מדובר

— — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא תסתום לי את הפה. אתה יושב פה ואתה אינטרסנט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה קיבוצניק, אתה וחגי מירום שניכם אינטרסנטים. אתם נלחמים למען הקיבוצים. אם אני — — —

יורם לס (העבודה):

— — — דבריו דברי בלע — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם לא תסתמו לי את הפה. אתם לוקחים לנו את הכסף, אז תנו לנו לפחות לדבר. אל תסתמו לנו את הפה. מה קרה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

יורם לס (העבודה):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אל תאיימו ואל תצעקו ותקשיבו בשקט לכל מלה שיש לי לומר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בשביל הפריימריס שלך אתה — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו משלמים ומחזיקים אתכם במיליארדים, משלמים מסים ואתם לוקחים את הכסף. וכאשר אתם לוקחים את הכסף, תשמעו לפחות מה יש לנו לומר. אל תסתמו את הפיות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה יודע שזו הצעה צודקת — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אל תסתמו את הפה. תנו לי לדבר ולומר כל מה שיש לי לומר. אני לא הפרעתי באף מלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת מיקי איתן – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אתן לך את רשות הדיבור, גברתי השרה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא נעים לכם לשמוע, זה כואב. אבל כשבאים לבקש נדבות, כשעושקים קופה ציבורית, יש לזה מחיר. יש לכם רוב בכנסת, אבל אין לכם רוב שיסתום לי את הפה, ואתם תשמעו עד הסוף את כל הדברים הנוקבים שיש לי לומר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, השרה רוצה לשאול שאלה, לא על חשבון זמנך. האם אתה מסכים?

מיכאל איתן (הליכוד):

בבקשה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, גברתי, אבקש מכולם תשומת לב. השרה רוצה לשאול שאלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני רוצה להעמידך על טעות אחת. החוק הזה עומד על סדר-יומה של ועדת השרים לענייני חקיקה זה שנתיים. אני רוצה שתדע שהיה קשה מאוד. רק את העובדה הזאת רציתי להשמיע. אני לא מתערבת בדבריך. היה קשה מאוד, קשה מאוד להעביר את החוק הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מודה לגברתי. אכן החוק הזה, כפי שאת אומרת – אני מקבל את המידע הזה ממך – עומד שנתיים. ויותר טוב שהיה עומד עוד שנתיים, ואני אומר לך מדוע. יכול להיות שתסכימי אתי. הרי במה מדובר פה? מדובר פה בנושא שאולי הוא קצת מצחיק. התנועה הקיבוצית, שקמה על מנת להבטיח לאדם ביטחון סוציאלי, על מנת להבטיח לאדם קיום בכבוד, מה היא באה ואומרת היום? היא באה ואומרת היום: אנחנו נכשלו, אין לנו אפשרות להגן על החברים שלנו. אנחנו מגיעים למצב, שהם עלולים להגיע לפת לחם.

אני רוצה לומר לך, גברתי השרה, לבי אינו גס באותם אנשים ובאותם חברי קיבוצים. לבי אינו גס בקשישים שגומרים את חייהם לאחר שתרמו את מלוא מרצם ואונם לבניית הקיבוצים. אבל מותר לי לשאול שאלה פשוטה: איפה היתה התנועה הקיבוצית, ראשיה והנהגתה, הפושעים האלה שלא חסכו לעת צרה? הפושעים האלה, שהיום לא יכולים להסתכל לחברי הקיבוצים בעיניים ואומרים: אין לנו מה לתת לכם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה מוכן לחזור בך מהדיבורים האלה?

מיכאל איתן (הליכוד):

הפושעים האלה, שכאשר אדם עבד בקיבוץ, היה חבר קיבוץ 20 ו-30 שנה, והיום הוא צריך לעזוב את הקיבוץ, הם נותנים לו 30,000 שקל.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מדוע אתה לא מבקש למחוק את דבריו מהפרוטוקול?

רון נחמן (הליכוד):

הקיבוץ הוא לא מפעל.

מיכאל איתן (הליכוד):

איפה היו כל האנשים האלה? איפה היתה ההנהגה של הקיבוצים?

גברתי השרה, המדינה, הממשלה לא נותנת את הלוקסוס הזה למפעל פרטי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

היא כן נותנת. אתה קורא להם פושעים? אתה שרלטן. אתה לא קורא את החוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

היא אומרת: אתה חייב להפריש, ועל-פי החוק המפעל הפרטי מפריש ומשלם ביטוח לאומי ומשלם עבור העובד והמעביד – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

גם אנחנו משלמים ביטוח לאומי. חזור בכ מהביטוי "פושעים".

מיכאל איתן (הליכוד):

ראיתי. אני חוזר ואומר: הפושעים האלה, אין להם בושה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

למה פושעים?

מיכאל איתן (הליכוד):

אגיד לך למה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה הפריימריס שלו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שתשתיק את האינטרסנט הזה, שבא הנה ויושב בכל הוועדות ונשלח לכאן על-ידי הקיבוצים ולא נותן לדבר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אם אתה קורא להם פושעים, זה בגלל הפריימריס שלך.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לך ניגוד אינטרסים, תשתוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, תאפשרו לו לדבר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתה שומע שחבר כנסת אומר "פושעים" ואתה לא סותם לו את הפה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חוזר ואומר – – –

יוסי כץ (העבודה):

למה פושעים?

היו"ר ד' שילנסקי:

נאמרו דברים הרבה יותר חמורים פה. רבותי, תאפשרו לו לדבר.

אלי דיין (העבודה):

תתייחס בהגינות.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, אתה תדאג לעניי עירך. אני רוצה לראות שאתה תעלה כאן פעם אחת ותדאג שאשקלון תקבל פר-תושב 10% ממה שהם דואגים לקיבוצים שלהם. אתה בוגד בשליחות שלך, חבר הכנסת אלי דיין. אתה דואג לקיבוצים. הם עומדים כאן ואומרים: רחמו עלינו, אתם לא יודעים, אנחנו מקופחים, מצבנו הכלכלי גרוע. בוא אתי לאשקלון, חבר הכנסת אלי דיין, ואחר כך אסע אתך לקיבוץ הכי עני בארץ ונראה איפה יש מצב כלכלי קשה. בוא ואשאל אותך. כן, תראה לי. בואו תצאו כאן, 50 מטר מפה, 60 משפחות גרות בבדונים, גשם יורד עליהן, אין להן דיור, אין להן כלום.

אלי דיין (העבודה):

— — — הקיבוצים העשירים.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה מצב כלכלי קשה. הם באים הנה ואומרים: תרחמו עלינו, מצבנו הכלכלי איום ונורא, תנו לנו עוד.

למה אני אומר פושעים? למה אני משתמש בביטוי הזה? כי, גברתי השרה, את יודעת יפה מאוד שלקיבוצים יש הנהגה, והם הלכו על בסיס קולקטיבי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אילו אני הייתי אומר את זה, היית מבקש ממני למחוק זאת מהפרוטוקול.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אתה אמרת את שלך. תן לי לנהל את הישיבה. אתה קורא קריאות ביניים מהרגע — — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה נותן לו להמשיך ולא סותם לו את הפה. לו אני הייתי אומר את זה, היית מוריד אותי מהדוכן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בושה וחרפה. במקום לייצג את כל עם ישראל, הוא יושב פה בעניין פרטי.

אלי דיין (העבודה):

הצעת החוק צודקת או לא צודקת?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, תואיל בטובך לשבת. מרגע שאתה נכנסת, כשחבר הכנסת מיכאל איתן עלה על הבמה – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני אשם?

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא סותם את הפה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אל תעזור לי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אותי כבר היו מוציאים מהאולם שלוש פעמים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אני מדבר אליך בשקט, תשמע אותי. מרגע שחבר הכנסת מיכאל איתן עלה לבמה אתה לא נותן לו לגמור משפט אחד בלי שאתה מפריע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא מקלל. אני אשם? תוציא אותי מהאולם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תן לי לנהל את הישיבה. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אתה לא מאפשר לו לדבר. אתה לא מאפשר גם לי לדבר. תרשה לי לנהל את הישיבה. אתה לא תכריח אותי. אני יודע מה אני צריך לעשות, ואתה מתבקש לא להפריע יותר.

חבר הכנסת גולדשמידט, גמרנו, למה אתה מכריח אותי לתת לך אזהרה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

יהיה לי הכבוד שתוציא אותי מהאולם.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גולדשמידט, אינני רוצה להגיד מה שהיה לי על קצה הלשון בעקבות הביטוי: יהיה לי הכבוד שתוציא אותי מהאולם. אני מבקש ממך, תפסיק עם קריאות הביניים.

אתה יכול להמשיך. אני הורדתי לך את זמן קריאות הביניים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מבקש שימחק את הביטוי "פושעים" מהפרוטוקול. הוא לא יקרא לאנשים – פושעים. אין לשום חבר כנסת הזכות להגיד זאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גולדשמידט, אני אגיד מה שאני רוצה להגיד.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אתם עושים, לא נותנים לדבר. עם ישראל רואה אתכם – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, תן לי לנהל את הישיבה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא לא יקרא לאנשים – פושעים. אין לשום חבר כנסת הזכות להגיד את זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גולדשמידט, עכשיו תשמע אותי. אם אתה רוצה בכוונה שאוציא אותך, אז לא תהיה לי ברירה. אבל אם אין לך כוונה כזו – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אז תוציא אותי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כל כוונתך שאוציא אותך, בבקשה. אם אתה ממשיך, אני אבין שבכוונתך לגרום לכך שאוציא אותך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני תובע שהוא יחזור בו מהביטוי "פושעים".

היו"ר ד' שילנסקי:

לא תהיה לי ברירה אלא לעשות לך את הטובה הזו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אל תעשה לי את הטובה הזו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אתה מתבקש – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה נחשב יושב-ראש הגון. אני מבקש שתציע לו לחזור בו מדבריו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מודה לך על המחמאה. אני אעשה מה שאני מבין בשלב שאני מבין, ואני מבקש ממך לשבת. תודה רבה.

אלי דיין (העבודה):

שיחזור בו.

מיכאל איתן (הליכוד):

שיקום אדם אחד עם מצפון בבית הזה ויאמר, שקיבוצים שקיבלו עבודה מחברים שלהם, עשרות שנים אנשים עבדו שם בתנאים הכי קשים, והגיעו למצב, לאחר עשרות שנים של חברות בקיבוץ, שהם צריכים לפתוח דף חדש בחיים אישיים מחוץ למסגרת הקיבוצית, אז התנועה הקיבוצית, שיש לה נכסים במיליארדים, שיש לה מכוניות פרטיות בשיעור עצום פר אוכלוסייה, שמוציאה אנשים לחוץ-לארץ, חברי קיבוצים – התנועה הקיבוצית הזאת אומרת לאנשים – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

איזו הסתה?

מיכאל איתן (הליכוד):

– – אין לנו כסף, לכו בחינם, לא משלמת להם פיצויים. ובאה היום הנה ואומרת לנו: עניי עירנו לא חשובים. אין לנו מה לתת. אתם תממנו מהקופה הציבורית את דמי העזיבה; אתם, מהקופה הציבורית, תממנו את הפיצויים כביכול שמגיעים לחבר, המיליארדים לא מספיקים. 10 מיליארד שקל קיבלתם, אתם צריכים לקבל עוד דרך הצינורות האלה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא קיבלנו 10 מיליארד שקל. מה אתה זורק סתם מספרים באוויר?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שואל שאלה פשוטה. אדם עם מצפון לא היה שואל את עצמו: מדוע התנועה הקיבוצית לא תמכור קודם כול חלק מנכסיה, לפני שהיא באה הנה לבקש? מדוע לא תכריז התנועה הקיבוצית: אין עוד נסיעות לחוץ-לארץ לחברי קיבוצים, מצבנו קשה, מה אפשר לעשות. מה אפשר לעשות, הפסדנו. הסיוע של המיליארדים לא מספיק לכסות לנו גם את הנסיעה.

רון נחמן (הליכוד):

עושים אותם כאילו הם מפעל.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שואל, מדוע התנועה הקיבוצית לא יכולה לבוא ולומר, כמו שאומרות אלפי ורבבות משפחות בישראל שחיות במצב כלכלי קשה באמת: אין לנו אפשרות להחזיק מכוניות פרטיות? אתם לא אומרים את זה. אני גם לא ראיתי שהתנועה הקיבוצית מוכנה להצטמצם. העיתון "על המשמר", מפלגה גדולה, תנועה קיבוצית אדירה, הקיבוץ הארצי – העיתון "על המשמר", ערב הבחירות האחרונות עמד בגירעון של מיליונים. העיתון "דבר" – בגירעון של מיליונים. אומרים: הקיבוצניקים משלמים עבור זה. יש לזה זכות קיום. על חשבון מי? על חשבון הציבור. הציבור מממן. התנועה הקיבוצית מקבלת כסף, והקיבוץ הארצי מזרים כדי להחזיק את "על המשמר". ואז, מה יש? מפ"ם, מפלגה "ענקית", שלושה מנדטים, יש לה עיתון יומי. הליכוד, מפלגה של 30 מנדטים, ואני מקווה שיהיו 40 מנדטים ויותר בבחירות הבאות, לא יכול להרשות לעצמו. מדוע? אתם מבזבזים כספים על עשרות מטרות. תשלמו לאנשים שלכם, מגיע לחברי הקיבוצים, מגיע להם יחס.

אני רוצה לסיים ולומר, כל עם ישראל יודע שקרקעות שאתם קיבלתם – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני הארכת את זמנך בגלל קריאות הביניים, אינך יכול להתחיל בנושא חדש. אתה מקבל משפט קצר אחד לסיום.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני, היו לי הפרעות ללא סוף.

היו"ר ד' שילנסקי:

התחשבת בזה, עצרתי את השעון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מציע לגברתי שרת העבודה והרווחה, תאמרי לתנועה הקיבוצית, שכל הקרקעות שהם קיבלו מהמדינה כאמצעי ייצור לחקלאות, קרקעות של קיבוצים עשירים שיש שם רמת חיים גבוהה מאוד – שיוותרו על הקרקעות. בעצם הם לא מוותרים על הקרקעות, זו קרקע של המדינה; שיחזירו אותה למינהל, ובכסף הזה אפשר יהיה לממן את ההוצאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת איתן, אני סוגר לך את המיקרופון.

מיכאל איתן (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה השתמשת כלפי מנהיגי הקיבוצים בביטוי "פושעים". זה לגיטימי לחלוק על דעתם, לגיטימי לבוא בטענה ולחשוב שעשו מעשים לא נכונים, וכו' וכו'. אבל הביטוי "פושעים" באופן כללי – – –

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עלינו אומרים "ימין קיצוני", "אויבי המשטר" ועוד כל מיני ביטויים, ואף לא אחד מיפי הנפש האלה ביקש סליחה. מה קרה? שחבר קיבוץ ייסע לתאילנד, ואני אשלם לו את זה, זה לא פושעים? זה פושעים בריבוע. חיים רמון אמר שהם פושעים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רון נחמן, אני מבקש ממך. קראת קריאת ביניים ארוכה. אני מדבר אל חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת מיכאל איתן, גם במקרים שחברים אחרים מתבטאים כך, אני מציע להם לקחת את הביטוי חזרה. אני מציע זאת גם לך. זכותך לקבל זאת, זכותך לא לקבל. אבל אולי תחשוב, למען רצינות העניין והנושא, וכדי שדברייך ייקלטו יותר בלב הציבור, אולי תיסוג מהביטוי הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מוכן לקבל את הצעתך, אבל בתנאי שייאמר במפורש שאני סבור שהמעשים שעושה הנהגת – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אמרת את זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חייב לומר את זה, כי אחרת יוצא שאני חוזר בי מהעניין. המעשים שעושה הנהגת התנועה הקיבוצית, שהיא לא דואגת לחלשים בתנועה הקיבוצית, אלא מרשה רמת חיים אדירה ושולחת את החלשים לקופה הציבורית – אני חושב שאלה מעשים נפשעים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה. על-פי התקנון, לחבר הכנסת מיכאל איתן היו עשר דקות, לך יש חמש דקות.

חברת הכנסת סלמוביץ, אני מכבד אותך מאוד מאוד, קיבלתי ממך פתק שאת מבקשת את רשות הדיבור לכמה משפטים. אבל, לצערי, התקנון אינו מאפשר זאת. ואם אחרוג במקרה אחד מהתקנון, אצטרך לחרוג עוד כמה פעמים, והדיון יהיה סוער עוד יותר משהיה.

בבקשה, חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, לא הייתי עולה לכאן לנצל את זכותי להשיב על ההתנגדות אלמלא שמעתי כאן את דברי הדמגוגיה המכוערים שנשמעו מפיו של חבר הכנסת מיכאל איתן.

אתה אמרת: אל תסתמו לי את הפה. ואני אומר לך פה, שמי שהקשיב לך יודע שפירך כבר סתום מזמן משנאה. כל מה שאמרת פה זה בפה סתום-שנאה לחברי קיבוצים. אתה מדבר על הפושעים במלכיה, אתה מדבר על הפושעים ביוטבתה, אתה מדבר על הפושעים בחניתה ואתה מדבר על הפושעים במבוא-חמה. אתה יכול להתבייש בפופוליסטיקה הדמגוגית המכוערת שלך. ואני אומר לך פה, שאם ציפית שהציבור הישראלי יתבונן בך וייתן בך אמון מפני שאתה משתלח ככה בתנועה הקיבוצית, יש לך טעות גדולה. לציבור יש שכל להבחין מתי עושים את זה בשנאה, בשטנה, בדמגוגיה זולה, ומתי עושים את זה בצורה מהוגנת.

אתה הרי יודע, כי אתה לא טיפש – אתה קרימינל פרלמנטרי באופן שבו אתה מדבר, אבל אתה לא טיפש – שפה אין שימת אצבע על אגורה מכספי המדינה. מדובר פה באירוע של פירוק, שאנחנו מקווים שלא יקרה כלל. ואם הוא לא יקרה, לא יהיה ניצול של כסף של המדינה. ואתה יודע שהתנועה הקיבוצית בהסדר הקיבוצים מחפשת כל דרך לעזרה הדדית ולהעמדת נכסים של החזקים למען החלשים. אתה יודע את זה, אבל אתה בדרכך.

וחבר הכנסת שמאי מחפש דרך להעמיד אותנו אל מול ערי הפיתוח. יש לי חדשות בשבילך: אנחנו נהיה הראשונים שיילחמו עם ערי הפיתוח למען התקציבים שהם דורשים, כי אנחנו יודעים מה זה לחיות בפריפריה ומה זה לחיות במרכז.

יעקב שמאי (הליכוד):

חגי מירום (העבודה):

אומר חבר הכנסת מיכאל איתן לחבר הכנסת אלי דיין: תדאג לתושבים באשקלון. אתה יודע שכל שכיר אשקלוני, על-פי הפרק הזה בחוק הביטוח הלאומי, אם, חלילה, יתפרק מפעל מבוטח, הוא יקבל

את גמלתו. אתה מבין, שחבר הקיבוץ שמשלם מאז 1975 עבור הפרק הזה, אין דרך חוקית לתת לו את מה שהוא משלם בשבילו. וזאת הבקשה שלנו.

אני אומר לכם, חברי הליכוד: אם אתם רוצים את אמון העם, מוכרחים לצאת מהדמגוגיה ההיסטורית המזוהמת שבאה בזמנה מפי ראשי מפלגתכם ויצרה את השנאה הזאת. אתם יודעים שמדובר בציבור של אנשים עובדים. אתם יודעים שאנחנו לא מתביישים להודות בטעויות ניהול שלנו, בצורה של אי-התארגנות בעידן המודרני. אתם יודעים שאנחנו לא מתביישים לומר את הדברים האלה גם כלפי עצמנו. אבל כל מה שאפשר לעורר בו מדנים ושנאה לתנועה הקיבוצית – אתם משתמשים בו.

ואני רוצה להגיד פה לחברי הכנסת שיש להם אפרכסת פתוחה, לא לאלה שהיא נעולה אצלם, לאלה שמוכנים גם לחשוב קצת בהגינות. אני אגיד לך, חבר הכנסת רון נחמן, יש לי אתך חילוקי דעות אידיאולוגיים מפה עד הודעה חדשה באשר להתיישבות ביהודה ובשומרון. לעולם לא תשמע אותי מתנהג בחוסר אחריות כלפי המתיישב הבודד, כלפי עתידו, כלפי מה שמגיע לו או יגיע לו אם הוא יפונה, או כלפי מה שמגיע לו או יגיע לו גם כאשר הוא שם. אני מעולם לא דיברתי על סגירת ברזים, על הרעבה ועל ניתוק של האוכלוסייה הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם עושים את זה.

רון נחמן (הליכוד):

יום יום אתם עושים את זה. יום יום, שעה שעה, אתם עושים את זה.

חגי מירום (העבודה):

תעזוב את "אתם עושים את זה". אתה יודע שאינני מייצג את הממשלה אלא את עצמי פה בכנסת. נדרשת מידה של הגינות, מידה של פתיחות לדברים אנושיים, ומדובר פה בזכויות אנושיות בלבד, לא מדובר פה בשום שימה של יד על כסף ממשלתי. מי שרוצה, שיתנגד כאן. אני לא חושב שזה יהיה לתפארת היותו חבר כנסת חושב.

רון נחמן (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רון נחמן, תואיל להוריד את היד.

חגי מירום (העבודה):

אני מוכן לענות לחבר הכנסת רון נחמן.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, לאף אחד.

חגי מירום (העבודה):

למה? עוד לא צלצל השעון. על חשבוני אני מוכן לענות.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לך חצי דקה, השאלה תהיה יותר מחצי דקה, ויש הרבה שואלים. אתה מתאר לעצמך שאינני רוצה לקפח את חברת הכנסת, סגנית יושב-ראש הכנסת אסתר סלמוביץ. זה יהיה רב-שיח לחצי שעה.

חבר הכנסת חגי מירום, כמה פעמים השתמשת בביטוי "דמגוגים" וכו'? לצערי, כל כך הרבה משתמשים בזה פה שזה כבר כאילו פרלמנטרי, אבל אתה גם קראת לחבר הכנסת מיכאל איתן "קרימינל פרלמנטרי".

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — אדוני היושב-ראש

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מדבר.

כשחבר הכנסת מיכאל איתן התבטא כלפי מנהיגי הקיבוצים בביטוי "פושעים", חברך – –

חגי מירום (העבודה):

כידוע לך, אני ממנהיגי התנועה הקיבוצית – –

היו"ר ד' שילנסקי:

– – אלי גולדשמידט מאוד מאוד התרגז, קשה היה להרגיע אותו.

חגי מירום (העבודה):

– – וכשהוא קורא לעברם "פושעים", זה מופנה כלפי.

היו"ר ד' שילנסקי:

פניתי אז אל מיכאל איתן, ולפי המקובל, לפי הסדר, אני פונה גם אליך, אולי תיקח את הדברים בחזרה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני, אני מענה בדיוק באותו אופן שענה חבר הכנסת מיכאל איתן.

היו"ר ד' שילנסקי:

כפי שאתה מבין מענה.

חגי מירום (העבודה):

אני מוחק את המשפט "קרימינל פרלמנטרי", אבל אני רוצה לקבוע שהאופן שבו הוא מדבר זו קרימינליות פרלמנטרית. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רק רוצה להעיר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אינך יכול לגשת למיקרופון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רק רוצה להעיר: אני לא ביקשתי שהוא יחזור בו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אני ביקשתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

עם כל הכבוד, אני לא ביקשתי, ואני נוגע בדבר. אני רק מבקש שלא ייקחו כל כך הרבה כסף, זה הכול.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אין לך עוד רשות הדיבור.

מיכאל איתן (הליכוד):

שיגידו מה שהם רוצים, רק שלא ייקחו כל כך הרבה כסף.

היו"ר ד' שילנסקי:

בלי שזה תלוי אם כן ביקשת או לא ביקשת, זכותי לבקש.

אני חושב שמיצינו את הדיון ואנחנו ניגשים להצבעה. חברי הכנסת, הפעלתי את השעון. ההצבעה היא על העברת הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון גמלה לחבר

אגודה שיתופית), התשנ"ה-1994, לדיון מוקדם

בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

14 בעד, שלושה נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת חגי מירום, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – גמלה לחבר אגודה שיתופית), התשנ"ה-1994, עוברת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה.

פשוט אינני מבין, ואני מבקש שם למעלה לקבוע, איך קפץ השם של חבר הכנסת רפאל אדרי במקומי. אני לא לחצתי פה על כפתור. אני אבקש לתקן.

**הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 94)(פטור מתשלום דמי ביטוח
למקבל קצבת נכות וסמכות בית-הדין לעבודה), התשנ"ה-1994**

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: דיון ארוך בהצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 94) (פטור מתשלום דמי ביטוח למקבל קצבת נכות וסמכות בית-הדין לעבודה), התשנ"ה-1994. תביא את הצעת החוק שרת העבודה והרווחה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להביא לאישור הכנסת את הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 94) (פטור מתשלום דמי ביטוח למקבל קצבת נכות וסמכות בית-הדין לעבודה), התשנ"ה-1994.

חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפניכם כוללת שני תיקונים לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968. התיקון הראשון מיועד להעברת סעיף 169(יב)(1) לחוק. סעיף 169 מעניק פטור מתשלום דמי ביטוח לגבי תקופות שבהן זכאי מבוטח לתשלום גמלאות. בסעיף 169(יב)(1) נקבע פטור לנכה מיום שנקבעה לו דרגת אי-כושר לעבודה לתקופה של 90 יום לפחות. סעיף 169(יב)(1), שאותו מוצע לתקן, נוסח בטעות כך שהפטור מתשלום דמי ביטוח חל לכאורה 90 ימים בטרם התחילה תקופת האי-כושר. כוונת המחוקק הינה כי הפטור יינתן מיום תחילת האי-כושר, ומוצע להבהיר את נוסח הסעיף בהתאם לכוונה זאת.

התיקון השני בא לתקן את סעיף 230(א) לחוק ונועד לאחד ולפשט את הליכי ההתדיינות שבין המוסד לביטוח לאומי לבין ציבור מקבלי הגמלאות. סעיף 230 לחוק הביטוח הלאומי קובע את סמכותו הייחודית של בית-הדין בכל הנוגע לגמלאות שמשלם המוסד לביטוח לאומי. רשימת הנושאים שבהם ניתנה לבית-הדין לעבודה סמכות ייחודית אינה כוללת סמכות לדון בתביעה של המוסד כנגד מי שקיבל גמלה במקרים מסוימים.

רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, העדר סמכות זו גורם לפיצול ההתדיינות בין המוסד לבין מקבלי הגמלאות המשתלמות מכוח ההסכמים שנערכו בין הממשלה לבין המוסד לביטוח לאומי לפי סעיף 200 לחוק, ובעיקר בתביעות הנוגעות להסכם הניידות. בהעדר הסמכות האמורה, נדונה תביעתו של מי שטוען לזכותו לגמלת ניידות בבית-הדין לעבודה, בעוד אם המוסד מבקש להגיש תביעה באותו נושא עליו להגישה לבית-משפט השלום. במטרה לאחד את כל הדיונים באותו נושא בבית-הדין לעבודה, האמון על נושא זה, ובמטרה למנוע ריבוי התדיינויות והטרדה מיותרת של ציבור הזכאים, מוצע לתקן את סעיף 230 כך שהסמכות הייחודית של בית-הדין לעבודה תחול גם לעניין התביעות שמגיש המוסד בקשר לגמלאות אלה.

אני מבקשת, אדוני היושב-ראש, להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנו ניגשים לדיון. רשימת המשתתפים בדיון ארוכה מאוד ואני סוגר אותה עכשיו. אני קובע שלוש דקות לכל חבר כנסת. מי שלא יהיה באולם, שמו יימחק.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת אסעד אסעד – איננו. חבר הכנסת רחבעם זאבי – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חבר הכנסת שאול יהלום – נמצא. אחריו – חבר הכנסת רון נחמן.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת או יותר נכון חבר הכנסת – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא יאומן.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני רואה לפני את החוק. אני בטוח שהקואליציה לא תגייס את חבריה, מטבע הדברים יש לה רוב כאן בבית, והאופוזיציה לא תעלה על בריקדות, ולכן החוק הזה בוודאי יעבור.

אף-על-פי-כן אני מבקש ממך, גברתי שרת העבודה והרווחה, להוריד את הצעת החוק מסדר-היום שלנו.

לגבי סעיף 2, אני מניח שאם מבחינה משפטית רצוי לרכז הכול בבית-משפט אחד, הרי זה בוודאי דבר יעיל וטוב.

אבל לגבי סעיף 1 – ולא משנה מה הסיבה, אם זו היתה טעות או היתה כוונה, אני חושב שהממשלה לא צריכה להרע היום עם האזרחים נזקקי הקצבה של המוסד לביטוח לאומי. הרי מדובר פה על אדם שאיננו עובד, שהיתה לו תאונה ומגיעה לו קצבת נכות. החוק היום קובע, שהואיל ומדובר על אדם שאינו יכול להשתכר, אדם שסובל והופך נכה, נותנים לו עוד משהו, עוד שלושה חודשי פטור. נניח אפילו שזה לא מגיע לו לפי ההיגיון והצדק, ואולי אם היום הייתי צריך להסכים למתן 90 ימים פטור בגובה של 250 או 300 שקלים, אולי היה לי קשה לנמק למה לתת לו. אבל אם זה כבר קיים, ללכת ולהרע את תנאיו?

הרי בינינו, אנחנו יודעים כי עם הפגיעה יש הוצאות רבות. יש הוצאות נסיעה במוניות לבית-החולים וחזרה, יש הוצאות רפואיות, יש הוצאות למשפחה, יש לינה ליד מיטת החולה, לפעמים צריך לשלם לעורך-דין, ועוד אלף בעיות. ואם בחוק היום נותנים לאותו נכה "צ'ופר" בגובה של 250 שקלים או 300 שקלים, פוטרם אותו מתשלום שלושה חודשים, למה להרע את תנאיו? נניח שהוא אזרח שומר

חוק והוא שילם במשך שלושה חודשים 250 שקלים. אני מוסיף לו לקצבה המגיעה לו מהיום הקובע, או מ-90 יום לאחר מכן, עוד 250 שקלים. זה כל הסכום. למה להרע?

גברתי השרה אורה נמיר, בכמה מדובר פה? מדובר על אנשים במצב קשה, אחרי תאונה, נכים. היום אני נותן להם 250 שקלים, ואני בא לבטל זאת? למה ומדוע? היתה טעות, יבורכו אלה שטעו, והנפגעים יקבלו את התוספת הזאת, שבוודאי דרושה להם להוצאותיהם הרפואיות והמשפטיות לאחר מה שקרה להם.

לכן, אני פונה אלייך מכאן, זה כל כך לא מתאים לך לבוא ולהציע את התיקון הזה. אני מציע לך להשאיר את העניין כפי שהוא היום. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רון נחמן, ואחריו – חבר הכנסת חיים אורון; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת סילבן שלום, שישנו.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, אני הבנתי מלשון החוק בדיוק הפוך ממה שהבין חבר הכנסת שאול יהלום.

מטרת החוק כפי שאני קורא בו היא למנוע תשלום מצד אדם נכה ב-90 הימים, שקודם התקופה הזאת היתה מחייבת אותו לשלם והיום הוא יהיה פטור.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא, לא הבנת.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא. קודם הוא חיכה שלושה חודשים עד שקיבל, ועכשיו יקבל מייד.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת רון נחמן, תרשה לי רגע.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי השרה, אני רוצה להבין בדיוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

תקרא את הסעיף, לא על חשבון זמנך, כדי שכולם יבינו.

רון נחמן (הליכוד):

בדברי ההסבר לחוק, לסעיף 1, כתוב: החוק מעניק פטור מתשלום דמי ביטוח לסוגי מבטחים ובעיקר לגבי תקופות שבהן זכאי מבטח לתשלום גמלאות.

באותו עמוד למטה כתוב: "הפטור מתשלום דמי הביטוח ניתן היום לתקופת 90 הימים שקדמו לתאריך הקובע, ויוצא אפוא כי הפטור חל לכאורה על תקופה שקדמה ליום שבו נגרם למבטח אי-הכושר להשתכר. מוצע לתקן את הסעיף האמור ולקבוע כי הזכאי לקצבת נכות כללית יהיה פטור מתשלום דמי ביטוח בעד התקופה שתחילתה בתאריך הקובע, כלומר גם בעד 90 הימים הראשונים שבעדם לא משולמת הגמלה, אך לא קודם לכן כקבוע היום".

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני, גם היום אדם פטור 90 יום לפני התאונה ומכאן ואילך. עכשיו רוצים להוריד לו את 90 הימים האלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שאול יהלום, חבר הכנסת רון נחמן, רק רגע. גברתי השרה, אני רוצה להגיד לך משהו. אילו היה פה דיון מדיני, הכנסת בוודאי היתה מלאה והיו דנים באריכות וכו'. אבל בעיני, ואני בטוח שגם בעיניך, דיון מסוג זה על אנשים מסכנים וקשי-יום גם הוא חשוב מאוד. לכן אולי, ברשותכם, מאחר שיש כאן סעיף – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני אבהיר בסוף.

היו"ר ד' שילנסקי:

באמת רציתי לבקש שתבהירי, גברתי השרה. אולי עכשיו?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני נמצאת בבית הזה 21 שנים, והנוהג תמיד היה כזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מציע לך, גברתי השרה. אני לא רוצה להיות פורמליסט, אבל על מנת שכולם יוכלו לדבר בצורה יותר עניינית, אני מציע שתבהירי עכשיו. זכותך לקבל את הצעתי וזכותך שלא לקבל אותה. אני רק הצעתי שתובהר הנקודה הזאת, אם זה מוריד או מעלה.

קריאות:

זה מוריד, זה מוריד.

היו"ר ד' שילנסקי:

השרה לא מסכימה להבהיר זאת.

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת נחמן, זה מוריד. תקרא את הספח.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, חבר הכנסת שאול יהלום, חבר הכנסת רון נחמן, תרשו לי. אני מתייחס לנושאים האלה בכל כובד הראש ובכל הרצינות. אני רציתי לנהוג שלא לפי התקנון, כי כאשר יש עניין בנושא מותר קצת לחרוג מהתקנון. אבל הצעתי לא נתקבלה. לכן, עכשיו מתחילות שלוש הדקות שלך. חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך.

כפי שמסתבר מלימוד נוסח החוק כפי שהוא מוצע בפנינו, יש בכך כדי הרעה לגבי אותם מבוטחים. לכן זה משנה את ההחלטה שלי אם לתמוך או לא לתמוך בחוק הזה.

אבל הייתי רוצה לעשות הבחנה בין הצעת החוק המובאת לפנינו על-ידי השרה לבין הצעת החוק הקודמת. הצעת החוק הזאת נוגעת לכלל עם ישראל. היא נוגעת לכל אדם שמקבל קצבת נכות, לא משנה אם הוא עירוני מאשקלון או חבר קיבוץ מאחד הקיבוצים שהוזכרו קודם על-ידי יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום.

בהצעת החוק הקודמת, שהיא ספציפית לחברי קיבוצים, נאמר – ושוב, זה חוק הביטוח הלאומי שאת מופקדת עליו: "חוק הביטוח הלאומי מסדיר את תשלום חובות המעביד לעובדים בשל שכר עבודה ופיצויי פיטורים במקרה של פירוק תאגיד שהוא מעבידו של העובד".

במקרה כזה החוק מאפשר לשמור על זכויותיו של העובד, כי כאשר המעביד מפרק את העסק שלו, העובד לא צריך לצאת משולל זכויות.

אומר חבר הכנסת חגי מירום בהצעת החוק שעברה קודם, ש"מאחר שחברי קיבוץ או מושב שיתופי אינם נחשבים כעובד לעניין זה בחוק, מוצע להחיל אותן הוראות שבחוק גם לגבי חברי קיבוץ ומושב שיתופי בשינויים המחויבים, דהיינו דמי העזיבה יראו כפיצויי פיטורים, וקצבה המשולמת על-ידי קופת גמל תיראה כשכר עבודה".

זו חקיקה ספציפית שבעצם אומרת: קיבוץ או מושב שמתפרקים, דינם כדין מפעל, ואני למדתי גם באוניברסיטה שקיבוץ איננו מפעל ומושב איננו מפעל. זו דרך חיים, זה הרבה מעבר למפעל, ויש לעשות את ההבחנה ביניהם. והיום הצעת החוק הזו למגזר ספציפי באה ועוברת ברוב כזה. אני רואה את החוק שאת הצגת כאן. ייתכן שהוא מרע את זכויותיהם של המבוטחים שהחוק חל עליהם כרגע. אני בטוח שאם יש הרעה, זה לא יעבור בוועדת העבודה והרווחה. כשאת ישבת בתור יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה, אני משוכנע שלא היית נותנת להעביר חוק כזה שיפגע בהם, אבל פה יש חוק שבא להיטיב עם קבוצה. תראי את ההבדל. אותה ממשלה, אותה קואליציה, אותה מפלגה – חוק ספציפי לקיבוצים, חוק ספציפי לחברי הקיבוצים, וחוק כללי שאת מביאה לכל עם ישראל.

חבל שחבר הכנסת אלי גולדשמידט איננו כאן, חבל שחבר הכנסת חגי מירום איננו כאן. אלה שניים שנבחרו בפריימריס שלכם במשבצת של הקיבוצים, עם אינטרסים ברורים ומובהקים. חבל שהשניים האלה לא נטלים קורה מבין עיניהם ולא מגלים גישה ממלכתית, ואני אומר שכרגע לא משנה התוצאה של ההצעה הזו, אבל לפחות הגישה. ואם אנחנו נשכיל כולנו להוריד קצת את המתח ואת השנאה, אני ממליץ לשני חברי מהקיבוצים: אולי במקום להסית את ערי הפיתוח ביישובי יהודה ושומרון, אולי יעשו הקיבוצים יד אחת עם היישובים ביהודה ובשומרון ויהיו לאגודה אחת. כך צריך להיות היום במדינה, כשיש ברקע הסכם שלום עם חוסיין.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים אורון איננו באולם. חבר הכנסת סילבן שלום ישנו. בבקשה.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

רון נחמן (הליכוד):

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול ברצוני לברך את שרת העבודה והרווחה על שובה לעבודה. זאת הפעם הראשונה שיוצא לי לעשות זאת מעל דוכן הכנסת, ואני מאחל לה הרבה בריאות והצלחה בהמשך תפקידה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי שמובאת לנו כאן היום, תיקון מס' 94, היא תיקון שלא הבנתי את הצורך בו, גברתי השרה. הרי מדובר בסופו של דבר לא במשהו כל כך גדול. מדובר באדם שנפגע, לא עלינו, והפך להיות נכה ועד היום הוא היה פטור בדרך כלל מתשלום דמי הביטוח גם 90 יום לפני שקרתה לו אותה תאונה. יש אולי טיפת צדק לבוא ולומר: אם האדם עדיין לא נפגע, למה יהיה פטור מדמי ביטוח? זה נכון, אבל לאחר שהאדם כבר נפגע, לאחר שכבר הפך לנכה, לאחר שאיבד אולי כמעט את כל עולמו, לבוא ולהתחשבן אתו על דמי הביטוח של 90 יום קודם לקרות המקרה? אני לא יודע, זה נראה לי קטן מדי, גברתי השרה.

המוסד לביטוח לאומי הוא מוסד גדול, מפואר, שעושה באמת עבודה טובה ויפה, והסכומים שם הם סכומים אדירים. יש דברים שאנחנו מסכימים להם יותר ויש דברים שאנחנו מסכימים להם פחות. את תמיד מדברת על עלות העבודה שנחסכת למעסיקים בסכומים האדירים שהם מקבלים מהביטוח הלאומי, ויש שם דברים אחרים שהם אולי טובים יותר וניתנים באמת ביד רחבה. כאן נראה לי שזה קצת קטן מדי. אני לא יודע, זו איזו היטפלות לנקודה שאולי באמת לא היה צורך בה, אף שאני יודע שכל חיסכון הוא טוב, כי בסופו של דבר הכסף הזה הולך למטרה אחרת, שהיא אולי חיונית יותר. הרי זה לא הולך לכיסך או לכיסם של עובדי הביטוח הלאומי. זה הולך למטרות שהן אולי יותר חשובות, אבל הסכומים – אלא אם אקבל חוות דעת אחרת לגבי הסכומים – שייחסכו כתוצאה מאי-צדק קטן, שלא ישלם גם את הביטוח עבור 90 יום שקדמו לתאונה שלו, לא נראים לי כה גדולים. יכול להיות שאני טועה, ואולי תביאי לכאן הערכה שהסכום שונה, אבל בכל מקרה אני חושב שצריך לגלות איזו גדלות נפש. אני בטוח שזה היה בתום לב, ולו היו מחוקקים היום את החוק, אף אחד לא היה מתכוון לכך שהוא יקבל לפני קרות המקרה פטור מדמי ביטוח. אני בטוח שלא לזה התכוון המחוקק כשהוא חוקק את החוק. אולי כן, אבל אני לא חושב שלזה הוא התכוון.

לכן אני מבקש ממך, גברתי השרה: אף שכבר הבאת את זה לכאן, אם זה יעבור היום, כשיהיה דיון בוועדת העבודה והרווחה, להביא את הנתונים והמספרים לגבי הסכום שזה באמת יחסוך לביטוח הלאומי. אם זה סכום מהותי, סכום מרכזי, אני חושב שאפשר יהיה להצטרף לתביעה הזאת כדי להעביר את הכסף הזה לאחרים שזקוקים לו יותר. אבל אם באמת לא מדובר בסכום גדול, להכביד כרגע על נכה שנפגע, כאשר הוא נהנה היום מאיזה פטור מתשלום דמי ביטוח, ולהעמיס את זה עליו, אני לא חושב שזה טוב, אני לא חושב שזה חיוני.

העלה חבר הכנסת רון נחמן את עניין ההשוואה בין הקיבוצים לבין הנושא הזה. אני לא רוצה לעשות מה שנהוג היה לעשות במשך שנים ארוכות, להגיד: כספים לשכונות ולא להתנחלויות, וזה נאמר מעל הדוכן הזה ומעל דוכנים אחרים, וזה גם תפס בהרבה מקומות. ערב הבחירות ב-1992, כשהסתובבתי ברחבי הארץ, הטיעון הזה עלה: אתם לוקחים את הכספים ונותנים את הכול ליהודה ולשומרון, ומה קורה בשכונות כאן? מה קורה בעיירות כאן? – לא קורה שום דבר. אבל לקראת הבחירות המוניציפליות האחרונות דווקא היה לי קל, וחבר הכנסת מיכאל איתן כבר מכיר את מה שאני אומר, כי כשבאתי ערב הבחירות המוניציפליות אמרתי להם: את העברות הכספים ליהודה ולשומרון הפסיקו. האם אתם קיבלתם מזה 10 מיליון שקל בעיירה הזאת? אולי קיבלתם מיליון שקל? אולי 100,000 שקל? אולי שקל? התשובה היא: לא. אז כדי שלא נגיע למצב שנגיד: כספים לנכים ולא לקיבוצים; כספים לנשים ולא לקיבוצים; כספים לילדים ולא לקיבוצים – בואו ניצור באמת מצב שכולם יהיו שווים, כולם ייהנו ממה שהם צריכים לקבל, ששוויון האזרחים יהיה מעל לכול. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת סילבן שלום. רשות הדיבור לחבר הכנסת בנימין טמקין; איננו באולם. חבר הכנסת יוסף בא-גד, אדוני, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת הנוכחים, יש מאמר חז"ל, גברתי השרה: לתיקוני שדרתיך ולא לעיוותי – שלחתי אותך לתקן ולא לקלקל. אני לא מבין. החוק הוא חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968. זאת אומרת, אנחנו מדברים על 16 שנים. אז 16 שנים היתה הטעות, ומדינת ישראל חיה. למה אחרי 16 שנים לתקן דבר כזה ולפגוע, כמו שאמר בצדק חבר הכנסת שאול יהלום, בנדכאים, במסכנים, באומללים שקרה להם אסון? 90 ימים אלה הם שישנו? אז 16 שנים היה החוק הזה ולא תוקן. אני לא יודע מי היועץ שיעץ לך לתקן את זה. אנא חזרי בך, ואני מציע בהסתייגות שלי: קטע זה יימחק, והסעיף יישאר כבעבר.

ועכשיו להערה שנייה. בצדק החוק מציע, שגם המוסד לביטוח לאומי יוכל לתבוע לדין את מי שקיבל בטעות גמלה או תשלום אחר ששולם לו בטעות, אבל אם קרתה טעות, יכול להיות שיש סיבה. אני מבקש להוסיף הסתייגות קלה: אך למבוטח תהיה אפשרות לערער בפני אינסטנציה יותר גבוהה שתיקבע. אני לא רואה פה כל אפשרות לנתבע לערער. הוא מוזמן לבית-דין לעבודה בלבד, אבל אם היתה טעות, ייתכן שיש מקור לטעות. צריך איזו אינסטנציה יותר גבוהה שבפניה יוכל לערער.

אלה שני התיקונים שאני מציע. אציע אותם בהסתייגויות. אני חוזר ומציע: תעשי דברים יעילים, מועילים, ואל תתקני דברים שהברכה אינה שרויה בהם. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת בא-גד. רשות הדיבור לחבר הכנסת חגי מירום; איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת גונן שגב – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן. אדוני, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי השרה, אני סבור שאני לא יכול להיות נגד התיקון הזה, אבל אני גם לא יכול להיות בעדו. מדוע? דיברו כאן כמה מחברי על כך שיש כאן איזה אלמנט בהשוואה לממדים האדירים של התשלומים שמבוצעים. בהתחשב בעובדה שמדובר באנשים שנפגעו – יש פה איזה אלמנט קטנוני לבוא היום ולהגיד: תשמע, צריכים לשנות את החוק, כי כל הזמן הם קיבלו את הפטור מתשלום דמי הביטוח, גם לפני שהתחיל האירוע, כשנקבע היום הקובע, ועכשיו אנחנו רוצים לחסוך 90 יום של תשלום דמי ביטוח, בואו נבטל להם ונוריד להם. אז באים הנה חברי כנסת ואומרים: זה לא בסדר, מדוע לפגוע באנשים שמקבלים קצבת נכות? הם מסכנים, למה לפגוע דווקא בהם? למה לחפש בכוח את הסכומים הקטנים האלה, שיכולים להיות מאוד משמעותיים?

כאן אני פונה אל חברי ופונה אלייך ושואל: מדוע אין אצלנו איזו הבחנה – אלה ההולכים באוניברסליות הזאת – כשאנחנו פוטרים קצבאות ממסים? על מה אנחנו מדברים? או שמדברים על מסכנים, ואז אני בהחלט נגד צמצום זכויותיהם, אבל בין הנכים יש גם כאלה שהם בעצם אנשים עשירים. אם כך, בעצם מדוע לא? אין לנו כסף בלתי מוגבל. שמעת קודם, והערת קודם: הקיבוצים לוקחים מספיק. אבל זה היה הערת אגב.

יש הרבה צרכים למדינה. האם זה הוגן שאנחנו, מצד אחד, מטילים, למשל, מס הכנסה על זוגות צעירים, שרוצים להתקדם בחיים, או אפילו ביטוח לאומי? מטילים את המס על זוג צעיר, כאשר בני הזוג עובדים, הם צריכים לשלם משכנתה, הם צריכים לדאוג לילדים קטנים, להקים משפחה ולהתקדם, ואנחנו אומרים להם: אין ברירה, אתם חייבים לשלם ביטוח לאומי, אתם חייבים לשלם מס הכנסה. ומה אנחנו עושים בכסף הזה? – נותנים אותו לאנשים שאיתרע מזלם והם הפכו להיות נכים, אבל הם בעלי הכנסה אדירה ממילא, ולא הכסף יענה אצלם, ולא הוא יפתור להם את הבעיה.

בקשר לעניין זה, גברתי השרה, אני רוצה לבקש את התייחסותך לעניין דומה, אם לא במישרין כרגע, אני מקווה שנקבל ממך תשובה. נפגשתי היום עם הגברת יפה אלהרר, נציגת המשפחות שנפגעו בפיגוע בעפולה. היא הציגה בפני מכתב שהיא קיבלה ממשלה משעל, סגן-אלוף, עוזר צבאי לסגן שר הביטחון. הוא מציין שם, במכתבו אליהם, שהממשלה החליטה להעניק תשלום לפנים משורת הדין לנפגעי הטבח הערבים בחברון, ממניעים הומניטריים. היא אומרת, לטענתה: כתוצאה מכך שמשפחות נפגעו ואיבדו את ילדיהן, חלקן הגיעו למצב כזה ששיעור הפיצוי שמעניקים להן, בסך כ-267 שקל לחודש, בגין הפגיעה מפעולת איבה, נמוך יותר מהסכום שבו מוקטנת קצבת הילדים. כלומר, ההכנסה החודשית של אותה משפחה נפגעה היום כתוצאה מהאירוע הזה. בכל מקרה, הם טוענים, איך ייתכן שהממשלה תגלה יחס הומניטרי לנפגעי הטבח הערבים בחברון – ואני חושב שהיא היתה צריכה לעשות זאת, וגם הם חושבים כך – אבל לא תגלה אותו יחס לאותה קבוצה מצומצמת של הורים, שנפגעו ממות יקיריהם בפעולת איבה בעפולה?

להשלמת המעגל אני רוצה לומר, משרד החינוך והתרבות הגיע למסקנה, שלא יכול להיות שביטוח התלמידים לא יכלול נפגעים בפעולות איבה. לכל תלמיד בישראל יהיה ביטוח מהשנה; יהיה ביטוח למשפחתו, אם הוא ייפגע, חס וחלילה, בפעולת איבה. הביטוח הזה לא היה קיים בשנה שעברה. האם אי-אפשר למצוא דרך, לפני משורת הדין, כמו שמצאה הממשלה דרך ללכת לנפגעי הטבח הערבים בחברון, ולאותן משפחות לתת אותם תנאים שהיו נותנים לנפגעי פעולה איבה מהשנה ואילך, ולא לתפוס אותן באיזו החלטה שיש בה אולי מן הדין, אבל בוודאי אין בה מן החסד וההתחשבות בכל הנסיבות?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת מיכאל איתן. רשות הדיבור לחבר הכנסת יגאל ביבי; איננו. חבר הכנסת פני בדש – איננו. חבר הכנסת דוד מנע – איננו. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו. חבר הכנסת שאול עמור – איננו. חבר הכנסת אפרים גור – איננו. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. חבר הכנסת עוזי לנדאו – איננו. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, גברתי השרה, אני לא יודע מה ההתנפלות על החוק הזה. בסך הכול החוק הזה, חבר הכנסת שאול יהלום, בא לתקן טעות בניסוח. הוא לא בא לפגוע בשום זכויות. תקרא את החוק ותראה מה הוא אומר באופן פשוט. כשאדם נפגע בתאונה והוא נכה, הוא מקבל את קצבת הנכות 90 יום לאחר היום הקובע. מה כתוב בחוק? כתוב בו, שהוא יהיה פטור מתשלום דמי ביטוח לפני היום הקובע, אפילו לפני יום התאונה. איזו הצדקה יש לזה?

שאול יהלום (מפד"ל):

איך חिकיתם?

אלי דיין (העבודה):

עכשיו עלו על הטעות. נניח שאדם היה חבר כנסת, ולא עלינו קרתה לו תאונה. כשהוא חבר כנסת מנכים לו ממשכורתו את דמי הביטוח הלאומי.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה לא שייך לעובד.

אלי דיין (העבודה):

מה בא החוק לתקן? הוא דווקא בא ואומר: באותם 90 יום הוא לא משלם דמי ביטוח. אבל לפני יום התאונה, בכלל לפני היותו נכה, מה ההצדקה החברתית לכך שהוא לא ישלם?

שאול יהלום (מפד"ל):

אבל זה קיים.

אלי דיין (העבודה):

אבל זו טעות. האם לא נתקן טעות שהיא לא הגיונית, שאין לה שום נימוק סוציאלי ואין לה שום הצדקה?

שאול יהלום (מפד"ל):

יש לה נימוק סוציאלי.

אלי דיין (העבודה):

מה הוא?

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה מוסיף לו 250 שקל לכיסוי הוצאות התאונה. מה יש?

אלי דיין (העבודה):

זה בכלל לא קשור. אם אתה רוצה להוסיף לו – תוסיף לו בזכויות. מה אתה מוסיף לו בדבר לא הגיוני? חבר כנסת משלם היום דמי ביטוח, לא עלינו נפגע בתאונה שמורידה את כושר ההשתכרות שלו ל-90 יום, והוא מתחיל לקבל קצבה. האם מה שניכר לו לפני 1 בינואר, יום התאונה, יחזירו לו דמי הביטוח? איזו הצדקה יש לזה? להחזיר לו אותם 400 שקל לחודש, עבור 90 יום? על מה?

שאול יהלום (מפד"ל):

אם זה היה קיים 15 שנה – – –

אלי דיין (העבודה):

אבל זאת טעות, פשוט טעות טכנית בחוק. לכן אין לבוא בטרוניות לשרה, שכאילו באה לפגוע באיזו זכות חברתית, באיזו זכות של נכה.

שאול יהלום (מפד"ל):

ודאי שזה פוגע. אין שום ספק שזה פוגע.

אלי דיין (העבודה):

זה פשוט לא נכון ואין יסוד לטיעון הזה.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה לא פוגע בנכים?

אלי דיין (העבודה):

לידידי חבר הכנסת מיכאל איתן וחבר הכנסת רון נחמן, לא יעלה על הדעת שבכל נושא שאנחנו דנים בו אתם מעלים את נושא הקיבוצים. כשיש דיון על נושא הקיבוצים אפשר לדון עניינית בשאלה מה מוצדק ומה לא מוצדק. לא יכול להיות שבכל נושא שמעלים אומרים: למה באשקלון זה כך ולמה בקיבוצים זה כך? זה לא נכון.

כשמדברים על זכויות לפי חוק הביטוח הלאומי, צריך לדון עניינית. הרי אנחנו באים להגן על הפרט, על אדם שעובד במפעל שמתפרק. אם אותו אדם גר באשקלון או בקריית-גת, הוא מוגן. יש תשלומים של פיצויי פיטורים וכו', הוא מוגן. יש אדם שעובד במפעל של הקיבוץ. אתה עצמך אומר שהוא עובד קשה מאוד ובתנאים קשים מאוד, והוא משלם דמי ביטוח. למה הוא לא יקבל? רק מפני שחבר הכנסת חגי מירום, קיבוצניק, העלה את ההצעה? אולי זו טעות שהוא העלה את ההצעה, צריך היה עירוני להעלות את ההצעה, עירוני שהוא בעל רגישות חברתית ורוצה לדאוג לפרט בקיבוץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי שאלה אליך. אתה יודע יפה מאוד שבתנועה הקיבוצית יש ערבות הדדית. מה זאת אומרת קיבוץ מתפרק? יש קיבוצים עשירים מאוד, שקיבלו מהמדינה כתנועה קיבוצית. מנרה קיבלה קרקע, והיום היא נקלעה לקשיים, היא לא יכולה לעשות שום דבר עם הקרקע שלה. אבל רמת-רחל יכולה למכור. מדוע לא תעזור רמת-רחל לקיבוץ מנרה שנתון בקשיים?

אלי דיין (העבודה):

הערבות ההדדית טובה לחובות הכלליים, אבל למה לך לערב את זה בזכויות הפרט בביטוח הלאומי? אני מסכים לדבר הראשון שאמרת, יש ערבות הדדית; אם יש חובות לקיבוצים – יש ערבות הדדית. זה קיים, זה מבוצע היום, גם בהסדר זה מבוצע. אבל אין מקום לערב בזה את הזכויות של הפרט לפי חוק הביטוח הלאומי, אם הוא נכה, והמסגרת מתפרקת. אני מעריך את חריצותך ואת הגינותך, אבל אני חושב שפה עירבת מין בשאינו מינו, ואפילו חרגת בהתבטאויות שלא היה להן מקום.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת אלי דיין.

אני מזמין את חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת יורם לס; בבקשה, אדוני. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן, שאיננו.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גברתי שרת העבודה והרווחה, חברי הכנסת, החוק שלפנינו הוא חוק מוצדק לחלוטין, הוא בסך הכול מתקן תקלה שנמצאה בחוק. גם אם היא נמצאה לאחר שנים מספר, אין שום היגיון קונסטיטוציוני לתת לאנשים הטבה בגין תקופה שבה ההטבה לא הגיעה להם. אם יש צורך להגדיל את הגמלאות לנכים, בוודאי אפשר לעשות את זה בדרך אחרת.

הואיל ואני תומך בחוק, והואיל והחוק עוסק בעניין המועד הקובע, אני מרשה לעצמי להרחיב את היריעה ולבקש בהזדמנות הזאת את תמיכת המשרד ואת תמיכת המוסד במחשבה, שהונחה על-ידי גם בהצעת חוק טרומית, שהיא הרבה יותר גורפת מהעניין הזה, באופן שהמוסד לא רק יתקן ליקויים בחוק, שכתוצאה מתיקונם נפגע האדם והמוסד שומר על כספו, אלא באותה מידה המוסד יתקן ליקויים בחוק כדי שיוכל הנפגע לקבל את המגיע לו בתקופה שבה מגיע לו והוא לא מקבל.

עבדכם הנאמן, אני, יושב-ראש של עמותה שעובדת על-פי חוק הסיעוד, מטפלת ביותר מ-1,100 חולים, עמותה שנקראת "לב זהב". אנחנו בעמותה רואים משפחות שזכאיות לחוק הסיעוד, אין שום ספק שאדם שקיבל שבץ במוח הפך לחולה סיעודי, אבל בתקופה הארוכה עד שאפשר למצות את התהליך הביורוקרטי לקבלת הגמלה – ולשום צד אין שום ספק שבסופו של דבר החולה יקבל את

הגמלה, אבל זה לוקח חודשים. גם על-פי החוק יש תקופת הכשרה, יש ועדות שונות, ועד שאחות לשכת הבריאות המחוזית מגיעה לעשות בחינות אי.די.אל., יש ביורוקרטיה ארוכה. ובאותה תקופה שהחולה כבר חולה – פה לא מדובר על מי שנמצא לפני המועד הקובע – לוקחים מטפלים פרטיים, משלמים הון עתק. לוקחים מטפלים מאותה עמותה, העמותה שולחת מטפלים פרטיים, המשפחה משלמת מכיסה לעמותה עבור המטפלים הפרטיים. אותו מטפל פרטי, ברגע שנוצרה הזכות לאחר חודשיים-שלושה חודשים, הופך למטפל ציבורי על חשבון הציבור. זה מקרה, אני בטוח שיש עוד כאלה.

אני לא יכול להתיימר להכיר את כל חוק הביטוח הלאומי, שהוא ספר עב-כרס. יש מקרים שאנשים חלו, נעשו נכים, ומבחינה ביורוקרטית התקופה הזו עדיין איננה מכוסה. אני מבקש שהמוסד יסכים לסעיף גורף, בלי להיכנס לשאלה אם הסעיף יהיה בחוק הסיעוד או בחוק הנכות, כללית או פרטית וכן הלאה. אני מציע סעיף גורף שאומר: אם המוסד הכיר במצבו הבריאותי הקשה של האדם ומשלם לו החל מתאריך מסוים את הגמלה המגיעה לו, המוסד יכיר בכך שהתאריך המסוים הוא היום שבו אותו אדם נפגע. גם אם הוא לא ידע איך למצות את הזכויות שלו וגם אם ועדת הערר ישבה שנתיים, וגם אם הדרך היתה פתלתולה וארוכה והיו 80 עורכי-דין, שיכירו בהוצאות של אדם מאותו יום שבו תקף אותו חלילה שבץ במוח, מאותו יום שבו נפגע חלילה בתאונה.

אם הביטוח הלאומי מצא לתקן לטובתו את החוק, ואני תומך בתיקון, כי הביטוח הלאומי צודק, אני מבקש מהביטוח הלאומי שיחשוב גם על טובת הנפגע ועל טובת החולה הסיעודי ועל טובת הנכה, ויכיר בזכויותיו מהיום שבו הוא נהיה חולה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת יורם לס.

רשות הדיבור לחבר הכנסת רענן כהן – איננו. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר הכנסת יוסף עזרן – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת חיים רמון – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. אחרון הדוברים – חבר הכנסת דב שילנסקי. בבקשה, אדוני.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשנת 1968 חוקק חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח, ובחוק הזה יש הרבה הטבות לאנשים קשי יום, לאנשים שנפגעו. במשך כל תקופת שלטון הליכוד ההטבות נשמרו, והוסיפו עליהן הטבות. עתה התחלף השלטון. אתם, אנשי העבודה, הלכתם לעם ולעגתם למה שמנחם בגין המנוח אמר: אנחנו ניטיב עם העם. אתם אמרתם שאתם תיטיבו עוד יותר. ומה אנחנו רואים? צעד אחרי צעד אתם פוגעים בעם, ובעיקר בשכבות החלשות של העם.

אתם הולכים במה שקוראים בלשון עממית "פיצ'עפקעס", אתם הולכים לדברים הקטנים, איך לפגוע באיש הקטן, כמו שאומרים. הוא לא קטן, הוא גדול, אבל הוא חלש כלכלית. הנה אתם הולכים עכשיו לתקן את החוק ומנהלים את הוויכוח הגדול עם מי שנפגע בתאונות דרכים. אם אדם עשיר נפגע

בתאונת דרכים, הכסף הזה, 250 שקל, בשבילו זה שום דבר. הוא מוציא את זה כדמי כיס בתוך חמש דקות. אבל יש אנשים שבשבילם שקל הוא סכום גדול מאוד. אדם כזה מקמץ שקל אחרי שקל. 250 שקל אתם רוצים לקמץ?

אני חושב, שטוב תעשו אם תיסוגו עכשיו מהתיקון הזה שאתם רוצים לעשותו. גברתי השרה, את צריכה להיות הדוגמה ולהראות גדלות נפש ולהגיד: נסחפתי. אנחנו יודעים שיש כל מיני יועצים ויועצי יועצים והכניסו את הסעיף הזה. את צריכה לומר: אני מקבלת את ההערות שנאמרו פה ואני נסוגה.

אני רוצה להגיד משהו בקשר לסערה שהיתה קודם בעניין הקיבוצים. אני לא רוצה להתייחס עניינית, אם זה טוב או לא טוב. יש לי הרבה מה להגיד. ניהלתי ישיבה והפה שלי היה סגור. אבל גם בקרב אלה שמסכימים להצעה ביחס לקיבוצים יש צליל מאוד לא טוב. אני לא מסכים להצעה. אני יכול להגיד כל מיני דברים. אבל גם אלה שמסכימים, הצליל כל כך קשה. באותו יום השלטון הזה וחברי הכנסת של השלטון הזה לחמו עבור הטבות לקיבוצים, ולגבי האדם המסכן שנפצע בתאונת דרכים ומצבו כל כך קשה וכל גרוש כל כך חשוב לו עכשיו, ממנו הולכים לנכות, הולכים לקפח. ואפילו אם לא לקפח, נניח שזה הצדק, אבל בעניינים סוציאליים וחברתיים, לגבי האדם החלש לא צריך להיאחז בחוסר שוויון.

אני חוזר, טוב תעשו אם תחזרו בכם מהחוק.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת דב שילנסקי.

אני מזמין את שרת העבודה להשיב לדוברים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, צר לי לומר שלדעתי חלק מחברי הכנסת – ואני אומרת את זה גם לך, חבר הכנסת דב שילנסקי, ולא אכנס אתך לוויכוח מה היה בתקופת הליכוד עם הנושא החברתי – –

אלי דיין (העבודה):

קצבאות ילדים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא אכנס אתך לוויכוח וכדאי לך שלא להיכנס לוויכוח. יש לי טענות על מה שקורה בתחום החברתי וגם הממשלתי. זה לא סוד. זו היתה השוואה שלהגיד עליה: לא אמיתית, זו הלשון הכי מנומסת שאני יכולה לבחור בעברית. אני אומרת את זה כמי שהיתה אז יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה.

רבתי חברי הכנסת, אנחנו הבאנו שני תיקונים. האחד מדבר על קביעת בית-דין אחד כדי שהאזרחים לא ילכו לשני בתי-דין, גם לבית-משפט השלום וגם לבית-הדין לעבודה. אמרנו שיהיה רק בית-דין אחד שמכריע בנושאים האלה, וזה בית-הדין לעבודה.

למה זה לקח 17 שנים? אני לא יודעת למה זה לקח 17 שנים. על זה אין לי תשובה.

הדבר השני בא לתקן טעות בניסוח החוק. אני חוזרת על מה שאמרתי. סעיף 169(יב)(1), שעליו היה כל הוויכוח ואותו מוצע לתקן, נוסח בטעות כך שהפטור מתשלום דמי ביטוח חל לכאורה 90 ימים בטרם התחילה תקופת האי-כושר.

רבתי חברי הכנסת, המוסד לביטוח לאומי ישלם השנה 18.5 מיליארד שקל קצבאות.

אני רוצה לומר דבר נוסף. אני בעד העברת החוק לוועדת העבודה והרווחה, ואני מבטיחה לחברי הכנסת, שאם במהלך הדיון יתברר – מה שאני בטוחה שלא כך יהיה – שייגרע או ייפגע במשהו מעמדו של הנכה, אני אקח את ההצעה הזו בחזרה.

שאל יהלום (מפד"ל):

ברור שייפגע.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לך זה ברור, לי לא. לך יש ההבנה שלך ולי יש ההבנה שלי. מדובר בטעות דפוס שנותנת 90 יום לפני, ואותה מבקשים לתקן.

שאל יהלום (מפד"ל):

אבל הטעות נותנת היום כסף לנכה, או לא?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

יש נפגעים שבכלל לא הופכים נכים. ברגע שהוא נפגע הוא מקבל אוטומטית את קצבת הביטוח הלאומי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אובדן כושר השתכרות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אמרתי מה תהיה עמדותי לגבי הדיון בוועדת העבודה והרווחה. אתה יודע שאני עומדת מאחורי מה שאני אומרת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי יש לך הערכה כללית בכמה כסף מדובר?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לא יודעת. לצערי, לא מסרו לי ואני לא יודעת.

שאול יהלום (מפד"ל):

לפגוע באנשים?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת יהלום, לא פוגעים באנשים. לו ידעת בכמה מקרים יש ניצול לרעה של הביטוח הלאומי. אני אמרתי שמחר זה יבוא לוועדת העבודה והרווחה. אני עומדת על מה שאמרתי כאן. אנחנו גם נבדוק. אבקש לבדוק את זה שנית במוסד לביטוח לאומי. אם יתברר שאדם שהופך נכה נפגע במשהו – נכה קל, נכה קשה – אני אקח את החלק הזה בחזרה.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת מיכאל איתן. אתה דיברת אתי על הנושא, לפני שציננת מעל במת הכנסת את ההשוואה בין נפגעי האסון הנורא באוטובוס בעפולה ונושא הנפגעים בחברון. ביקשתי ממך שתיתן לי את השם והפרטים ואני אטפל בזה ואשיב לך על כל דבר. אנחנו גם נבדוק אם יש

באמת פער, ואם יש פער, מה ניתן לעשות. אמסור לך את כל הפרטים. את זה אמרתי לך גם בשיחה בינינו. אני רק צריכה את השמות ולדעת במי מדובר. ככל שתקדים, אפילו הערב, יהיה יותר טוב.

מיכאל איתן (הליכוד):

תודה רבה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת יורם לס, מוסד שמחלק 18.5 מיליארד שקל קצבאות בשנה ויש לו 4,000 עובדים, יש בו גם ביורוקרטיה. אני הנחיתי את המוסד לביטוח לאומי, עוד לפני יציאתי לניתוח, לקצר את ההליכים. אלה הליכים שנמשכים לפעמים חודשים. אני הוריתי לקצר את ההליכים לאישור תביעות והקדמה ככל האפשר של תשלום הגמלאות.

באופן כללי בנושא התאונות – ואתה נגעת לא רק בתאונות אלא הבאת לדוגמה את חוק ביטוח סיעוד, אבל את זה אפשר להגיד על כל הגמלאות – הגמלאות משולמות לנפגעי התאונות מיום הפגיעה בתאונה, ברגע שנקבע שהאיש אכן נפגע. אבל אני מודה שגם המאמצים האלה אינם מספיקים ואנחנו חייבים – אני כשרה ואנשים שעומדים בראש המוסד לביטוח לאומי יש להם עוד בעיה, הכול תלוי בחקיקה. כשחקיקה קובעת שזה צריך לעבור ועדה זו או אחרת, לפעמים זה נמשך מעל ומעבר, אבל אין לכך הצדקה.

אני קובעת כאן, אני אעשה כמיטב יכולתי באמצעות מנכ"ל הביטוח הלאומי וראשי האגפים והסמנכ"לים שם, ובאמצעות העובדים כולם, לשפר את השירות ולקצר את התהליכים לאלה שזכאים לקצבאות הביטוח הלאומי.

אבקש, אדוני היושב-ראש, להעמיד את הצעת החוק להצבעה בקריאה ראשונה ולהעבירה לוועדה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי שרת העבודה והרווחה, על הדברים שהשמעת.

שאול יהלום (מפד"ל):

ברשותך, משפט אחד.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, מהמקום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

גברתי השרה נמיר, מאחר שהבטחת כאן מעל הדוכן, שאם ייפגע אותו מקבל קצבה במשהו שבמשהו את תבטלי את בקשת התיקון, אני חוזר בי ומקבל את הבטחתך ומציע גם לחברי שקבלת החוק תהיה פה-אחד בצירוף רישום הבטחתך.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת יהלום.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 94) (פטור מתשלום דמי ביטוח למקבל קצבת נכות וסמכות בית-הדין לעבודה)? ההצבעה החלה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 20

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 94) (פטור מתשלום דמי ביטוח למקבל קצבת נכות וסמכות בית-הדין לעבודה), התשנ"ה–1994, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 20, נגד – אין, אחד נמנע. הצעת חוק הביטוח הלאומי עוברת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא, ולפני כן הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה, גברתי.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 4), התשנ"ה-1994, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לגברתי סגנית מזכיר הכנסת.

שאלות בעל-פה

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא, שאלת בעל-פה מס' 360 לסגן שר החקלאות, מאת חבר הכנסת שמואל אביטל, בנושא: ייבוא תפוחי אדמה. חבר הכנסת אביטל, בבקשה.

ייבוא תפוחי אדמה

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שאלתי היא לשר החקלאות, אני מבין ששייב עליה סגן השר.

צריכת תפוחי האדמה של מדינת ישראל היא כ-14,000 טונות בחודש. עד לקליטת תוצרת חדשה בסוף דצמבר, הצריכה תגיע לכ-50,000.

ברצוני לשאול:

1. מדוע, במקום לנקוט מחיר מרבי, הוחלט לייבא ובכך הרעו עם החקלאים לקראת חודש ינואר, שבו נכנסת תוצרת חדשה?

2. האם ידוע למשרדך, שבחודשים אלה התוצרת נמצאת בידי המשווקים ולא בידי החקלאים? המשמעות היא, שהעלאת המחירים הזאת גורמת לרווח לא של החקלאים אלא של המשווקים.

3. מה היא השפעת הייבוא עבור שומרי שמיטה בשנה זו בשני התחומים שהזכרתי קודם?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת שמואל אביטל.

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד לענות על שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת שמואל אביטל.

1. הצריכה היא אכן 14,000 טונות בחודש, ועד דצמבר היא תגיע ל-28,000 טונות. היבול עד דצמבר, כשתתחיל העונה, יגיע ל-28,000.

היבול החדש מתחיל להיות משווק ב-15 בדצמבר על-פי צו. היבוא מיועד אך ורק לשומרי שמיטה, על מנת לשחרר את המלאי הקיים לאוכלוסייה שאינה שומרת שמיטה. אין קביעת מחיר מרבי לתפוחי אדמה מכיוון שחוק המזון מצריך את הדבר הזה ומונע אותו, שלא כמו בדברים מסוימים, חשמל ותחבורה ציבורית, שיש לגביהם צו שקובע ומגביל את המחיר המרבי. על כן לא נמצא לנכון לקבוע מחיר מרבי לתפוחי אדמה.

2. 80% מהמלאי נמצא בקירור אצל המשווקים, אבל הוא קניינם של היצרנים החקלאים ושייך להם.

3. כאמור, היבוא מיועד אך ורק לשומרי שמיטה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר החקלאות.

שאלה נוספת לחבר הכנסת שמואל אביטל. אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן.

שמואל אביטל (העבודה):

א. כמה יש במלאי נכון להיום? זו שאלה קריטית. ב. כמה ייבאו לצורך השמיטה?

אני חייב להגיד לך, שבנושא הביצים, שיעלה עוד מעט, יש צו, עם כל המשבר שיש, ובוודאי נראה את זה מחר. למה שם כן ופה לא? הרי זה באותה מסגרת.

תדע לך, שהתוצרת נמצאת בידי המשווקים. יכול להיות שחלק קטן נמצא בידי המערכת הקיבוצית, כשהם עדיין יכולים ליהנות מפירות ההעלאה. במושבים אין גרם אחד כזה, ובגדול זה 50-50. לכן, זה נתון שאני לא יודע אם אתה יכול להשיב עליו, ואני לא לוחץ אותך לגבי הנתונים הנוספים, אבל הנתונים שיש בידי הם בסדרי גודל של כ-50,000 טונות. הנתונים שאתה נתת פה יוצרים מצב עוד יותר קשה לקראת 15 בדצמבר. בוא לא נשכח שבעזה מתחילה התוצרת לצאת באמצע נובמבר – תפוחי אדמה "ספונטה". תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יצחק לוי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני סגן השר, השאילתא מתייחסת לנושא של ייבוא תפוחי אדמה. בהקשר זה רציתי לשאול. יושב-ראש ועדת הכלכלה תיאר את הייבוא של תוצרת חקלאית מרצועת-עזה כייבוא בתנאים שפוגעים בבריאות הציבור. אני מקווה מאוד שהתוצרת מרצועת-עזה והייצוא מרצועת-עזה יתרמו לבריאות ולא יהרסו בריאות. אבל בהקשר של היבוא, האם לדעת המשרד יש טעם שהקונה הישראלי יוכל להבחין בין תוצרת חקלאית שמיובאת מכל מקום בעולם לבין תוצרת חקלאית שמיוצרת בארץ, כלומר, באריזה או לפעמים בפירות מסוימים על-ידי סימון על הפרי אם הוא גדול מספיק? ואז הצרכן הישראלי יוכל להחליט האם הוא מעדיף, אולי במחיר יקר קצת יותר, תוצרת הארץ או תוצרת אחרת מכל מקור שהוא. אבל ראוי שתהיה איזו הבחנה.

מה עמדת המשרד לגבי הסוגיה הזאת?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת מיכאל איתן. רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, הקשבתי קשב רב לתשובתך. אני חייב לומר, שעיקר הנתונים חסר, כי מגמת השאילתא היתה לבוא ולבחון, האם מדיניות משרד החקלאות והממשלה בייבוא תפוחי אדמה, עד כמה היא הכרחית, עד כמה היא פוגעת בחקלאים, עד כמה היא תעלה את המחירים או תשבור את השוק וכדומה.

לכן, כיוון שאנחנו במסגרת שאילתא ולא בהצעה לסדר-היום, אנסח את שאלותי. דבר ראשון, מה ההערכה של משרד החקלאות, כמה אחוזים מהאוכלוסייה שומרים שמיטה? על-פי מה אתם קובעים כמה לייבא ומה? כי אם המטרה היא רק לשומרי שמיטה, וכך ענית, אדוני סגן השר, מה אחוז האוכלוסייה שלדעתך שומרת שמיטה ולא אוכלת מפירות הארץ ולכן צריך לייבא?

השאלה השנייה היא: מה כמות תפוחי האדמה שאתם מתכננים להביא? כי אם לא, אז אין לנו נתונים כדי לדון ולבחון את העניין.

השאלה השלישית, אדוני סגן השר, היא: מה תהיה השפעת היבוא על רווחי המשווקים, לעומת הרווחים של החקלאים? כי מי שבסופו של דבר יפסיד מכל העניין זה החקלאי. כי המשווק מחזיק בתוצרת בידו, והוא יכול לשחרר אותה במועד שהוא רוצה.

תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת יצחק לוי.

רשות התשובה לסגן שר החקלאות. אדוני, בבקשה.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

אדוני היושב-ראש, אני חושב שכל השאלות מتركזות בנקודה אחת, וזה עניין המחיר, כמות היבוא, והאם זה מיועד לשומרי שמיטה בשנה הזאת, לאנשי מסורת, או לא.

אני לא רוצה לענות בעניין הלול. אני חושב ששר החקלאות ידבר עוד מעט בנושא הזה בצורה מאוד מאוד מפורטת. המלאי שנמצא היום, אותם 80% שעליהם אני מדבר, הוא בקירוב בין 26,000 טונות ל-30,000 טונות. כך זה עד היום.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה מספיק עד סוף השנה.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

עד דצמבר, כאשר היבול מתחיל.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה מספיק. לא צריך יבוא.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

אמרתי והדגשתי, שהיבוא מיועד אך ורק לשומרי שמיטה. אנחנו מעריכים, ששומרי השמיטה מגיעים ל-18% בערך. לכן אנחנו מייבאים. אם החשבון הוא 14,000 טונות לחודש, אנחנו מייבאים בהתאם לאחוז הזה.

בקשר לעזה, אני רוצה להסביר שהיבוא הוא לנחלתה של עזה בלבד. היבוא המסומן הוא תוצרת ישראלית. מה שמסומן בצורה אחרת מיועד לשומרי שמיטה, לאנשים מסורתיים. כל היבוא מיועד אך ורק לשומרי שמיטה. חילונים שאינם מקפידים על חוקי השמיטה אוכלים תוצרת ישראלית. כל מי ששומר שמיטה אוכל תוצרת חוץ-לארץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני דיברתי באופן כללי.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

משרד החקלאות ביחד עם משרד הבריאות עורכים בדיקות שגרתיות. הידיעות שהגיעו לאוזניך על-אודות מפגעים מסוימים, שאני רואה אותן כגוזמה גדולה, אבל יש בכל זאת להיזהר, המפגעים המסוימים של זיהומים מתוצרת עזה התגלו כתוצאה מבדיקות שנעשו בשיתוף פעולה עם משרד הבריאות, ולאחרונה נכנס לזה גם המשרד לאיכות הסביבה, לבדוק את שאריות הריסוס וכו'.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לאדוני סגן שר החקלאות. תם נושא השאלות.

הצעה לסדר-היום

מצב האוכלוסייה הבדואית בנגב

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5002: מצב האוכלוסייה הבדואית בנגב – של חבר הכנסת האשם מחאמיד. אדוני, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך אותך, אדוני השר, אבל גם לשאול פעם, מתי יהיה במדינה שר פנים שיטפל בנושאים הבוטלים בארץ. אני רוצה לומר במשפט אחד, שבמשך שנתיים שלחתי לפחות 100 שאלות לשר הפנים, גם כאשר היה כאן שר פנים, ועד עכשיו לא קיבלתי תשובה אף על אחת מהשאלות, כאילו המדינה איננה צריכה שר פנים. ואת הדברים האלה אמרתי רק בסוגריים.

גדעון שגיא (העבודה):

אנחנו מתרכזים עכשיו במדיניות החוץ.

האשם מחאמיד (חד"ש):

רק במדיניות החוץ, ולהזניח את ענייני הפנים.

גדעון שגיא (העבודה):

זה סדר העדיפויות החדש.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה גרוע מאוד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אנחנו מסכימים שזה גרוע כאשר מזניחים את הפנים.

גדעון שגיא (העבודה):

הקואליציה הזאת – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני רוצה להפנות את תשומת לבכם לכך שהקנצלר קוהל ניצח כיוון שטיפל בנושאי פנים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

בדיוק. ואני רוצה להזכיר לאדוני, שמפלגה מסוימת בבית הזה נוצחה, הפסידה, בגלל בעיות פנים.

שר החקלאות י' צור:

לא שהיא עשתה הרבה בענייני חוץ.

האשם מחאמיד (חד"ש):

גם זה נכון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שהנושא שעל סדר-היום הוא מעניין, אבל שמת אותו בצד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

לא, אדוני. אני מתייחס לנושא הזה, שעל-פי רוב מתייחסים אליו כאל נושא אקדמי, זה נושא פנימי, נושא אנושי ממדרגה ראשונה. הכוונה היא למצוקה הרבה שבה שרויה האוכלוסייה הבדואית בנגב, הקיפוח, ההזנחה והעדר תשובות ופתרונות כלכליים וחברתיים הולמים ומהירים, ובאופן לא שגרתי, המביאים בחשבון את רצונם של הבדואים לחיות את החיים שלהם, ולא לרכז אותם בתוך שבעה יישובים. לפעמים אני תוהה: מדוע שבעה יישובים? מדוע בעצם שבעה? למה לא 14, למשל? למה לא יישובים חקלאיים אשר יתאימו לאורח חייהם?

לדעתי, יש לפתור את בעיית הקרקעות, ויש בעיה כזאת בנגב, ולא לכוון את זה במעבר לשבעה יישובי הקבע. יש להקצות משאבים ליישובי הקבע הקיימים, לפתח מערכת תעסוקה ורווחה תוך התחשבות ברצונה של האוכלוסייה בקיום ענפי ההכנסה המסורתיים שלה.

אלא שהבדואים מוכנסים למלכוד. מופעל עליהם לחץ מסיבי, ובו בזמן אין הצעות ממשיות בנושא בעיות הקרקע שלהם.

ביישובי הקבע אין ביוב, רמת שירותי הבריאות והחינוך בהם גם היא לוקה בחסר. אין תשתית תעסוקתית, אף שבתוכנית המתאר של רוב היישובים הוקצה שטח לפיתוח תעשייתי. מוצע להם רק סוג אחד של יישוב: דגם ההתיישבות העירונית. מה שהם מבקשים, כמו אזרחים אחרים במדינה, זו האפשרות לבחור בין מגוון צורות התיישבות, בהן גם התיישבות חקלאית.

שר הביטחון ב-1988, מר משה ארנס, מינה ועדה שתדון באפשרויות להקים יישובים חקלאיים. הוועדה המליצה על הכרה בכמה יישובים כיישובים חקלאיים, אך המלצות אלו לא יושמו.

הוקמה גם ועדה פרלמנטרית, שדנה ודנה כאילו היתה ועדה אוניברסיטאית-אקדמית, ואף אחד לא יודע מתי היא תסיים את עבודתה, אם בכלל תסיים אותה, ואם מישהו "ישים" בכלל על המלצותיה ועל מסקנותיה.

ואני לא רוצה לדבר עכשיו, אדוני היושב-ראש, על בתי-ספר, על כיתות לימוד אצל הבדואים בנגב. אני רוצה רק להעלות כאן איזו המצאה ישראלית בנושא בתי-הספר. בבית-הספר "אל-הואשלה" בנגב, בית-ספר שבו לומדים מכיתה א' ועד כיתה ט', יש מורה למחשבים במשרה מלאה. אך להפתעתי אין בבית-ספר זה אף מחשב אחד. אז אין מחשב, לא משנה, אבל חשמל אין שם. יש מורה במשרה מלאה למחשבים, אבל אין מחשב ואין חשמל. זו דוגמה אחת.

דוגמה אחרת למה שקורה אצל הבדואים מתייחסת לכפר בשם אל-דריג'את, אף הוא בנגב, שקיים מתקופת העות'מאנים. זה כפר בדואי בנגב שמונה כ-500 נפשות. משרד הפנים ורשות שמורת הטבע מתכוונים להעביר את התושבים לכפר כסייפה, וזאת על אף – כפי שכבר אמרתי, הכפר הנ"ל קיים מימי העות'מאנים. בכפר הזה יש 30 בתים הנתונים בסכנת הריסה. לכן, האם אין מקום, לפחות בנוגע לכפר כזה, להכריז עליו כפר מוכר, כדי שאנשים בו יוכלו לקבל שירותים כמו כל כפר בעידן שלנו? כשעושים שלום עם ירדן, פותחים גשרים ומעברים, אפשר לפתוח גשר מעבר עם הכפר הזה.

אדוני היושב-ראש, לא רק בבית-ספר זה אין חשמל. בכפרים שלמים אין חשמל, אין מים. לעתים צריכים לנסוע כ-20 קילומטרים ויותר כדי להביא מכלי מים. חבר הכנסת טלב אלסאנע בוודאי יודע את זה יותר טוב ממני. צריך ללכת יותר מ-20 קילומטרים כדי להביא מים במכלים. אני חושב שמשרד החקלאות, משרד הפנים, משרדי הממשלה השונים, יכולים לספק להם מים. ילדים צריכים ללכת ברגל יותר מ-3 קילומטרים, כאשר על-פי החוק יותר מ-3 קילומטרים חייבים בהסעה, כי אין כבישים, יש בוך, אין תשתית ואין שירותים.

אדוני היושב-ראש, על-פי נתוני משרד החינוך, תראה איזו חברה מחכה לנו בנגב. 55% מהילדים הבדואים נושרים מבתי-הספר. משרד החינוך אומר זאת. 55% נושרים.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, כיוון שהנושא מעניין, יש לך עוד דקה אחת לסיום.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני אסיים, אדוני היושב-ראש. כולם יודעים ומכירים את בעיית הבדואים. הבעיה היא, שהניגוד והפער בין הידוע בקרב מקבלי ההחלטות לבין המיושם בפועל הם מוקד הבעיה של הבדואים. אפילו אלה שרוצים לרכוש חלקה באחד היישובים הקיימים אינם רוצים לרכוש קרקע שלגביה עדיין יש מחלוקת וסכסוכים. בעיית הקרקעות משפיעה על אכלוס שכונות בעיירות הקיימות. בכסייפה, למשל, מתעכב אכלוס שכונה כיוון שאין הסדר קרקע עם בעלי הקרקע.

לחצים שונים מופעלים עליהם כדי שיעזבו את יישוביהם, ובמיוחד באמצעות "הסיירת הירוקה" ומשרד הפנים, המפעיל צווי הריסה. האין אפשרות, אדוני, להקפיא את צווי ההריסה שהוחלט עליהם בבתי-משפט עד אשר יהיה הסדר? ב-1992, לפי משרד הפנים, היו כ-13,000 מבנים בלתי חוקיים.

אדוני היושב-ראש, אני מסיים. יש פתרון. האגודה לזכויות הבדואים יזמה ב-1990 תוכנית-אב אלטרנטיבית ליישובי הבדואים בנגב. בתוכנית הוצעו חמש עיירות, ארבעה יישובים עירוניים למחצה, 13 כפרים חקלאיים, שני יישובי רועים, ובכך הציעה מגוון רב של צורות חיים לבדואים כמו לכלל אזרחי המדינה. אך תוכנית זו לא נתקבלה. בגלל אי-פתרון בעיית הקרקעות וההתיישבות, הבדואים סובלים מחוסר תשתית בסיסית, מים, חשמל, ביוב, טלפון, כבישים, וכן מתנאי דיור גרועים ובלתי אנושיים. אזרחים במדינת ישראל חיים בפחונים, שגם הם נתונים תחת איום של הריסה. מדוע, אדוני? פשוט עוסקים בנושא הבדואים בצורה נוקשה ולא מציאותית, והתוצאה עוני, קיפוח ותסכול

ההולכים וגוברים, ומכאן ועד תגובות קיצוניות והתפוצצות הדרך קצרה ביותר, והכוונה מבחינה חברתית ופוליטית.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת האשם מחאמיד.

רשות התשובה לאדוני שר החקלאות, השר יעקב צור. בבקשה.

שר החקלאות י' צור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתחום אחריות משרדי אינני מופקד על מכלול השאלות, אלא נתבקשתי כאן לענות בשם הממשלה. אבל אני מאוד מודע וקרוב לשאלות של הבדואים. ביקרתי שם פעמים רבות במשך השנתיים שאני מכהן כשר החקלאות. אומר עוד משהו בנושאים הקרובים לענייני המשרד.

א. אני לא יכול לסתור את מה שנאמר פה. יש מצוקה גדולה. אני רק חושב שהאמת היא שצריך היה להוסיף אלמנט אחד שהוא מאוד מכריע. חלק מהמצוקה טמון בעצם הבעיה. יש פה סתירה פנימית. אם אתה משמר את אורח החיים, קשה מאוד להבטיח חלק מהדברים שאתה רוצה – את הביוב, החינוך, וכל התנאים שקיימים בחברה הישראלית דהיום. יש פה סתירה מאוד עמוקה. ומן הצד השני, ברגע שאתה בונה את הערים, אם זה לגיה ואם זה רהט ואם זה כסייפה ואם זה ח'ורה – אנשים עוברים תוך מרחק זמן מאוד קצר מהפכה שהורסת את כל המבנה המסורתי, החברתי והרוחני שהיה להם.

אני לא משחרר את עצמנו – את המדינה, את הממשלה, אבל אני אומר, צריך להכיר בזה. אני יושב עם הרבה מאוד אנשים שם, ובמידה רבה הדור הצעיר משלם אחר כך את המחיר בתופעות קשות של אבטלה, של חוסר קליטה בתעסוקה, הרבה מאוד שאלות מאוד קשות, וזה לא העניין, גם אם יושבים פה עשרה פסיכולוגים זה לא יפתור את הבעיה, אני לא משלה את עצמי. אני גם אומר שכמדינה, כממשלה, אסור לנו להסתפק בהסברים מהסוג הזה, אבל הם אמיתיים, הם קיימים.

יש 40,000 בדואים שלא עברו לאכלוס קבע. אמרתי זאת בהזדמנויות רבות, בממשלה ולהם עצמם. אני באמת חושב שצריך לעשות מאמץ אדיר לפתור זאת. אחר כך אגיד מה עשו, וזה חשוב. אני חושב שגם נעשה מאמץ גדול, בעיקר בשנה-שנה וחצי האחרונה. אבל זה דורש רצון להסתדר. אביא דוגמה. זו דילמה אמיתית. פתחנו לא מעט יציאות של מים. אם אתה רוצה להביא את האנשים להיכנס ליישובים ואתה מתחיל לתת תנאים לכל מקבץ אוהלים, זה מאט את תהליך הכניסה ליישובים. אני גם חושב ששבעה יישובים – זה לא תורה מסיני.

טלב אלסאנע (מד"ע):

תשתמש במים כאמצעי לחץ?

שר החקלאות י' צור:

אני לא בעד. אתה יודע, חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני הסברתי את הדילמה ואנחנו פתחנו, ואתה יודע שפתחתי הרבה מאוד נקודות מים. עשיתי את זה גם בכמון בגליל. אמרתי: לא נלחמים עם מים. הבאתי מים ליישובים שהם לא יישובים רשמיים. בכמון פתחנו מים, העלינו מים לראש ההר. יש בעיה בנושא זה.

גם אני מסכים שלא מוכרחים להיות שבעה יישובים. יכולים להיות גם עשרה. זה לא כתוב לא בקוראן ולא בתורה. כשר החקלאות אני אומר, שצריך להשתחרר מהעניין של היישובים החקלאיים. מספר החקלאים בישראל יורד. הבדואים בתחום החקלאי עוסקים בגידול צאן, במרעה. גם זה הולך ונעשה מוגבל.

שמואל אביטל (העבודה):

יש פרויקט חממות יפה – – –

שר החקלאות י' צור:

רגע, חכה, אתה לוקח ממני את זה, מה קרה לך.

שמואל אביטל (העבודה):

על זה אתה בונה?

שר החקלאות י' צור:

חכה, לאט לאט, זו הסיבה למחירי העגבניות.

אבל, נאמר שגם זה מוגבל, לא בגלל מין הליך, חלילה, אלא כיוון ששטחי המרעה מוגבלים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני השר, מדוע אצל מגדלי צאן בנגב בקרב היהודים לאף אחד לא מצמצמים את העדר בשיעור של 13% מדי שנה, כפי שעושים במגזר הבדואי? מדוע הגישה שונה? בעוד למגזר היהודי יש מגוון של אפשרויות – תעשייה, מסחר ועיסוקים נוספים – הבדואים בדרום – – –

היו"ר ר' אדרי:

זו כבר לא קריאת ביניים, זה נאום.

שר החקלאות י' צור:

אסביר לך. בגידול צאן אנחנו מוכנים לסייע לכל אחד, כי חסר בשר צאן בארץ, שיעברו ממרעה להאבסה חלקית לפחות. זה מה שקורה במשק היהודי ולא קורה אצל הבדואים. ותאמין לי, יש בעיות אמיתיות, אין רצון רע. אבל אם מחלקים את הבעיה, לפי דעתי לב הבעיה בשלב הזה הוא האכלוס. אני באמת חושב, שבמקומות שבהם אנשים לא עברו את תהליך האכלוס, מצד אחד אתה יכול להגיד שהם חיים על-פי אורח החיים המסורתי, מצד שני אתה נכנס ורואה את הפחונים, את החום בקיץ ואת הדליפה בחורף, אז זה עומד מול זה.

אינני בא להטיף מוסר לאף אחד, אבל לי נראה שבסוף תהיה הכרעה להיכנס ליישובים, גם אם צריך להקים עוד שני יישובים – בשביל ההרגשה הטובה, למשל, הלכנו עכשיו לחממות ברהט ולחממות בח'ורה, אפילו שקבוצה קטנה תעסוק בזה. כמה אנשים יעסקו בזה? זו השקעה כספית גדולה מאוד. הבדואי שהקים את החממות בח'ורה – סיפרתי לחבר הכנסת אלסאנע, אמרתי לו: אתה כבר הרווחת בחיים מספיק כסף בשביל להתחיל להפסיד בחקלאות. אז הוא באמת כזה. ואנחנו מקיימים מלה אחרונה.

ובכן, אני אומר, יש הכרעה שאתם כאנשי הציבור בכל אופן מגבים את המאבק הזה. ויש הרבה מה לעשות. אני חושב שההכרעה בגדול היא כניסה ליישובים.

הנושא הזה נדון בפורומים שונים בממשלה בשנה-שנה וחצי האחרונה. ועדת המנכ"לים לעניין זה, בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה, יזמה תוכניות בין-משרדיות, ומשרדי ממשלה השקיעו בשנתיים האחרונות מאמצים מיוחדים בקידום התוכניות האלה.

בשנים 1993-1994 הושקעו בפיתוח מגרשים עבור משתכנים כ-45 מיליון ש"ח. הוכשרו כ-6,000 מגרשים ונמכרו כ-2,200 מגרשים לבנייה.

הוקמו לראשונה חממות ביישובים רהט, שגב-שלום וח'ורה. הוכשרו שטחים למכלאות ותוכננה שכונת רועים ליד שגב-שלום.

ברהט ובתל-שבע הוכשרו אזורי תעשייה בהיקף של 180 דונם, ואזורים נוספים נמצאים בהכשרה בערוער ובכסייפה. נעשו הסדרים ופשרות, לרבות פיצויי פינוי בהיקף של 30 מיליון ש"ח.

ועדת השרים לענייני פנים מכינה בימים אלה הצעת תקציב חמש-שנתי לביצוע פרויקט ביוב וחשמל בשבעת יישובי הבדואים בנגב. היקף הפרויקט 300 מיליון ש"ח.

אין בכל אלה די. צורכי הבדואים בנגב גדולים מאוד, והפערים שנוצרו במשך שנים ארוכות לא ניתנים למחיקה כהרף עין. ואולם הנתונים מוכיחים, כי בשנתיים האחרונות טיפלה הממשלה בסוגיה חשובה זו כפי שלא טיפלו בה קודמותיה.

נוסף על כך, הכנסת הקימה לאחרונה ועדה פרלמנטרית אשר בוחנת את מצב הבדואים בימים אלה, ומוצע להמתין לסיום עבודתה.

מובן שאני מציע, אם חבר הכנסת מחאמיד מוכן או רואה בזה עניין, שהנושא הזה יעבור לוועדה מוועדות הכנסת. אני חושב שכל דיון יכול לתרום גם ליצירת אווירה ודעת קהל. אנחנו לא עוסקים בשאלת אכלוס של מיליון איש. מדובר ב-40,000, ונדמה לי שהיה צריך להקציב לזה זמן כדי שיוכלו לטפל בכך. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר החקלאות.

חבר הכנסת האשם מחאמיד, האם אדוני מסכים שהנושא יעבור לוועדה?

האשם מחאמיד (חד"ש):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

השאלה היא אם להעביר את זה לוועדת הכלכלה – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

לוועדת הפנים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ועדת הפנים.

היו"ר ר' אדרי:

טוב. נצביע על העברת הנושא לוועדת הפנים.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

חמישה בעד, אין נגד, אין נמנעים. ההצעה לסדר-היום עוברת לוועדת הפנים.

הצעה לסדר-היום

המשבר בענף הלול

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 5041, מאת חבר הכנסת שמואל אביטל, בנושא:
המשבר בענף הלול. אדוני, בבקשה.

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החקלאות, אני חייב להגיד לך, אדוני היושב-ראש, שנדמה לי שהפעם לא תגביל אותי כלל בזמן. אסביר לך למה. היום 18 באוקטובר, עברה בדיוק שנה מאז ישבת פה על הדוכן ואמרת לי: תחזיר את הביצים לכיס. היום, בלי שאיש תכנן את זה, מלאה בדיוק שנה. אין כלום, תהיה רגוע. גם לך וגם לי יש כמה זיכרונות שהייתי בטוח שלא נחזור אליהם.

עם כל הידידות לשר החקלאות, אני רוצה להזכיר לעצמנו מה הוא אמר בדיון ההוא. אקרא כמה קטעים מהפרוטוקול של אותו דיון, בישיבה שאתה, אדוני היושב-ראש, ישבת בראשה. מה אני אמרתי ועשיתי, לא אגיד. אבל הנה ציטוט מדברי השר, שאין לי צל של ספק שהוא עשה מאמץ בעניין, ובוודאי נרחיב על זה בכמה משפטים נוספים.

השר אמר באותו דיון: "לכן המדיניות שלי, ואנחנו נפעיל אותה, היא שיהיו קרנות לפינוי עודפים כדי לשמור באופן קבוע על יציבות, שהיא אינטרס של החקלאי ואינטרס של הצרכן. ובחלק מהענפים עשינו זאת".

והשר המשיך ואמר: "אנחנו במשבר בענף הלול. אני מקווה שאנחנו נייצב אותו היום בסכומים לא קטנים על-ידי קליטת עודפים. יש היום עודפים של 300 מיליון ביצה. זה לא מעשה קסמים. חוק הגליל שקיבלה הכנסת הביא לעודפים של 150 מיליון ביצים. עוד כ-100 מיליון נכנסות בדרך לא חוקית מהשטחים. זה מכביד על המערכת – – – אנחנו פועלים בנחישות, אבל גם במגמה שהחלטות שנקבל לא יחזירו את הבעיה הזאת בעוד שלושה-ארבעה חודשים; שלא נשפוך רק מים קרים, אלא נווט ונבסס את הענף על מבנה יציב יותר".

אלה הדברים שהשר אמר אז, בתשובה על הדיון, וגם אז, אדוני היושב-ראש, ישבת בראש הישיבה.

אבל חשוב יותר מה רצה האוצר, כי אתו הוויכוח האמיתי. בימים ההם, כשהוא כפה על החקלאים את הרפורמה הידועה בענף הלול, האוצר בעצם רצה שוק חופשי, הוא רצה ביטול תכנון. והאוצר האמין, שעל-ידי מתן 4.3 אגורות לביצה, גם אם אתה לא מגדל אותה, ופינוי עודפים, הוא ייצור ויסדיר את השוק. ובעצם, כפי ששר החקלאות אמר בדיון הקודם, זה ייצור זירה כלכלית שבה לא יהיה כדאי ולא יהיו העודפים שאנחנו מדברים עליהם היום.

אגב, מה רוצה האוצר היום? יש פה מסמך מוכן לחתימה, שהחקלאים לא מקבלים אותו, ונציגיהם יושבים פה ביצע. ולא ייאמן, שר האוצר מציע לחזור לתכנון, או לפחות הוא מסכים. כלומר, שפכנו פה, עד סוף השנה הזאת, 120-130 מיליון שקלים, ולא נודע כי בא אל קרבו.

אני אמרתי היום גם לשר האוצר, שהוא לא צריך להיות מודאג ושלא יכעס כל כך. כי החקלאים לא קיבלו אגורה אחת מהסכום הזה. ברוך השם, זה הלך לסבסוד עקרת הבית. הוא הרוויח את זה במדד. ולמה אני מחדד את זה? כי כל פעם שאנחנו עומדים פה יש תחושה של סחטנים. וחבל שחבר הכנסת מיקי איתן, שהשתלח היום בקיבוצים, לא זוכר את זה מדי פעם.

מה בעצם קורה היום? בגדול הממשלה לא רוצה – למעשה האוצר, שכובל גם את ידיו של שר החקלאות – לעמוד קודם כול בהסדר שנכפה עלינו בשנת 1994. אגב, רק על החודשיים האחרונים חייבים למגדלים 20.5 מיליון שקל, שהמועד שלהם עבר ועד היום לא שולמו. החקלאים עמדו, גם

אחרי שנכפה הסדר הרפורמה, אחד לאחד בכול. והנה פלא, יש עודפים בסדרי גודל שבין 300 ל-400 מיליון ביצה. אם באמת חכמי האוצר בנו זירה כלכלית חדשה, הוציאו קרוב ל-60 מיליון רק על 4.3 לביצה – גם ביצה שלא נולדה, שלא יוצרה בכלל – איך אנחנו חוזרים לאותה נקודת מוצא? אני לא בטוח שלמישהו יש תשובה על העניין הזה.

מי שבורח מההסדר ומהביצוע שלו זה האוצר, והאוצר מנסה להפוך את החקלאים, היום, על הסדר 1994, לבני ערובה. הוא רוצה להתנות להם תנאים, שאם הם לא יסכימו על 1995 ו-1996 הוא פשוט לא ישלם להם את מה שהוא מחויב לו. העניין הזה נבדק גם בדרכים משפטיות. אני זוכר, בקרב שניהלתי שם, שזה נתון גם לשיקול דעת כלשהו. גם אם מפחיתים, גם אם עושים שינוי, זה טעון אישור ועדת הכספים, וזה נבחן.

אבל איפה הבעיה ואיפה הכאב? לצערי הרב, החקלאים הכריזו, ידידי היושב-ראש, שמחר עוד הפעם, במלאות שנה, הם יבואו לרחבת הכנסת, ושוב הם יופיעו כפי שהם הופיעו אז. אני רוצה לקוות שאולי הם ישקלו מחדש את העניין.

כמה משפטים לסיום. ראש הממשלה, בימי האירועים ההם, גזר על כולנו רכישה של 300 מיליון ביצה על מנת להסדיר את השוק. זה לא קרה. אני בהחלט יודע שמתוך סכום של כ-240 מיליון שקל יש שם סכום לרכישת מכסות. אבל האוצר לא שעה לזה לפני שנה. היום הם מסבירים, שהם שפכו כסף ולא עשו דבר.

אני לא רוצה להיכנס לנתונים, כי גם בשעות האלה רוצים על 4.3 להחזיר – ואני אומר את זה פה – לעקרת הבית 2 אגורות כדי שלא לעמוד בהסדר עם החקלאים. השר בוודאי יתייחס לדברים האלה.

אני רוצה, אדוני היושב-ראש, מאחר שהכותרת היתה "ענף הלול", אני רוצה להזכיר לך, שבאותם ימים, בדיונים על התקציב, העברתי חקיקה בענף הפטם. שר האוצר צעק שזה עולה לו 320 מיליון שקל. זה לא מבוצע היום. ומה שקרה בענף הזה קרה, לצערי הרב, גם בפטם: המשקים הקטנים, ברובם של מושבניקים, מתחסלים. מעולם לא היה בענף הפטם מחיר טוב כמו היום, רק חזרנו לשאלה ההיסטורית ששאלתי אז: בסדר, הממשלה תשים כסף, שוחט ישים כסף, אבל זה יהיה לשחיטת המושבניקים. ועובדה, היום אומרים לי האנשים במטה-יהודה, אזור הפרוזדור, שכ-65% עד 80% מן המגדלים לא מגדלים פטם. כי מה קרה? קרה מה שאז צעקתי.

זה נכון, זו הממשלה שנתנה לחקלאים את התמיכות הכי גדולות, וזה ייאמר לזכותו של שר החקלאות, הוא מצליח להוציא את זה מהאוצר, אבל היום, לצערי הרב, אני אומר פה: מה שקרה הוא, שהכסף הזה חיסל הרבה מושבניקים. אני אביא דוגמה בכאב גדול: קיבוץ חפץ-חיים, שלא היתה לו מכסה – ועל זה רבתי, שלא יפתחו אותה, כי היא תהרוג את הקטנים – מגדל היום למעלה מ-4,000 טונות, לא ייאמן, כאשר לפני שנה לא היתה לו מכסה. יש אנשים עם הון ומשקים גדולים שבאים לפרוזדור ירושלים ובמשקים מגדלים ונותנים 8 אגורות עבור התלוש והמכסה, כאשר המחיר הממוצע, במחירים היפים שיש היום – כי הם כבר שולטים בשוק – הוא למעלה מ-80 אגורות לקילו. פי כמה זה – עשרה, מאה, אלף? אני כבר לא יודע לעשות את החשבון.

ולכן נוצר, לצערי הרב, מצב שהאוצר גם ככל את ידיו של שר החקלאות וגם לא עומד בהסכם. נדמה לי, שהכנסת צריכה להתייחס לעניין הזה, כי אני, לצערי הרב – גם בניסיונות שלי היום, יחד עם שר

החקלאות וגורמים אחרים כדי שהחקלאים לא יבואו שוב מחר – הרמתי ידיים. הם לא מוכנים להיענות לעניין הזה. ואני אומר לכם: מה שקורה היום להתיישבות ולמושבים זו התחלה שאני לא רוצה לתת לה כותרת, אבל אנחנו הולכים עכשיו לימים קשים מאוד, ואני מקווה שמחר יעבור בשלום. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לאדוני, חבר הכנסת שמואל אביטל.

אבקש משר החקלאות להשיב על הצעתו של חבר הכנסת שמואל אביטל.

שר החקלאות י' צור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בענף הלול בישראל יש כ-8,000 מגדלים, חציים בערך מגדלי הפטם, וחציים – מגדלי הביצים, שלוחת ההטלה. 30%–40% נמצאים בגליל, וכמובן כל ענף ההטלה זה המשק המשפחתי, כשהפטם מחולק בערך חצי-חצי בגידול. חוק הגליל הבטיח את המגדלים בגליל בחגורת ביטחון מאוד מאוד רצינית, ואני לא מצטער על כך. אחד הדברים שעכשיו אנחנו "אוכלים" זה הדרך שבה נעשה הדבר, אבל אני רוצה לומר, שבגליל מגדל בענף הלול, במשק המשפחתי, מקבל תמיכה של כ-2,500 שקל לחודש. כמו תמיד, צריך לחלק קצת את הבעיה. זה עניין אחד.

העניין השני: חלק מהמגדלים נמצאים באזורים העירוניים של מדינת ישראל. אם היה בכוחי, אם היה ביכולתנו לחזור לימים שבהם הוציאו את הרפתות מהערים הגדולות, לא היינו מוכרחים להגן עליהם. ואני הלכתי לעוד חלק, מפני שהחלק של הגליל מוגן בחגורת ביטחון מאוד רצינית, שמגיעה בשנה – אם אני לא טועה, תסמנו בראש – ל-60 מיליון שקל. חוק הגליל, שנתן תמיכה למגדלים בענף הלול – אחר כך אני אומר: יש חלק גדול של המגדלים שהם ממש בלב הארץ, שלגביהם אין שאלה של אלטרנטיבות ואפילו לא שאלה של אלטרנטיבות למבנים. ויש קבוצה של יישובים, לא כל אזור ירושלים – והבעיה הגדולה היא, איך אנחנו כאנשי ציבור לא נותנים לכולם להתחבא מאחורי אלה המסכנים, המקרים הקשים, ומוצאים להם את הפתרונות בכל הדרכים.

נקודה שנייה: בסוף המאה ה-20 מוכרחים לעבור ליחידות ייצור גדולות יותר. בין חברות ענק ומשק קיבוצי יש דרגות ביניים. וזה לא יעזור, החיים יותר חזקים מכל הנאומים. מוכרחים בתוך המשק המשפחתי, במקומות שאנחנו רוצים לשמר את זה, לבנות יחידות ייצור גדולות יותר, ולזה לבקש את הסיוע הממשלתי.

ענף הלול השנה, מלבד ענף ההטלה, לא נמצא במשבר; לא ענף ההודים ולא ענף הפטם. ענף הפטם, שמגדל כ-250,000 טונות והמחזור שלו קרוב למיליארד שקלים, השיג השנה מחירים טובים מאוד בשוק, כמעט ללא תמיכה ממשלתית. אנחנו נתנו תמיכה ממשלתית ברגע שהמחיר ירד מתחת ל-90% ממחיר המטרה, והשתמשנו בזה פעמיים השנה.

בענף ההודים לא היה צריך אפילו את מעט הסיוע, אולי יצטרכו עכשיו 5 מיליוני שקלים. נכון שענף ההטלה הוא בעייתי. צריך להגדיר מה הבעיה. הבעיה היא שאנחנו, המגדלים הישראליים ולא המגדלים בשטחים, מגדלים 35% ביצים מיותרות. מביאים תערובת מארצות-הברית, בונים לולים בישראל, מייצרים את הביצים, ואחרי זה כל יום למעלה ממיליון ביצים אנחנו צריכים לזרוק או למכור אותן לייבוש במחיר אפסי.

אני לא אכנס לכל התהליכים שהלכנו בהם. מה זה לא הצלחת? זו רק אחריות של הממשלה? כמה שלא יגדלו, מה חושבים באמת, שאפשר על כל ביצה לשים שוטר? ועובדה, אם היה כל כך הרבה עוול וכל כך הרבה סבל, היו צריכים לגדל פחות. כך אני יודע. אם מגדלים יותר, סימן שזה היה כדאי. כל אחד המבין בתורת הכלכלה יגיד לכם זאת.

אני אומר למגדלים, אני אומר לעצמי, אף אחד מאתנו לא יודע מה לעשות. אנחנו יודעים, שכאשר הורדנו מאוד את המחיר לצרכן, הבעיה לא היתה המדד, חבר הכנסת שמוליק אביטל. הבעיה היתה להוריד את המחיר לרמה כזאת, שלא יהיה כדאי להכניס ביצים מהשטחים. זה הצליח, והיום אין כמעט בשוק הישראלי ביצים מהשטחים. כל מה שמגדלים, החותמת היא כחול-לבן.

מי שחושב, שהממשלה תמשיך כל השנים להביא תערובת, לגדל, לזרוק, לשלם – טועה. כל היקף המכירות של הענף הוא 300 מיליון שקלים, לעומת פטם שזה מיליארד והודים שזה פחות ממיליארד, אבל למעלה מחצי מיליארד.

אנחנו העמדנו בתקציב המדינה למשך שלוש השנים הקרובות סכום של 240 מיליון שקלים להסדר הענף. כלומר, בשלוש שנים הענף ייצר ב-900 מיליון שקלים, ואנחנו ניתן תמיכה של 240 מיליון שקלים. אין שום ענף חקלאי שמקבל תמיכה של אחוז כזה מהייצור.

כולנו יודעים שיש בעיה. הבעיה היא למגדלים. אבל מוכרחים להפסיק את הגידול. אנחנו הולכים לרכוש מכסות, 250 עד 300 מיליון. אם אנחנו נעלה את המחיר, איש לא ימכור את מכסתו ואיש לא יפסיק לגדל.

אני אומר את זה למגדלים. דיברנו היום אתם מספיק. קודם כול, זכות השביתה והזעקה קיימת לכולם. אבל אני, כמי שמלווה את כל הענפים, אומר לכם, שאני לא רואה לזה הצדקה, זה גם לא יביא לתוצאה הרצויה.

אני לא אלאה פה את חברי הכנסת בפרטים. נכון שאמרנו שנחזיר את התכנון לשנתיים. על-פי הסכמי פאריס, בעוד שנתיים יהיו הגבולות פתוחים, ואין משמעות לתכנון. לכן החזרנו אותו לשנתיים. הרי כל המאבק שלנו הוא לערוך את הענפים לקראת ההתמודדות הזאת מול השטחים.

אין בינינו ויכוח לגבי הדרכים שצריך לנקוט ב-1994. אף אחד לא יכול לומר לי מה יהיה בחודשיים הקרובים. כולנו יודעים שזה ענף בעייתי. אם לא נגיע להגבלת הייצור, הסחרור הזה יהרוס את הענף.

לדעתי, אתם לא שוקלים נכון את המצב. אני משוכנע שאין לאף אחד נוסחה שהוא יכול להתחייב שהיא תעבוד. אף אחד לא יכול לומר מה יהיה בעוד שלושה חודשים. לכן, אין לנו ברירה אלא לחלק את הטיפול בצורה מדורגת.

אני לא אקח את זה על עצמי. אני צריך להיות שלם עם עצמי ולא להגיד: האוצר, האוצר. כשצריך לריב, אני יודע להיאבק. אבל אני אומר לכם, שאף אחד לא יכול להתחייב איזו פעולה תביא לאיזו תוצאה; אף אחד מכם.

לכן, אין ברירה אלא לקבוע עכשיו, בנקודת הזמן הזאת, ולראות מה קורה בעוד חודשיים וכך להתקדם. כל התיאוריות ששמעתי במשך השנה הזאת, אף אחת לא התממשה בענף ההטלה.

אני מדבר אל כנסת שאליה מגיעות כל הזעקות, לא רק אחת. זה חקלאים, ערי פיתוח, תעשייה ביטחונית, מערכת הבריאות ועוד ועוד. אני אומר לכם כמי שהיה מופקד על תחומים נוספים באחריות בממשלות ישראל, שאם לא נעקור את זה מן השורש, ששליש מהביצים שמגדלים, אולי קצת פחות, 20%–25%, אנחנו מגדלים בשביל לזרוק, לא נוכל להתמודד עם הכנסת ועם הממשלה על ההסדר בענף. את זה אי-אפשר להבין, איש לא יכול להבין. קודם מביאים את המזון, אחר כך הופכים אותו לביצה, אחר כך זורקים אותה, מייבשים אותה, מפסידים עליה ומפצים את החקלאי.

אסור לראות את הדברים בטווח של חודשיים, כי בסוף איכשהו הכול יתערבל ונמצא את עצמנו במשבר טוטלי. לכן אני חוזר ואומר, לאף אחד אין פתרון בכיס, אין ברירה אלא להתקדם ולראות מה יהיה. לגמור את שנת 1994 בהסדרים הקיימים, ולקראת 1995 לראות מה עשינו ומה היו התוצאות.

אני אומר לכם גם כן מניסיון: יותר מכל תחום ציבורי במדינה, בשום תחום ציבורי שאני מכיר לא היו כל כך הרבה נושאים, שכל הפעלה שלהם מותנית מבחינת המשרד בסיכום עם הקליינט. אנחנו כמשרד ממשלתי כמעט עוברים את גבול המותר לממשלה ולי כשר בממשלה, שבכל קביעת מדיניות אני צריך חתימה, לא של עובד מדינה, אלא של הקליינט, שהוא בסך הכול עצמאי.

הרבה פעמים אני מרגיש, ואני מדבר אתכם בגילוי לב גם אם זה מול הטלוויזיה, שאני עובר את גבול המותר למי שמופקד על מדיניות של תחום כלכלי, שנוצרת תרבות שבכל מהלך אני צריך אישור. מתיחת החבל מגיעה מבחינה זו, לפי דעתי ולפי ניסיוני, לקצה גבול האפשרי.

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך מאוד, אדוני השר.

חבר הכנסת שלמה בוחבוט מבקש להביא הצעה אחרת. בבקשה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, כאיש הגר בגליל וכיושב-ראש פורום הגליל של חברי הכנסת, אני רוצה לציין כמה עובדות.

נשפכו למעלה מ-120 מיליון שקלים, והמשבר נשאר, והמשקים הקטנים נפגעו. נושא הפטם לא מבוצע לפי חוק אביטל. אנחנו רואים שבעלי ההון משתלטים על כל נושא הפטם, וגם המשקים הגדולים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מי אלה בעלי ההון?

שלמה בוחבוט (העבודה):

בעלי ההון הם מי שיש לו הרבה מאוד כסף ויש לו היכולת.

שר החקלאות י' צור:

תן שם אחד.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני אתן לך אחר כך שמות, יש שמות בים ואנחנו יודעים.

שמואל אביטל (העבודה):

אני כבר אמרתי, קיבוץ חפץ-חיים לא היתה לו מכסה והיום הוא גידל למעלה מ-4,000.

מיכאל איתן (הליכוד):

קיבוץ זה בעל הון?

שר החקלאות י' צור:

חפץ-חיים כן.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש, יש טעם בקריאת ביניים אחת אבל לא יותר. בבקשה, אדוני.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני מדבר על אותם משקים שנמצאים בקו העימות, גם אלה הנמצאים בנגב והם משקים קטנים. כשאנחנו מדברים על שינוי סדר העדיפויות הלאומי, אליהם אנחנו מתכוונים.

אני מציע וחושב שאנחנו חייבים לשבת על מנת למצוא פתרון, ולא רק לזרוק סממאות, אלא למצוא פתרון בצורה חד-משמעית. כי יהיה חבל מאוד שנגיע לתקציב ושוב נתחיל את כל הוויכוחים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת בוחבוט.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדה ומי בעד הסרתו? ההצבעה החלה. אנחנו נעביר את הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת.

שמואל אביטל (העבודה):

לוועדת הכלכלה, שיהיה.

היו"ר ר' אדרי:

רוצים ועדה אחרת, אדוני חבר הכנסת שמואל אביטל?

שלמה בוחבוט (העבודה):

לא.

היו"ר ר' אדרי:

ואדוני מסכים, אני מבין.

שלמה בוחבוט (העבודה):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

שמונה בעד, נגד – אין, אחד נמנע. הנושא עובר לוועדת הכלכלה של הכנסת.

הצעת חוק להגנת הצומח (נזקי עזים) (תיקון – איסור תפיסת עזים), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ט' אלסאנע)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק להגנת הצומח (נזקי עצים) (תיקון – איסור תפיסת עצים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת טלב אלסאנע. אדוני, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי חבר הכנסת האשם מחאמיד דיבר לפני והתייחס לבעיה הקשה של התושבים הערבים בנגב.

אני רק רוצה לציין, שבנגב חיים כיום כ-90,000 תושבים ערבים. עד היום 50% בלבד מתגוררים בשבעה יישובים, שהוחלט עליהם באופן מאוד שרירותי, ו-50,000 תושבים ממשיכים להתגורר באותם יישובים או ריכוזי אוכלוסין שקמו במשך הדורות, עוד לפני שהוכר יישוב כלשהו, כי תחילת ההכרה ביישובים היתה בשנת 1969, בתל-שבע, ולפני זה אנשים התרכזו והתגוררו במסגרת יישובים שבטיים.

היום באים ואומרים, שכל התושבים הערבים בנגב, המהווים 25% מכלל האוכלוסייה בדרום, צריכים להתגורר בשבעה ריכוזי אוכלוסין בלבד, כשמצד אחר, 75% של יתרת האוכלוסייה מתגוררים ב-173 ריכוזי אוכלוסין, וזה כולל ערים כמו באר-שבע, דימונה, עיירות פיתוח, יישובים, מושבים, קיבוצים, דהיינו מגוון רב ורחב של ריכוזי אוכלוסין; אבל את הבדואים צריך לרכז אך ורק בשבעה יישובים. מי אמר את זה? מדוע? למה? איזו מדיניות זו? איזה היגיון יש במדיניות הזאת?

יתירה מזאת, כל שבעת היישובים הם בעלי אותו גוון של ריכוז אוכלוסייה. אין שם גיוון, שמי שרוצה לגור בקיבוץ, במושב או ביישוב יוכל לגור שם, אלא כולם גרים באותה צורה, לכל היישובים הבדואיים אותה צורה, ולכן גם מקורות התעסוקה והפרנסה שם אומללים מאוד, המצב הכלכלי קשה, והיישובים האלה אינם מצליחים לעמוד על רגליהם מבחינה כלכלית.

התושבים הבדואים – – –

היו"ר ר' אדרי:

רק שנדמה לי שהנושא הוא אחר, אבל זה על חשבון זמנך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני אגיע לזה.

היו"ר ר' אדרי:

הזמן מוגבל. זכותך לדבר על הנושא הזה, רק שתביא בחשבון את עניין הזמן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, הבעיה היא, שהמדיניות הקיימת היום משתמשת באספקת מי שתייה, במתן שירותי בריאות ובמתן היתרי בנייה כאמצעי לחץ כדי לאלץ את התושבים שמתגוררים ביישובים הלא-מוכרים לעבור ליישובי הקבע, ולדעתי, זו מדיניות פסולה, זו מדיניות שגורמת נזק, זו מדיניות שההפסד בה עולה על כל רווח, אם יש רווח כלשהו.

יש לדאוג להכרה ביישובים נוספים ולהעניק רמת חיים ושירותים בצורה נאותה במסגרת היישובים הקיימים.

מיכאל איתן (הליכוד):

רמת חיים לעזים?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני אתייחס לזה.

היו"ר ר' אדרי:

מחצית הזמן הוא הקדיש לעניין אחר.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אחד ממקורות התעסוקה, חבר הכנסת מיכאל איתן, הוא מקור פרנסה מאוד מכובד לחתך רחב מקרב תושבי המדינה, לרבות הבדואים. הרבה קיבוצים והרבה מושבים חיים מגידולי משק, והבדואים, מאות משפחות, חיו מגידול צאן בכבוד.

היום, כששללו מהם מקור פרנסה זה, הפכו אותם למקרי סעד שמתקיימים מהבטחת הכנסה. הפכו אנשים גאים ומכובדים לאנשים שמחכים בסוף כל חודש לקבל את גמלת הבטחת הכנסה, במקום שידאגו לפרנסתם בעצמם, ואני רק רוצה לציין איזו מדיניות עקומה קיימת לגבי הבדואים, ואנחנו

באים לתקן את העוול והקיפוח שנעשה. בחוק הקיים, שנחקק בשנת 1950 אבל הופעל בשנות ה-70 על-ידי שר החקלאות שרון, באחד מסעיפיו, בסעיף 7 – ואני בא לבקש את ביטולו של הסעיף העקום הזה – נאמר: פקח של "הסיירת הירוקה" שרואה עז הרועה בניגוד לחוק... מה זה "עז הרועה בניגוד לחוק"? מה זאת עז רועה על-פי החוק ומה זאת עז שרועה בניגוד לחוק? ועז שרועה בניגוד לחוק, מותר לתפוס אותה ולהעניש אותה. איזה היגיון יש בזה? בימי הביניים היו מעמידים חיות לדיון. היום יש בתי-משפט, צריך להגיש כתב אישום נגד בעל העז שביצע עבירה. העז לא מבצעת עבירה.

מה עושה החוק הקיים היום? הפקחים של "הסיירת הירוקה" מנצלים את החוק הזה כדי לתפוס עדרים מתוך המכלאות וכדי לומר שהעדרים האלה נכנסו לשטחי אש, ומראש הם מזמינים משאיות, כאילו הם יודעים שלמחרת, בשעה ארבע, העדר של פלוני ייכנס לשטח אש, מביאים את המשאיות בשעה ארבע, תופסים את העדר איפה שהוא, לא משנה, ומתקשרים לאיזה חבר שלהם ומוודיעים לו: מחרתיים אנחנו מוציאים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

רגע, אבל לא מביאים את העז בפני שופט?

טלב אלסאנע (מד"ע):

לא מביאים לא את העז בפני שופט ולא את בעל העז בפני שופט ולא אף אחד אחר, ומוציאים את העז למכירה בחצי מחיר. אפילו לא מגישים תלונה.

יש כתבה בעיתון "הארץ" מיום שישי, שכותרתה היא: "פדיון גמלים שבויים". הגמלים נתפסו ביום חמישי על-ידי אנשי "הסיירת הירוקה" בטענה שנכנסו לשטחי אש. הלכו והכניסו אותם לתוך מקום שנקרא קרנטינה בבאר-שבע. רק ביום ראשון הגישו תלונה במשטרה שהגמלים האלה נכנסו לשטחי אש. ומה דרשו מבעל הגמלים עבור ההחזקה של הגמלים בשישי-שבת? אתה יודע איזה סכום דרשו מהם על עשרה גמלים? חבר הכנסת מיכאל איתן, כמה אתה משלם עבור לילה במלון "הילטון" בירושלים?

היו"ר ר' אדרי:

זה מעניין. מה ביקשו מהם?

טלב אלסאנע (מד"ע):

דרשו מהם כ-3,200 שקל.

היו"ר ר' אדרי:

לחדר או למה? הם היו בחדרים?

טלב אלסאנע (מד"ע):

בבית-מלון.

דרשו מהם יותר מ-3,200 שקל. אני אגיד לך את הסכום המדויק.

מיכאל איתן (הליכוד):

רגע, זה כולל שלוש ארוחות?

היו"ר ר' אדרי:

אבל, סליחה, חברי הכנסת, זה מעניין.

טלב אלסאנע (מד"ע):

דרשו מהם 3,510 שקלים. עכשיו, מה זה כולל?

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, חבר הכנסת אלסאנע, אני חושב שזה יותר יקר מהמחיר שהכנסת משלמת עבור חברי הכנסת במלון "הילטון".

טלב אלסאנע (מד"ע):

אלה גמלים של בדואים שמחזיקים אותם ברמה של חמישה כוכבים.

קריאה:

אבל מה זה כולל? זה כולל אמבטיה או שזה בלי אמבטיה?

טלב אלסאנע (מד"ע):

זה כולל ג'קוזי שם. ומה אומרים להם? זה כולל צילום. צילמו את הגמלים בטיסה לפני שתפסו אותם. זה עבור הטיסה, עבור הצילום מהמטוס, הוצאות המטוס, עבור הטיול בנסיעה תוך כדי כך וההחזקה בבית-המלון.

לדעתי, זה חוק שעושה עוול, חוק עקום, חוק שבושה שהוא קיים בספר החוקים של מדינת ישראל.

אני בא ומציע דבר פשוט, חבר הכנסת מיקי איתן. אני מציע, שהיום עדר שנכנס לשטחי אש – דיני יהיה כמו במקרה שאתה מסיג גבול ברכב שלך. מגישים נגדך כתב אישום, בית-המשפט קונס אותך ב-100 שקל. בעל הגמלים כאן, הגמלים שלו נתפסו ביום חמישי. ביום ראשון הוגשה התלונה במשטרה, וביום ראשון שחררו את הגמלים. אני שואל, מדוע היו צריכים להחזיק את הגמלים, מדוע צריך שישלם 3,500 שקל עבור החזקת הגמלים. הרי זה לא חלק מהקנס, הרי אין בית-משפט. בית-משפט לא דן אותו, עוד לא הוגש כתב אישום, עוד לא ברורה הגרסה של הפקחים.

לכן אני אומר דבר כזה: אסור לתת ל"סיירת הירוקה" להמשיך להתנכל לבדואים. הם לא צריכים להיות השופט והמבצע והמוציא לפועל. יש בית-משפט ויש חוק. אדם שביצע עבירה, מגישים נגדו כתב אישום, בית-המשפט שומע את גרסתו, את גרסת אנשי הסיירת ומחליט אם בוצעה או לא בוצעה עבירה. בוצעה עבירה, מענישים אותו.

אי לכך, אני אבקש לקבל את הצעת החוק ולהעביר אותה לדיון בוועדה. שם יתקיים דיון יותר ממצה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אדוני שר החקלאות, הבמה לרשותך על מנת שתוכל לעזור לכולנו לפתור את בעיית העזים.

שר החקלאות י' צור:

אני יודע שאפשר לעשות מזה הומור טוב. אני רוצה לומר לכם, שלא רק במדינת ישראל, אלא בכל העולם, אחת הסיבות לכך שהמדבר הולך ומתרחב היא רעייה עודפת. כבר היום בנגב, בגלל עודף רעייה, אפשר להחזיק פחות ופחות עדרים. זה לא איזה משחק ילדים. למשל, עומד להתכנס עכשיו קונגרס בין-לאומי בנושא המדבור. זו תופעה עולמית, שיש לה גורמים שונים. אחד הגורמים הבסיסיים הוא עודף רעייה. אם אתה לא שומר במדבר, בירק המועט הנמצא בו, על נפח מסוים של

עדרים, אלא נותן לכל אחד לרעות – זאת התוצאה. אם אתה מאפשר לכל אחד להחזיק עדר כפי רצונו – לא יהיה אפשר לתקן את הדברים בעוד 10-20 שנה.

העז, עוד מימי המקרא ובית שני – –

היו"ר ד' שילנסקי:

האם אתה מתכוון למה שקוראים העזים השחורות?

שר החקלאות י' צור:

כן, השחורות והחומות. לא הלבנות. העז ידועה כחיה שאם אתה לא מפקח על מספרה בשטח, באזור מדברי, שלא מתחדשים בו הצמחים, כמו בעמק-יזרעאל – זה פשוט לא יחזור. הרי אפשר להציג את הדברים בדיוק ההיפך. נו, אני רוצה לראות את המצב שתופסים עשרה גמלים ואז באים לבית-המשפט. זו קרקע מדינה, ומוכרחים לאשר לאנשים שרועים שם את מספר הראשים ונפח העדר שהם יחזיקו בשטח. אין דרך אחרת לנהל את הנושא. אני מכיר את הנושא. אין דרך אחרת לנהל זאת.

אני רוצה לומר לכם, שהיום במשך רוב השנה עדרי הבדואים לא מצויים כלל בנגב. מספרים פה דברים שהם פשוט לא נכונים. איפה נמצאים העדרים רוב השנה? הם נמצאים בקיץ על שדות השלפים של הקיבוצים והמושבים. הם נמצאים רוב החורף מצפון לקריית-גת, בשטחים שהם מקבלים, ושלושה-ארבעה חודשים בשנה הם רועים בנגב. איזה עוול עושים לאנשים?

אני אומר לכם: אתם אומרים דברים לא מדויקים עד הסוף. אני אומר זאת כי אני מכיר את העניין. אני לא מסתכל על מה שכתבו לי. אני חבר קיבוץ נתיב-הל"ה. בכפר שליד הקיבוץ, באזור בית-נטיף, יש רועה בדואי שיושב שם רוב השנה.

מי שעוסק במשרד החקלאות במרעה, נותן לבדואים אזורי מרעה לכל השנה. אם הם היו צריכים להישאר רק בנגב – הם לא היו יכולים להחזיק רבע מהעדר שהם מחזיקים היום. לכן, אי-אפשר להציג איזו תמונה מבודחת כזאת. זו בעיה אמיתית. יושבים באזור רמלה, יושבים באזור קריית-גת, וגם רועים באותם חודשים קצרים שיש בנגב. אם אנחנו לא נשמור על כך שבאותם חודשים קצרים, שבהם רועים בנגב, תהיה הגבלה של מספר הראשים – מעט הירק הזה שיש באזור הרעייה של הבדואים ייעלם.

לכן, אף שזה נראה לא סימפתי, אני לא רואה דרך אחרת אלא לקיים את החוקים האלה, כי בסופו של דבר הם נועדו לשמור אותו מאגר טבע, ובסופו של דבר הם גם משרתים את האזרחים הבדואים שעוסקים בכך, אשר רוב השנה לא רועים בנגב.

לכן, אני מבקש שלא לקבל את ההצעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. האם אתה רוצה לענות, חבר הכנסת אלסאנע?

טלב אלסאנע (מד"ע):

לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מפעיל את השעון.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק להגנת הצומח (נזקי עזים) (תיקון איסור תפיסת עזים), התשנ"ד – 1994, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שישה בעד, אין נגד, אין נמנעים.

אדוני השר, רק רגע, ברשותך. אני רוצה לתאם בהסכמה את הוועדה שבה תידון הצעת החוק. אני מבין שההצעה צריכה להיות נדונה בוועדת הכלכלה. כך אני מבין.

קריאות:

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב. חברי הכנסת, מיצינו את סדר-היום.

הישיבה הבאה תהיה, אם ירצה השם, מחר, יום רביעי, י"ד בחשוון התשנ"ה, 19 באוקטובר 1994.
ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:55.